

**T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

Psikoloji Anabilim Dalı
Klinik Psikoloji Bilim Dalı

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE ÇOCUKLUK ÇAĞI
TRAVMASI İLE BAĞLANMA, SALDIRGANLIK VE
MENTAL İYİ OLUŞ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Arda TUTKUN

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Esra SAVAŞ

İstanbul – 2022

TEZ TANITIM FORMU

- ADI SOYADI** : Arda TUTKUN
- TEZİN DİLİ** : Türkçe
- TEZİN ADI** : Üniversite Öğrencilerinde Çocukluk Çağı Travması ile Bağlanma, Saldırganlık ve Mental İyi Oluş Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
- ENSTİTÜ** : İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
- ANABİLİM DALI** : Psikoloji
- TEZİN TÜRÜ** : Yüksek Lisans
- TEZİN TARİHİ** : 22.06.2022
- SAYFA SAYISI** : 93
- TEZ DANIŞMANI** : Dr. Öğr. Üyesi Esra SAVAŞ
- DİZİN TERİMLERİ** : Çocukluk Çağı Travması, Bağlanma Stilleri, Saldırganlık, Ruhsal İyilik Hali, Travma
- TÜRKÇE ÖZET** : Çocukluk çağı travma öyküsü olan üniversite öğrencilerinde travmanın bağlanma, saldırganlık ve mental iyi oluşu nasıl etkilediği ve arasındaki ilişkiyi bilimsel veriler ile açıklamaktadır.
- DAĞITIM LİSTESİ** : 1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsüne
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

Arda TUTKUN

**T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

Psikoloji Anabilim Dalı
Klinik Psikoloji Bilim Dalı

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE ÇOCUKLUK ÇAĞI
TRAVMASI İLE BAĞLANMA, SALDIRGANLIK VE
MENTAL İYİ OLUŞ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Arda TUTKUN

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Esra SAVAŞ

İstanbul – 2022

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının eserlerinde yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

Arda TUTKUN

.../.../2022

İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Arda TUTKUN'un “**Üniversite Öğrencilerinde Çocukluk Çağı Travması ile Bağlanma, Saldırganlık ve Mental İyi Oluş Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**” adlı tez çalışması, jürimiz tarafından Psikoloji anabilim dalı, Klinik Psikoloji bilim dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Dr. Öğr. Üyesi Esra SAVAŞ

(Danışman)

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Aman Sado ELEMO

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Fatih BAL

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

... / ... / 2022

İmza

Prof. Dr. İzzet GÜMÜŞ

Enstitü Müdürü

ÖZET

Bugün yaşadığımız psikolojik sorunların çoğu çocukluğumuzdan kaynaklanmaktadır. Yetişkinler olarak nedenini bilmediğimiz bir olayla karşılaştığımızda farklı tepkiler verebiliriz. Bunun nedeni farklı karakterlere sahip olmamızdır. Bu özellikler çocuklukta şekillenmeye başlar. Ağacın büyümeye başladığı dönem olarak çocukluğumuzu görebiliriz. Hiçbir dönem çocukluk kadar yoğun ve hassas değildir. İlk deneyimler hayata bakışımızı şekillendirir. Bu deneyimler kötüyse, iz her zaman kalacaktır. Bu yüksek izi bırakan deneyim, yetişkin olduğumuzda hala etkili olacaktır. Bu deneyim, sınavdan düşük not almak veya çocuğun en sevdiği oyuncağını almak değildir. Tamamen etkilenen ve hatta fizyolojik yapıyı değiştiren çok şiddetli bir tehdit teşkil eden duygusal istismardır. Bu araştırmanın amacı çocukluk çağı travma öyküsü olan üniversite öğrencilerinin bağlanma, saldırganlık ve mental iyi oluşları arasındaki ilişkiyi araştırmaktır. Çalışma 2022 yılında Türkiye'deki 18-30 yaş aralığındaki üniversite öğrencisi olan 351 gönüllü kişiler ile birlikte gerçekleştirilmiştir. Verileri toplarken sosyo demografik bilgi formu, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (CTQ), Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeğinin (EBBÖ), Agresyon Ölçeği ve Warwick-Edinburgh Zihinsel İyi Olma Ölçeği kullanılmıştır. Travmanın diğer bağımlı değişkenler üzerindeki etkilerini gözlemlemek amaçlanmıştır ve SPSS ile değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemek için "Korelasyon ve regresyon" kullanılmıştır. Araştırma, çocukluk çağı travmasının bazı fiziksel ve psikolojik bozukluklarla (depresyon, anksiyete, intihar, travma sonrası bozukluk stresi vb.) ilişkili olduğunu göstermiştir. Hedeflerimize ulaşmak için nicel teknikler kullanılmıştır. Travma yaşamış üniversite öğrencilerinde, bireyin tüm yaşamı üzerindeki psikolojik etki ve kişilikte büyük bir rol oynadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Bağlanma stilleri, Çocukluk çağı travması, Mental iyi oluş, Saldırganlık, Travma

SUMMARY

Most of the psychological problems we experience today are rooted in our childhood. As adults, we can react differently when we encounter an event that which we have no explanation. This is because of having different characters. These features begin to the shape in childhood. We can see our childhood as the period when the tree starts grow. No period is as dense and sensitive as childhood. First experiences shaped the way how we look at life. If these experiences are bad, the trace will always remain. This experience is not to get a low grade from the exam or doesn't take the child's favorite toy. It is physical, emotional and sexual abuse, that is very severe threat that is fully affected and even changes the physiological structure. The purpose of this study is to look into the link between attachment, aggression and mental well-being of university students who have experienced childhood trauma. In 2022, 351 university students between the ages of 18 and 30 in Turkey volunteered to participate in the study. The data was collected using a socio-demographic information form, the Childhood Trauma Scale, the Adult Attachment Style Scale, the Aggression Scale and the Warwick-Edinburgh Mental Well-Being Scale. It was designed to look at the impacts of trauma on other dependent variables, and SPSS was used to evaluate the associations between the variables using "correlation and regression." Childhood trauma has been linked to a variety of medical and psychological problems, according to research (depression, anxiety, suicide, post-traumatic stress disorder, etc.). To attain our objectives, we applied quantitative methods. Traumatized university students have been found to play a significant effect in the psychological impact and personality of the individual on their peers.

Keywords: Agression, Attachment styles, Childhood trauma, Mental well-being, Trauma

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
SUMMARY	ii
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR	v
TABLolar LİSTESİ.....	vi
EKLER LİSTESİ.....	viii
ÖNSÖZ.....	ix
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM GENEL BİLGİLER

1.1. Travma.....	3
1.1.1. Travma ve TSSB.....	5
1.1.2. Çocukluk Çağı Travmaları.....	6
1.2. Bağlanma.....	9
1.3. Saldırganlık	10
1.4. Mental İyi Oluş.....	11
1.5. İlgili Araştırmalar	12

İKİNCİ BÖLÜM YÖNTEM

2.1. Amaç	15
2.2. Araştırmanın Hipotezleri	15
2.3. Sınırlılıklar.....	18
2.4. Evren ve Örneklem.....	18
2.5. Veri Çözümleme.....	19
2.6. Katılımcılar.....	19
2.7. Veri Toplama Araçları.....	20
2.7.1. Sosyo-Demografik Bilgi Formu	21
2.7.2. Çocukluk Çağı Travma Ölçeği (CTQ-28)	21
2.7.3. Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği (EBBÖ).....	22
2.7.4. Agresyon Ölçeği (AÖ).....	23
2.7.5. Warwick-Edinburgh Zihinsel İyi Olma Ölçeği (WEMİOÖ).....	24

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

3.1. Çocukluk Çağı Travma Ölçeği'ne (CTQ-28) İlişkin Bulgular	25
3.1.1. Çocukluk Çağı Travma Ölçeği (CTQ-28) Güvenirlik Analizi	25
3.1.2. Çocukluk Çağı Travma Ölçeği'nin (CTQ-28) Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılması	26
3.2. Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği'ne (EBBÖ) İlişkin Bulgular	30
3.2.1. Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği (EBBÖ) Güvenirlik Analizi.....	30
3.2.2. Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği'nin (EBBÖ) Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılması	31
3.3. Agresyon Ölçeği'ne (AÖ) İlişkin Bulgular	33
3.3.1. Agresyon Ölçeği (AÖ) Güvenirlik Analizi.....	33
3.3.2. Agresyon Ölçeği'nin (AÖ) Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılması	34
3.4. Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği'ne (WEMİÖÖ) İlişkin Bulgular	37
3.4.1. Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği (WEMİÖÖ) Güvenirlik Analizi	37
3.4.2. Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği'nin (WEMİÖÖ) Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılması	38
3.5. Ölçekler Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi	39
3.6. Çocukluk Çağı Travma Ölçeği'nin (CTQ-28) Erişkin Bağlanma Ölçeği (EBBÖ), Agresyon Ölçeği (AÖ) ve Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği'ni (WEMİÖÖ) Yordama Gücünün İncelenmesi	47

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TARTIŞMA VE SONUÇ

4.1. Tartışma	49
4.2. Sonuç	57
4.3. Öneriler	58
KAYNAKLAR	60
EKLER.....	69
ÖZGEÇMİŞ.....	78

KISALTMALAR

DSM	:	Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı
EYS	:	Erken Yaşam Stresi
HPA	:	Hipotalamus-Hipofiz-Adrenal Aks
TSSB	:	Travma Sonrası Stres Bozukluğu

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Üniversite öğrencilerinin demografik bulgularının özet istatistikleri	20
Tablo 2. CTQ-28 için Cronbach's Alpha değerleri	25
Tablo 3. CTQ-28 puanlarının özet istatistikleri.....	25
Tablo 4. CTQ-28 puanlarının öğrencilerin cinsiyetlerine göre karşılaştırılması.....	26
Tablo 5. CTQ-28 puanlarının öğrencilerin yaşlarına göre karşılaştırılması.....	27
Tablo 6. CTQ-28 puanlarının öğrencilerin eğitim durumlarına göre karşılaştırılması	28
Tablo 7. CTQ-28 puanlarının öğrencilerin okudukları şehirlere göre karşılaştırılması	29
Tablo 8. EBBÖ için Cronbach's Alpha değerleri.....	30
Tablo 9. EBBÖ puanlarının özet istatistikleri	30
Tablo 10. EBBÖ puanlarının öğrencilerin cinsiyetlerine göre karşılaştırılması	31
Tablo 11. EBBÖ puanlarının öğrencilerin yaşlarına göre karşılaştırılması	31
Tablo 12. EBBÖ puanlarının öğrencilerin eğitim durumlarına göre karşılaştırılması	32
Tablo 13. EBBÖ puanlarının öğrencilerin okudukları şehirlere göre karşılaştırılması	33
Tablo 14. AÖ için Cronbach's Alpha değerleri	33
Tablo 15. AÖ puanlarının özet istatistikleri	33
Tablo 16. AÖ puanlarının öğrencilerin cinsiyetlerine göre karşılaştırılması	34
Tablo 17. AÖ puanlarının öğrencilerin yaşlarına göre karşılaştırılması	35
Tablo 18. AÖ puanlarının öğrencilerin eğitim durumlarına göre karşılaştırılması ...	36
Tablo 19. AÖ puanlarının öğrencilerin okudukları şehirlere göre karşılaştırılması..	37
Tablo 20. WEMİÖÖ için Cronbach's Alpha değerleri	37
Tablo 21. WEMİÖÖ puanlarının özet istatistikleri	38
Tablo 22. WEMİÖÖ puanlarının öğrencilerin cinsiyetlerine göre karşılaştırılması .	38
Tablo 23. WEMİÖÖ puanlarının öğrencilerin yaşlarına göre karşılaştırılması	38
Tablo 24. WEMİÖÖ puanlarının öğrencilerin eğitim durumlarına göre karşılaştırılması	39
Tablo 25. WEMİÖÖ puanlarının öğrencilerin okudukları şehirlere göre karşılaştırılması	39
Tablo 26. Ölçekler ve alt boyutlar arasındaki korelasyon katsayıları	40
Tablo 27. CTQ-28'in EBBÖ'nün "Güvenli Bağlanma" alt faktörü üzerindeki etkisi	47

Tablo 28. CTQ-28'in EBBÖ'nün "Güvenli Bağlanma" alt faktörü üzerindeki etkisi	47
Tablo 29. CTQ-28'in EBBÖ'nün "Güvenli Bağlanma" alt faktörü üzerindeki etkisi	48
Tablo 30. CTQ-28'in AÖ üzerindeki etkisi.....	48
Tablo 31. CTQ-28'in WEMİOÖ üzerindeki etkisi.....	48

EKLER LİSTESİ

EK-A	:	Bilgilendirici Onam Formu
EK-B	:	Sosyo-Demografik Bilgi Formu
EK-C	:	Çocukluk Çağı Travması Ölçeği
EK-D	:	Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği
EK-E	:	Agresyon Ölçeği
EK-F	:	Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği
EK-H	:	Özgeçmiş

ÖNSÖZ

Öncelikle lisans yıllarımdan beri kendisini örnek aldığım ve hep bana örnek olacak Psk. Dr. Esra SAVAŞ hocama çok teşekkür ederim. Kendisinden öğrendiğim değerli bilgiler bana her zaman ışık olmaya devam edecek.

Yaşamım boyunca sevgilerini ve desteklerini benden esirgemeyen annem Filiz KAYA'ya, kardeşlerim Yağız ve Damla'ya, canım büyükannem Şükriye KAYA'ya, tüm aileme sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Çalışmamda bana yardımcı olan değerli arkadaşım Uzm. Psk. Sinem DEMİRTAŞ'a, tez dönemi boyunca beni motive eden arkadaşlarım Ertuğrul KOÇ'a, Sinem KESKİN'e, Hazal KERİMOĞLU'na, Salih Zeki TUNÇ'a, Sena AVCIDIRLAR'a, Başak TAVMAN'a ve adını yazamadığım desteğini esirgemeyen bütün arkadaşlarıma sevgilerimi ve en içten teşekkürlerimi iletiyorum.

Başarılı olacağıma her zaman inanan ve benim başarılarımla mutlu olduğunu düşündüğüm, üzerimde çokça emeği olan ilk öğretmenim Sibel KARAMAN'a teşekkür ederim.

GİRİŞ

Günümüzde travma, kişinin kendi baş etme becerileriyle baş edemeyen ve kişiye duygusal olarak acı veren olumsuz olaylar olarak tanımlanmaktadır. (Mock ve Arai, 2010). Travmaya maruz kalmak her yaşta sorun yaratabilirken çocukluk döneminde bu risk daha fazladır. Çocukluk çağı travmasını belirlemede sorunlar devam etmektedir ve bunun temel nedeni çocuk kavramının ülkeden ülkeye değişmesidir (Irmak, 2011). Dünya genelinde çeşitli kültürel farklılıklar olmasına rağmen, çocukluk çağı travması mevcut durumunu koruyan bir problemdir. Bugünün yarını olan çocuklarımız sevgi ve şefkatle beslenen olmalıdır. Toplumda çocukların bilişsel, ruhsal ve duygusal yönden sağlıklı gelişimi, toplum olarak ilerleyebilmek için gerekli ve mümkündür. Çocuğun yaşadığı sosyal çevreden ve ailesinden alacağı desteğin önemi bu değişim ve gelişim döneminde oldukça önemlidir. Çocukluk çağı travmaları istismar ve ihmal açısından incelenebilir (As, 2004). Fiziksel ve duygusal istismar olarak incelenmektedir, çocuk istismarının sebepleri, türü ve çocuk üzerindeki etkileri açısından farklılık göstermektedir (Kurt, 2019).

Bu araştırmada travma öyküsü olan üniversite öğrencilerinin bağlanma, saldırganlık ve mental iyi oluşları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çocukluk çağı travmalarının bireyin yaşamında istenmeyen sonuçlara yol açabileceği bilinmektedir (Richards, 2004). Zoroğlu ve arkadaşlarının çalışmasına göre çocukluk çağı istismar ve ihmal deneyimlerinin önemli oranda görüldüğü, çocukluk çağı psikolojik istismar ve ihmal deneyimlerinden her üç ergenden birinin etkisi altında kaldığı saptanmıştır. Çocuklukta ihmal ve istismar deneyimleri, gençlikte intihar girişimleri, yüksek düzeyde ayrılık arasında güçlü bir uyum vardır (Zoroğlu vd.).

Çocukluk çağı travması geçirmiş genç yetişkinlerin mevcut durumunu anlamayı amaçlamakta ve bu bağlamda travmanın yaşanıp yaşanmaması en önemli konudur. Literatürde bireylerin çocukluk çağı travması ile ilgili çeşitli değişkenlerle ilişkisi incelenmekte ancak mental iyi oluş ilişkisi incelenmemektedir. Yapılan araştırmalara baktığımızda travma, bağlanma, saldırganlık ve mental iyi oluşla alakalı çok fazla araştırma mevcut değildir. Bu araştırma neticesinde ülkemizde çocukluk travması yaşamış üniversite öğrencilerinin bağlanma, saldırganlık ve mental iyi oluşları arasındaki ilişkinin nasıl olduğu araştırılmıştır. Literatür taramasında daha önce ülkemizde bu tarz bir araştırma bulunmaması ve travmanın etkisinin kişileri nasıl

etkilediğini daha iyi kavrayabilmek amacıyla, çalışma sahası olduğu düşünülüp değerlendirildi.

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL BİLGİLER

1.1. Travma

Travma, kişinin kendi baş etme becerileriyle baş edemeyen ve kişiye duygusal olarak acı veren olumsuz olaylar olarak tanımlanmaktadır (Mock ve Arai, 2010). Travma kelimesini günlük hayatımızda sıklıkla kullanırız. Bu stresli bir olay, beklenmedik bir kaza, ölüm, depresyon, yangın ve çeşitli doğa olayları olabilir. Psikolojik travma bazen çok tehlikeli olabilir ve bunun farkında olamayabiliriz. Travmatik olaylar hayatın akışında ciddi bir değişime yol açmaktadır. Travma erken teşhis edilirse tedavi süreci daha faydalı olmaktadır. Psikolojik olarak travma, kalıcı koşulların veya bir olayın kişisel deneyimidir. Birey yaşam, vücut bütünlüğü veya akıl sağlığı için bir tehdit yaşar (Pearlman ve Saakvitne, 1995).

Travmatik bir durum veya olay, kişinin başa çıkma kabiliyetini aştığında psikolojik travma ortaya çıkarır ve o kişiyi ölüm, yok olma, sakatlanma veya psikozdan korkar hale getirmektedir. Kişi bilişsel, duygusal ve fiziksel olarak yıpranmış hissedebilir. Var olan olayın koşulları genellikle tuzağa düşme, çaresizlik, gücün kötüye kullanılması, güvene ihanet, acı, kayıp veya kafa karışıklığını içerir (Burri ve Maercker, 2014).

Başka bir deyişle, travma, hayatta kalanın deneyimiyle tanımlanır. Farklı iki kişi aynı zararlı olayla karşı karşıya kalabilir ve kişilerden biri travma geçirebilirken öteki kişiye oranla yararsız atlatabilir. "X, yaşayan herkes için travmatiktir" ya da "Y olayı travmatik değildi çünkü kimse fiziksel olarak yaralanmadı" gibi genellemeler yapmak doğru olmaz. Ayrıca, herhangi bir olayın her kişide travmatize olan yönleri farklılık göstermektedir. Şiddet içeren tecavüz veya saldırı gibi bir kişi için en üzücü olan bir olayın ayrıntılarının veya anlamının başka bir kişi için aynı olacağını varsayamazsınız. Travma birçok biçimde gelir ve travma yaşayan insanlar arasında büyük farklılıklar vardır. Ancak benzerlikler ve tepki kalıpları, stresörlerin ve mağdurların çeşitliliğini kesiyor, bu nedenle travma hakkında geniş düşünmek çok faydalıdır. Lenore Terr'in çalışmasına göre, travma geçirmiş çocuklarla ilgili çalışmalarında, tek darbe ile tekrarlayan travmalar arasında bir ayrım yapmıştır. Tek bir şok edici olay, bazı

insanlarda kesinlikle travma tepkileri üretebilir bunlar deprem, kasırga, sel, yanardağ vb. doğal afetlerdir.

Cezai şiddet genellikle soygun, tecavüz ve cinayet gibi tek darbeleri travmaları içerir ve bunlar yalnızca mağdurlar üzerinde değil, aynı zamanda tanıklar, mağdurların sevdikleri vb. üzerinde de büyük etkiye sahiptir. (İlginç bir şekilde, tek darbe ile tekrarlanan arasında örtüşme vardır. Çünkü mağdur kadınların önemli bir çoğunluğu birden fazla suçla karşılaşmıştır.) Ne yazık ki, travmatik etkiler genellikle birikimlidir (Burri ve Maercker, 2014).

Tek darbeleri travmalar travmatik olsa da en ciddi zihinsel sağlık sorunlarına yol açan travmatik deneyimler, uzun süreli ve tekrarlayıcıdır. Travmanın bu tanımı oldukça geniştir, kazalar, doğal afetler, suçlar, ameliyatlar, ölümler ve diğer şiddet olayları gibi tek seferlik güçlü olaylara verilen yanıtları içerir. Ayrıca çocuk istismarı, ihmal, dövüş, kentsel şiddet, toplama kampları, hırpalanma ilişkileri ve sürekli yoksunluk gibi kronik veya tekrarlayan deneyimlere verilen yanıtları da içerir. Bu tanım kasıtlı olarak belirli bir olayın travmatik olup olmadığını belirlememize izin vermez. Bu tanım, hayatta kalan kişinin hayatındaki olaylar ve koşullarla ilgili deneyimini anlamamız için bir kılavuz sağlar (Burri ve Maercker, 2014).

Travmatik olaylar sadece rastgele meydana gelmez, bireysel özelliklerden, akraba grubu ilişkilerinden, topluluk özelliklerinden ve sosyo-politik faktörlerden etkilenebilir. Örneğin, bireysel düzeyde, belirli travma türlerini deneyimleme olasılığı cinsiyete, yaşa, ırka/etnik kökene ve cinsel yönelime göre değişebilir (McLaughlin, 2011).

Travmaya maruz kalma, özellikle çocuklukta veya ergenlikte meydana geldiğinde, bilişsel, duygusal ve sosyal alanlarda gelişimin birçok yönünü bozarak, olumsuz zihinsel sağlık sonuçlarına yol açtığına zararlıdır (Purcell, 2003).

Travma ile ayrılmaz bir şekilde bağlantısı bulunan travma sonrası stres bozukluğu geliştiren kişiler, rol işleyişinde bozulma, yaşam seyri fırsatlarında azalma yaşarlar. TSSB'nin gelişimi travmaya maruz kalmaya bağlı olduğundan, TSSB ruhsal bozuklukların en önleniliri olabilir. TSSB nedeniyle yıllık üretkenlik kaybının yalnızca ABD'de 3 milyar doların üzerinde olduğu tahmin edilmektedir (Kessler, 2000).

1.1.1. Travma ve TSSB

Günümüz dünyasındaki standart travmatizasyon anlayışı ve ruh sağlığı literatürü ayrılmaz bir şekilde TSSB kavramıyla bağlantılıdır. Literatürde tekrar tekrar gündeme gelmesine rağmen bu tanı kategorisindeki yetersizlikler travma konusundaki çağdaş bilimsel tartışmaların sınırlarına itilmiştir (Bracken ve Summerfield, 1995).

TSSB perspektifi, korkunç bir deneyim yaşadktan veya tanık olduktan sonra, birçok insan DSM-III tarafından adlandırılan uzun süreli bir zihinsel bozukluk geliştirir ve bu da “Travma Sonrası Stres Bozukluğu” olarak isimlendirilir (Amerikan Psikiyatri Birliği, 1980).

Fiziksel yıkım, kitlesel toplumsal yerinden edilme ve süregiden şiddet bağlamında, ihtiyaçlar hiyerarşisi kendini yeniden ortaya koyar: somut gıda ihtiyaçları, sağlık, barınma ve istihdam, sosyal yeniden yapılanma ve yeniden bütünleşme ihtiyacı ve sosyal uzlaşmanın gerekliliği, bireysel duygusal sorunları gölgede bırakabilir. Bireysel travmatizasyonun kanıtları yaygın olsa da ve özellikle sorulduğunda, birçok kişi DSM'yi karşılayan semptomları kabul edebilir. Daha yaygın olarak, travmatize olmuş bireyler somatik semptomlar, evlilik çatışması veya çözülme semptomları için yardım ararlar, yerel gözlemciler ise birincil olanı algılar (Kessler 2005).

Travmatizasyonun sonuçları kişilerarası çatışma düzeylerinin artması, yaygın ilgisizlik, artan uyuşturucu ve alkol kullanımı, evliliğın bozulması ve kadınlara ve çocuklara yönelik şiddet olabilir (Baron ve Jensen, 2004).

Afektif olmayan psikotik bozuklukların genel popülasyonda yaşam boyu yaygınlığı yaklaşık %1,5'tir (Kessler 2005). Psikotik bozuklukların etiyolojisine ilişkin araştırmalar, genetik ve çevresel faktörler arasında karmaşık bir etkileşim olduğunu göstermiştir. Psikotik bozukluğu olan bireylerde yaygın olarak bildirilen travmaya maruz kalma, psikotik etiyolojide anahtar rol oynayan çevresel faktörlerden biri olabilir (Cannon, 1984).

Araştırmalar, özellikle çocuklukta istismara maruz kalmanın psikotik bozukluğın gelişimi için önemli bir risk faktörü olabileceğini düşündürmektedir. Bu, psikotik bozukluklar ile çocukluk çağı travmasına uğrama arasında açık bir ilişki olduğunu gösteren yakın tarihli iki eleştirel ve meta-analitik inceleme ile doğrulanmaktadır (Morgan ve Fisher, 2007). Bu ilişki için kanıtlar artmaya devam ederken, yalnızca sınırlı sayıda ileriye dönük çalışma yapılmıştır (Arseneault, Cannon,

Fisher, Rpoanczyk, Moffitt ve Caspi, 2011). Bununla birlikte, bu çalışmalardan en az biri, çocuklukta istismara maruz kalan ergenlerin yüksek oranda psikotik belirti gösterdiğini göstermiştir (Arseneault vd., 2011).

Birçok çalışma ayrıca TSSB ile psikotik bozukluk arasında bir ilişki olduğunu göstermiştir. Prevalans oranları örnekleme göre değişse de tahminler psikotik bozukluk hastalarında (yaklaşık %30) genel popülasyona (%7,8) kıyasla önemli ölçüde daha yüksek bir TSSB oranı önermektedir (Buckley, Castle, Lehrer ve Miller, 2009).

1.1.2. Çocukluk Çağı Travmaları

Travma kelimesini günlük hayatımızda sıklıkla kullanırız. Bu stresli bir olay, beklenmedik bir kaza, ölüm, deprem, yangın ve çeşitli doğa olaylarını kapsar. Psikolojik travma bazen çok tehlikeli olabilir ve bazen bunun farkında olamayız. Psikolojinin birçok temelinde meydana gelen bir olayla travma kaçınılmazdır. Travmatik olaylar hayatın akışında ciddi bir değişime yol açar. Travma erken teşhis edilirse tedavi süreci daha faydalı olacaktır. Travma, kişinin kendi baş etme becerileriyle baş etmesi zor olan ve kişiye duygusal olarak acı veren olumsuz olaylar olarak tanımlanmaktadır. Travmaya maruz kalmak her yaşta sorun yaratabilirken çocuklukta bu risk daha fazladır. Çocukluk çağı travmaları doğumdan on sekiz yaşına kadar olan dönemdeki çocukları ve ergenleri kapsar (Mock ve Arai, 2010).

Çocukluk çağı travmasını belirlemede sorunlar devam etmektedir ve bunun temel nedeni çocuk kavramının ülkeden ülkeye değişmesidir (Irmak, 2011). Tüm dünyada kültürel farklılıklara rağmen, var olan bir sorundur. Toplumca ilerleyebilmek, çocukların psikolojik, duygusal ve bilişsel yönden her yönden sağlıklı gelişimi ile mümkündür. Bu gelişim döneminde çocuğun çevresinden alacağı desteğin önemi fazladır. Çocukluk çağı travmaları ihmal ve istismar açısından incelenebilir (As, 2004).

Çocuk istismarının türü, nedenleri ve çocuk üzerindeki etkileri açısından farklılık göstermektedir. Çocukluk yaşam olaylarından ziyade çocukluk çağı travmaları, kaygı ve depresif bozukluklarla ilişkilidir. Yapılan çalışmalar çocukluk çağı travma durumunun psikopatolojinin şiddetine yarar sağladığını düşündürmektedir.

Bilhassa eşlik eden depresif bozukluk ve anksiyetesi olan erişkin kişilerde çocukluk çağı travmasının olma durumuna ilişkin artan içgörünün değerini vurgulamaktadır (Kurt, 2019).

1.1.2.1. Fiziksel İstismar

Türkiye'de çocuk ihmali ve istismarı oldukça önem arz eden bir sağlık sorunudur. Ülkemizde, ailede, kurumlarda, toplumda çocuğa yönelik fiziksel, cinsel ve duygusal istismar boyutlarını eksiksiz yansıtan çalışmalar bulunmamaktadır. Yaşları 4-12 yaş arası olan sekiz ilde, fiziksel istismar sıklığını belirlemek amacıyla yapılan bir çalışmada 16100 çocukta fiziksel istismar, kızlarda %34,6 erkeklerde %32,5 olarak bulunmuştur. İstismar ve ihmale maruz kalan çocukların çeşitli şikayetleri ve klinik bulguları vardır. Bu durum her zaman önemsenmeli ve şüpheli her durum değerlendirilmelidir (Vatansever vd., 2004). Çocukluk çağında fiziksel istismara uğrayanlarda depresyon, anksiyete, antisosyal kişilik bozukluğu, intihar düşüncesi ve girişimi, madde kullanım bozukluğu %5 ile %32 arasında daha sık görülmektedir (Irmak, 2011).

Bensley ve arkadaşları yaptıkları araştırmada fiziksel ve cinsel çocuk istismarının sağlık üzerindeki etkilerini izole etmiştir. Araştırmaları, yalnızca fiziksel istismara maruz kalmış kadınların, kendi çalışmalarında incelenen istismar öyküleri (fiziksel, cinsel, ebeveynler arasında şiddete tanık olma) olmayan kadınlara göre fiziksel sağlıklarının kötü olduğunu bildirme olasılığının iki katı ve sık sık zihinsel sıkıntı bildirme olasılığının 3,4 kat daha fazla olduğunu buldu. Çocuklukta cinsel istismara uğrayan kadınların, istismar öyküsü olmayan kadınlara göre sık sık zihinsel sıkıntı bildirme olasılığı yalnızca 2,1 kat daha fazlaydı (McGreenery, Polcari, Samson ve Teicher, 2006).

Fiziksel istismar bu fiziksel zarara neden olan veya zarar verme ihtimali olan eylemlerdir. Ebeveynleri tarafından fiziksel istismara uğrayan çocuklar, çok sayıda kısa ve uzun vadeli sonuç riski altındadır. Fiziksel yaralanma ve ölüm olasılığının yanı sıra, fiziksel olarak istismara uğramış çocukların, istismara uğramamış çocuklara göre bilişsel eksiklikler, düşük akademik performans, düşük benlik saygısı gibi bir dizi psikososyal sorun yaşama olasılıkları daha yüksektir. Depresyon, kaygı, öfke, psikolojik sıkıntı, ilişki sorunları, yeniden mağduriyet ve anti-sosyal davranış ve TSSB dahil yetişkin psikopatolojilerini görme olasılığı yüksektir. Ayrıca, istismara uğrayan

çocuklar, sigara içmek, aşırı yemek yemek, alkol veya yasadışı uyuşturucu kullanmak, riskli cinsel davranışlarda bulunmak ve kaçmak gibi yüksek riskli davranışlarda bulunma riski altındadır (Smith, 2004).

Fiziksel istismar, duygudurum bozukluklarının habercisidir ve psikopatolojinin şiddetine neden olur. Ayrıca depresyonun kronikliğinin bağımsız bir belirleyicisi olarak görülebilir (Carr, Juruena, Lemgruber, Martins ve Stingel, 2013).

1.1.2.2. Duygusal İstismar

Ortaya çıkarılması ve anlaşılması güç şiddet ve istismar çeşitlerinden biri olan duygusal istismar, çocukların yaşamını çok derinden etkilemektedir. Duygusal istismarın oluşmasını görünmez olmak engeller. Duygusal istismar iki şekilde meydana gelir; bunlar aktif ve pasif istismardır. Oldukça zararlı olan bu istismar türünün her iki şekli de ortaya çıkması, tanınması ve zararının boyutu sebebiyle daha da tehlikelidir.

Pasif duygusal istismar; görmezden gelme, duygusal yoksunluk, , alçaltıcı davranışlar, anlama yeteneği, kişilik, yansıtmaya izin vermeme, sosyal ilişkileri özendirme gibi şekillerde yaşanır. Aktif duygusal istismar, direkt olarak çocuğa zarar vermektedir. Utandırma, küçümseme, reddetme, tehdit, alay etme, yıldırma, sömürü, baştan çıkarma gibi görmezden gelme davranışlarıdır (Arslan ve Balkıs, 2015). Duygusal istismarın hem kısa hem de uzun vadede etkilerine ilişkin araştırmalar net bir şekilde duygusal istismarın bireyler, aileler ve aynı zamanda toplum üzerinde olumsuz etkisi mevcuttur. Olası etkiler gelişimsel gecikmeler, akıl hastalığı (Özellikle depresyon ve anksiyete), kendine zarar vermeyi içerir. Araştırmalar, duygusal istismarın diğer istismar türleri kadar ve muhtemelen daha zararlı olduğunu belirtmektedir (Brassard, Hart 1987).

Duygusal istismar, toplum tarafından yaratılan ve toplum tarafından etkilenen sosyal bir yapıdır. Bir zamandaki davranış başka bir zaman kabul edilebilir olmayabilir. Daha geniş kültürel ve sosyal normlar, bireylerin profesyonellerin görüşleri ve tutumları dahil duygusal istismar ve bundan çıkardıkları anlam hakkında, kendi kişisel deneyimlerinden etkilenir (Horwath, Lees, 2010).

1.1.2.3. Cinsel İstismar

Çocuk istismarının çocuklar üzerindeki etkileri önemlidir. İstismara uğrayan çocuk bedensel etkilerinin yanı sıra istismara duygu kaybı yaşar ve sevgisizliği

öğrenir. (Altınparmak, Yıldırım ve Yardımcı, 2013). Cinsel istismar, tespiti en zor, genellikle bildirilmeyen ve gizlenen çocuk istismarının uzun ve kısa vadeli tesirleri noktasında önemli bir olaydır. (Öztop ve Özcan, 2010). Literatürde istismara uğrayan çocukların çocukluktan yetişkinliğe kadar çeşitli rahatsızlıkları olduğu bildirilmiştir. Çocuklarda kabuslar, uykuda güçlük, öfke patlamaları ve konsantrasyon güçlüğü yaşandığını görmekteyiz.

Dünyanın her ülkesinde, her mahallede, her toplumda ve her ülkede tüm çocuklar çocuk cinsel istismarına maruz kalabilmektedir. İstismara uğrayan çocuk veya aile, istismarcının sorun yaratacağından endişe duyar. Ayrıca çocuklar genellikle cinsel istismarın kendi suçları olduğunu düşünürler ve bu nedenle maruz kaldıklarında bir şey olacak mı korkusuyla endişe duyarlar. Oldukça küçük çocukların, istismarı bildirmek için yeterince dil kabiliyeti olmayabilir veya cinsel istismar oyundaysa, failin eyleminin istismar olduğunu anlamayabilirler. (Tıraşçı ve Gören, 2007). Çocuk cinsel istismarı yetişkin tarafından cinsel tatmin amacıyla kullanılan çocuktur. 18 yaşına kadar kızların %12-25'i, erkeklerin de %8-10'u istismara uğradığı tespit edilmiştir. (Kara, Biçer ve Gökalp, 2004).

1.2. Bağlanma

Bağlanma kuramı Bowlby tarafından, bireylerin kendilerini anlamalarını sağlamak için geliştirilmiştir. Bu teoriye göre, çocukluk deneyimlerinin bireyin yaşamı boyunca sosyal yaşamı üzerinde nasıl bir etkisi olabileceği incelenmektedir. Bowlby'nin insan süreçlerini anlamak, onların özel hayatları hakkında bilgi vermek ve çocukluklarında yaşadıkları olayları sosyal hayatlarına nasıl yansıttıklarını anlamak için ortaya koyduğu teoridir (Levy, Ellison, Scott ve Bernecker, 2011). Çocukluk yaşantılarının kişinin ilerideki yaşamını nasıl etkilediğini, bağlanma kuramı inceler. Bağlanma teorisi genellikle bağlanma faktörlerinin çocuklar, ebeveynler ve romantik ilişkiler üzerindeki etkileriyle ilgilenen bir teoridir. Bağlanma teorisi yaşamın erken dönemlerinde görülebilmekte ve kişinin diğer insanlarla olan ilişkisini şekillendirmektedir. Dört farklı bağlanma stili Bowlby'nin ardından yapılan çalışmalar ile öne sürülmüştür. Bunlar kaygılı bağlanma, güvenli bağlanma, düzensiz bağlanma ve kaçınan bağlanmadır (Johnson, 2019).

Bağlanma sistemi, hayatımız boyunca diğer insanlarla bağlantı kurmamızı sağlar. Herhangi bir tehdit durumu algıladığımızda endişeleniriz ve bağlanma

sistemlerimiz kendini göstermeye başlar. Önceliğimiz ve doğuştan gelen başa çıkma stratejimiz, bağlanma şekillerimize yakınlık kurmaktır. Böylece daha iyi hisseder ve güvende olma duygumuzu yeniden kazanırız. Romantik ilişkiler ve arkadaşlar yetişkinlik dönemimizdeki bağlanmanın temsilidir (Levy vd., 2011).

Bağlanma türü, ilk olarak Mary Ainsworth ve meslektaşları tarafından kullanılan deneysel bir yöntemle belirlenmiştir. Burada bebek rahat bir laboratuvar odasına annesiyle birlikte alınmış, aralıklarla annesinden ayrılıp bir yabancıyla baş başa kalmış ve ardından annesine geri getirilmiştir. Deney sırasında 3 değişik bağlanma türü olarak sınıflandırılmıştır (Levy vd., 2011).

Güvenli bağlanan bebeklerin anneleriyle iyi bir ilişkisi vardır. Anneleriyle birlikte olduklarında, çevreyi merak ettiklerinde, odaya bir yabancı girdiğinde endişe duyduklarında, bebekler annenin odasından çıktıklarında üzülüklerinde, anne döndüğünde ise bebek annesini sıcak bir şekilde karşılamış, rahatlamış ve annesini şımartmak istemiştir. Kaygılı kaçınan bebekler annelerine ilgi göstermezler ve anneleri odadan çıktıklarında çok az tepki verirler. Kaygılı kaçınan bebekler, annelerinin nerede olduğu konusunda yoğun endişe duyarak hem annelerine yakın olmak isterler ve yoğun bir öfke ve direnç gösterirler (Levy vd., 2011).

1.3. Saldırganlık

Saldırganlık kavramı, bir duruma karşı agresif davranış olarak nitelendirilmektedir. Literatüre baktığımızda öfkenin de bir arada yer aldığını görüyoruz. Hane ortamı, sosyolojik tanımlarda genellikle kişilerin geliştiği bir yer olarak kabul edilir fakat bazı durumlarda olumsuz tecrübelerin travmatik sonuçlarına neden olduğu bir ortama dönüşebilmektedir. Aile içerisinde yaşanan saldırganlık ve öfke deneyimleri, bireyin zararlı ve yıkıcı deneyimleri arasında değerlendirilebilir. Öfke durumunda bazı kişiler tepkilerini fiziksel ya da sözlü saldırı yoluyla gösterebilirler. Bazı kişiler sinirlendiğinde pasif kalmayı ve dolaylı saldırganlığı tercih edebilir veya geri çekilme veya sinüs davranışı gösterebilir. Buna göre öfke her insanda her zaman saldırgan davranışlara yol açmayabilir (Boxer ve Tisak, 2005).

Öfke deneyimlerinin bir sonucu olarak saldırganlık beklenebilir, ancak saldırgan davranış mutlak veya bir seçenek değildir. Başka davranış olasılıkları da vardır. Kişi sinirlendiğinde nasıl davranacağını belirleyen birçok sebep olabilir. Ailedeki öfke ve

saldırganlık, şüphesiz tüm üyelerinde olumlu olmayan neticeler doğurmaktadır. (Jamieson, 2003).

Casey ve arkadaşlarının (2016) araştırmasına göre TSSB ile öfke ve saldırganlık arasındaki ilişki, erkeklerde kadınlardan daha fazla görünüyor, belki de travmaya karşı içselleştirme ve dışsallaştırma tepkilerindeki farklılıkları yansıtmaktadır. Son çalışmalar, travmaya maruz kalan popülasyonlar için travma odaklı şiddeti önlemenin yararlarını daha geniş olarak göstermektedir.

1.4. Mental İyi Oluş

Pozitif psikoloji yayınlarında son senelerde ciddi bir artış olmuştur. Ruh sağlığı alanında çalışan uzmanlar, sadece anksiyete ve depresyon gibi bozukluklara yol açan faktörlere bakmak yerine benlik saygısı, mutluluk, iyimserlik ve zihinsel esenliğin diğer öğelerini keşfetmeye başlamışlardır (Lucas, Diener ve Suh, 1996).

Genel olarak mutluluk, insanların kapsamlı bir niteliğini betimler. Bu geniş kapsamda kişilerin aile yaşamı, iş, evlilik, boş zaman etkinlikleri, komşuluk ilişkileri, yeterlilik duygusu gibi alanlarda yerine getirilmektedir. Bu noktaların her biri önemlidir, diğer alanlardaki memnuniyetle ilişkilidir. Sonuç olarak tüm alanlardaki memnuniyet genel hayat memnuniyetiyle ilişkilidir (Lucas vd., 1996).

Ruh sağlığı koşulları, bugüne kadar yapılan araştırmalarda çoğunlukla odak noktası olmasına rağmen, pozitif ruh sağlığı kavramına, ölçümüne ve insan yaşamının tüm yönlerine katkısına yönelik artan uluslararası ilgi vardır. Nitekim Dünya Sağlık Örgütü (WHO) (2004), ruh sağlığının sadece akıl hastalığının olmaması olmadığını vurgulamış ve pozitif ruh sağlığını “hem birey hem de toplum için iyilik halinin ve etkili işleyişin temeli” olarak tanımlamıştır (Wood, 2017).

Dışarı çıkmak ve doğaya erişim, sezgisel olarak zihinsel refah ile ilişkilidir ve artık doğa ile zihinsel sağlık arasındaki bağlantı hakkında önemli bir kanıt bütünü bulunmaktadır (Kaplan ve ark. 2012). Ormanlık alanlara, ormanlara, çalılıklara ve bahçelere yapılan atıflar, doğa ve ruh sağlığı üzerine yapılan bazı çalışmaların odak noktası olsa da, modern şehir ve kasabalarda, parklar ve yeşil açık alanlar en yaygın olarak bulunan ve en önemlisi sağlık eşitliği için en yaygın biçimler arasındadır. Bugüne kadar parklar ve kamusal yeşil alan üzerine yapılan araştırmalar, daha çok sağlık sonucu olarak fiziksel aktiviteye veya fiziksel aktivite için yeşil alana erişimin psikolojik faydalarına odaklanmıştır. Örneğin, Astell-Burt vd. (2013) yeşil alana

yüksek düzeyde maruz kalmanın, yalnızca çalışma popülasyonunda fiziksel olarak daha aktif olanlar arasında psikolojik sıkıntıya karşı koruyucu bir etkiye sahip olduğunu bulmuşlardır. Travmatik olaylara herhangi bir biçimde mental iyi oluş etkiler. Turner ve Butler'in çalışmasına göre çocuklukta yaşanan travmatik olay psikolojik açıdan bir risk faktörüdür. Erken yetişkinlikte depresyon gibi bozukluklar; şiddete tanık olmak bile çocuğun iyiliği üzerinde olumsuz bir etkisi vardır (Turner ve Butler, 2002). Literatürdeki bulgular çocukluk çağı arasında neredeyse kesin bir ilişkiye işaret etmektedir ve yaşamın farklı aşamalarında travma psikolojik iyi olma halini etkilemektedir. Psikopatolojik ölçümlerin bireylerin yaşam kalitesinin göstergeleri ile ilişkili olduğu bilinmektedir. Araştırmalar, olumsuz duyguların yokluğunun ve olumlu duyguların varlığının kişilerin hayat doyum seviyelerine katkı sağladığını ortaya koymaktadır. (Levinsohn ve ark, 1991). Aslında zihinsel iyilik, başkalarıyla olumlu ilişkiler içinde olmaktır, diğer insanlarla sıcaklık ve güvene dayalı ilişkiler kurmak, ilişkilere güvenmek ve başkalarının iyiliği ile ilgilenen bir yapıda olmak olarak açıklanabilir. Kişinin çevresini kendi istek ve açıklamalarına göre şekillendirebilmesi, etkin kullanabilmesi, çevresini kendi koşullarına göre seçebilmesi veya uyarlayabilmesidir (Yalçın, 2015).

1.5. İlgili Araştırmalar

Çalışmalardan elde edilen ve psikolojik travma etkilerini kapsayan birtakım bilgiler şöyledir;

Copeland, Lilly ve Hinesley'in (2018) yapmış oldukları araştırmada, 1420 çalışma katılımcısının 630'u (%49,0) kadın olan 16 yaşına kadar, çocukların %30,9'u travmatik olaya oldukça maruz bırakılmıştır. 16 yaşına kadar travmaya uğrama, erişkinliğe önemli ölçüde kesintiye uğramış bir geçişi gösteren temel sonuçlar da dahil olmak üzere daha kötü fonksiyonel sonuçlarla (Örneğin, bir işte çalışmama ve sosyal izolasyon) ile ilişkilendirilmiştir. Çocukluk çağı travmasına maruz kalma, işlevsellik ve aile güçlükleri de dahil olmak üzere çok çeşitli problemlere yol açmıştır (Copeland, Hinesley ve Lilly, 2018).

Erken yaşam stresi sayısız çalışmanın odak noktası olmuştur. Yetişkinlerde psikiyatrik bozuklukların başlangıcı ve şiddeti ile ilişkilendirilmiştir (Carr, Martins, 2013).

EYS alt türleri, yetişkinlikteki psikiyatrik bozuklukların bireysel yordayıcılarıdır. Çoğu çalışma bu ilişkileri onaylayarak, bu ilişkiyi ve EYS'nin bu alt türlerinin psikiyatrik bozuklukların tekrarını tetiklediğini, şiddetlendirdiğini, sürdürdüğünü ve arttırdığını gösteren bilimsel kanıtlar üretir (Carr, Martins, 2013).

Weber, Miller, Schupp, Borgelt, Awiszus, Popov ve Elbert, (2009), yapmış oldukları araştırmada duygusal işlemenin, erken yaşam stresi (EYS) ile sonraki psikopatoloji arasında aracılık ettiği öne sürmüşlerdir. Bu çalışmada, EYS'nin psikiyatri hastalarında ve sağlıklı deneklerde duygusal kortikal işlemeyi farklı şekilde etkileyip etkilemediğini incelenmiştir. Major Depresif Bozukluk, şizofreni, uyuşturucu bağımlılığı veya Borderline Kişilik Bozukluğu tanımlı 50 yatan hastada ve 20 sağlıklı karşılaştırma deneginde ergenlik başlangıcından önceki stresli deneyimlerin sayısı değerlendirildi. Denekler manyetoensefalografik kayıt sırasında hoş, nötr ve hoş olmayan resimleri izlediler. Uyarının başlangıcından 160-210 ms sonra sağ-arka aktivitenin baskılanması, belirli tanılar yüksek EYS ile ilişkilendirildi. Sonuçlar, yetişkin stresine, eşlik eden travma sonrası stres bozukluğuna veya depresyona karşı EYS'nin spesifik katkılarını doğruladı.

Peng ve arkadaşlarının (2017) yaptıkları çalışmaya göre Güney Çin'de ruhsal bozuklukları (depresyon, bipolar bozukluk ve şizofreni) olan ayakta tedavi gören hastalardan oluşan bir örnekleme çocukluk çağı travmasının yaygınlığı araştırıldı. Çalışmaya göre ruhsal bozukluğu olan birçok hasta kötü yaşam deneyimi yaşamıştır, sağlıklı insanlara göre daha şiddetlidir (Peng ve ark, 2017).

Çocukluk çağı travmasının nöroendokrin sonuçları ve bunların majör depresyonla ilişkisi üzerine son birkaç yılda yürütülen klinik çalışmaların bulgularına göre, çocukluk çağı travmasının, stres tepkilerinin kalıcı duyarlılığının yanı sıra HPA (Hipotalamus-hipofiz-adrenal aks) ekseninin değişen dinamikleri ile ilişkili olduğunu ve bunun da depresyon semptomlarıyla ilişkili olduğunu göstermektedir. Aslında, majör depresyonu olan hastalar için literatürde rapor edilen klasik nöroendokrin bulguların birçoğu, yaşamın erken dönemlerindeki strese ikincil olarak görünmektedir ve muhtemelen strese tepki olarak depresyon gelişimi için psikobiyolojik riski temsil etmektedir. Cinsiyet ve genetik yatkınlıklar gibi diğer risk faktörleri, stres tepkisinin bileşenlerine müdahale edebilir ve böylece çocukluk çağı travmasıyla ilişkili olarak depresyona karşı hassasiyeti daha da artırılabilir (Heim, Newport, Mletzko, Miller ve Nemeroff, 2008).

Daalman, Diederer, Derks, Van Lutterveld, Kahn ve Sommer (2012), yapmış olduğu çalışmada toplam 127 psikotik olmayan birey, 124 sağlıklı kontrol ve AVH (Fiziksel ve cinsel istismar ile işitsel sözel halüsinasyonlar)'lı 100 psikotik hasta çocukluk çağı travması açısından değerlendirildi. Gruplar arasında çocukluk çağı travmasının yaygınlığı karşılaştırılmış ve seslerin özellikleri, özellikle içeriğın duygusal değeri ile çocukluk çağı travması arasındaki ilişki araştırıldı.

Hem psikotik olmayan AVH (Fiziksel ve cinsel istismar ile işitsel sözel halüsinasyonlar)'lı bireyler hem de psikotik bozukluğu ve AVH'si olan hastalar sağlıklı kontrollere göre daha fazla cinsel ve duygusal istismar yaşadı. AVH yaşayan iki grup arasında travmatik deneyimlerin prevalansında hiçbir fark gözlenmedi. Bu sonuçlara bakıldığında, çocukluk dönemindeki duygusal ve cinsel travmanın, bir kişiyi genel olarak AVH'yi deneyimlemeye karşı daha savunmasız duruma getirdiğini göstermektedir; bu, ya ilişkili bir sıkıntı olmaksızın olumlu sesler ya da psikotik bir bozukluğın parçası olarak olumsuz sesler olabilir (Daalman ve vd., 2012).

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu çalışmaya Türkiye'de yaşayan 18-30 yaş arası 351 lisans öğrencisi dahil edilmiş ve araştırma probleminin koşullarına göre sonuçlar ve alt problem yorumları oluşturulmuştur.

Yapılan araştırma betimsel bir çalışma olup, ilişkisel tarama modeline uygun olarak elde edilen veriler 11.10.2021 ile 10.03.2022 tarihleri arasında toplanmıştır.

Araştırmada “Çocukluk Çağı Travma Ölçeği (CTQ-28)”, “Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği (EBBÖ)”, ”Agresyon Ölçeği (AÖ)” ve “Warwick-Edinburgh Zihinsel İyi Olma Ölçeği” kullanılmıştır.

2.1. Amaç

Bu araştırmanın amacı çocukluk çağı travması geçirmiş genç yetişkinlerin mevcut durumunu anlamak ve çocukluk çağı travması yaşamış üniversite öğrencilerinde, travmanın bağlanma, saldırganlık ve mental iyi oluş üzerindeki etkisini incelemektir. Travma yaşamış üniversite öğrencilerinin, travmaya bağlı olarak psikolojilerinin nasıl etkilendiğini ve psikolojik iyi oluşlarının hangi seviyede olduğu ve bunun neticesinde belirtilerin nasıl olduğunu bilimsel veriler ile sunmak amaçlandı. 18 ile 30 yaş aralığında Türkiye de yaşayan üniversite öğrencilerinin, travmaya bağlı olarak ortaya çıkan psikolojik belirtileri ve etkisi bilimsel veriler ile açıklanması varsayıldı. Bu konuda çalışmak isteyen kişilere yapılan araştırma ile birlikte yardımcı olmak hedeflendi.

2.2. Araştırmanın Hipotezleri

Üniversite öğrencilerinin demografik (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, okunulan şehir) değişkenlerine göre çocukluk çağı travmaları arasında fark var mıdır?

- **H10:** Üniversite öğrencilerinin demografik (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, okunulan şehir) değişkenlerine göre çocukluk çağı travmaları arasında fark yoktur.
- **H11:** Üniversite öğrencilerinin demografik (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, okunulan şehir) değişkenlerine göre çocukluk çağı travmaları arasında fark vardır.

Üniversite öğrencilerinin demografik (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, okunulan şehir) değişkenlerine göre erişkin bağlanma biçimleri arasında fark var mıdır?

- **H2₀**: Üniversite öğrencilerinin demografik (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, okunulan şehir) değişkenlerine göre erişkin bağlanma biçimleri arasında fark yoktur.
- **H2₁**: Üniversite öğrencilerinin demografik (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, okunulan şehir) değişkenlerine göre erişkin bağlanma biçimleri arasında fark vardır.

Üniversite öğrencilerinin demografik (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, okunulan şehir) değişkenlerine göre agresyon düzeyleri arasında fark var mıdır?

- **H3₀**: Üniversite öğrencilerinin demografik (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, okunulan şehir) değişkenlerine göre agresyon düzeyleri arasında fark yoktur.
- **H3₁**: Üniversite öğrencilerinin demografik (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, okunulan şehir) değişkenlerine göre agresyon düzeyleri arasında fark vardır.

Üniversite öğrencilerinin demografik (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, okunulan şehir) değişkenlerine göre warwick-edinburgh mental iyi oluşları arasında fark var mıdır?

- **H4₀**: Üniversite öğrencilerinin demografik (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, okunulan şehir) değişkenlerine göre warwick-edinburgh mental iyi oluşları arasında fark yoktur.
- **H4₁**: Üniversite öğrencilerinin demografik (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, okunulan şehir) değişkenlerine göre warwick-edinburgh mental iyi oluşları arasında fark vardır.

Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmaları ile erişkin bağlanma biçimleri arasında ilişki var mıdır?

- **H5₀**: Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmaları ile erişkin bağlanma biçimleri arasında ilişki yoktur.
- **H5₁**: Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmaları ile erişkin bağlanma biçimleri arasında ilişki vardır.

Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmaları ile agresyon düzeyleri arasında ilişki var mıdır?

- **H60:** Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmaları ile agresyon düzeyleri arasında ilişki yoktur.
- **H61:** Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmaları ile agresyon düzeyleri arasında ilişki vardır.

Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmaları ile warwick-edinburgh mental iyi oluşları arasında ilişki var mıdır?

- **H70:** Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmaları ile warwick-edinburgh mental iyi oluşları arasında ilişki yoktur.
- **H71:** Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmaları ile warwick-edinburgh mental iyi oluşları arasında ilişki vardır.

Üniversite öğrencilerinin erişkin bağlanma biçimleri ile agresyon düzeyleri arasında ilişki var mıdır?

- **H80:** Üniversite öğrencilerinin erişkin bağlanma biçimleri ile agresyon düzeyleri arasında ilişki yoktur.
- **H81:** Üniversite öğrencilerinin erişkin bağlanma biçimleri ile agresyon düzeyleri arasında ilişki vardır.

Üniversite öğrencilerinin erişkin bağlanma biçimleri ile warwick-edinburgh mental iyi oluşları arasında ilişki var mıdır?

- **H90:** Üniversite öğrencilerinin erişkin bağlanma biçimleri ile warwick-edinburgh mental iyi oluşları arasında ilişki yoktur.
- **H91:** Üniversite öğrencilerinin erişkin bağlanma biçimleri ile warwick-edinburgh mental iyi oluşları arasında ilişki vardır.

Üniversite öğrencilerinin agresyon düzeyleri ile warwick-edinburgh mental iyi oluşları arasında ilişki var mıdır?

- **H100:** Üniversite öğrencilerinin agresyon düzeyleri ile warwick-edinburgh mental iyi oluşları arasında ilişki yoktur.
- **H101:** Üniversite öğrencilerinin agresyon düzeyleri ile warwick-edinburgh mental iyi oluşları arasında ilişki vardır.

Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmalarının erişkin bağlanma biçimlerine etkisi var mıdır?

- **H110:** Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmalarının erişkin bağlanma biçimlerine etkisi yoktur.
- **H111:** Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmalarının erişkin bağlanma biçimlerine etkisi vardır.

Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmalarının agresyon düzeylerine etkisi var mıdır?

- **H120:** Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmalarının agresyon düzeylerine etkisi yoktur.
- **H121:** Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmalarının agresyon düzeylerine etkisi vardır.

Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmalarının warwick-edinburgh mental iyi oluşlarına etkisi var mıdır?

- **H130:** Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmalarının warwick-edinburgh mental iyi oluşlarına etkisi yoktur.
- **H131:** Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmalarının warwick-edinburgh mental iyi oluşlarına etkisi vardır.

2.3. Sınırlılıklar

Araştırmanın büyük bir kısmı İstanbul'da olan üniversite öğrencilerine ulaştırılmıştır. Ülke geneline göre elde edilen sonuçlar değerlendirilmemelidir. Elde edilen veriler belirli zaman aralığında toplandığından dolayı araştırmanın zaman dilimine göre değerlendirilmelidir.

18 ile 30 yaş aralığındaki kişilerden oluşmaktadır. Orta yaşlı insanlar ve çocuklara bu araştırmada ulaşmak amaçlanmamıştır. Türkçe okuyup yazabilen ve Türkiye'de yaşayan kişilerle iletişime geçilmiştir. Rehabilitasyonda, hastanelerde, kliniklerde, ilaç tedavisi görenlere veya hastanede yatanlara uygulanmadı.

2.4. Evren ve Örneklem

Yaşadığımız salgının seyri nedeniyle herkese daha kolay ulaşılabilmesi için ölçüm araçları online olarak katılımcıların hizmetine sunulmuştur. Google Formlar üzerinden hazırlanan ölçekler Instagram, Twitter ve Whatsapp uygulamalarıyla

katılımcılara gönderilmiştir. Google formu aracılığıyla cevap verilmesi zorunludur, sistem eksik formlardan gelen cevapları kabul etmemektedir. Çalışmadan toplam 351 kişi bulundu.

2.5. Veri Çözümleme

Kategorik değişkenler için tanımlayıcı istatistikler “frekans (n) ve yüzde (%)” olarak verilmiştir. Nümerik değişkenlerin normal dağılım kontrolü “Shapiro-Wilk Testi” ile incelenmiştir. Nümerik değişkenlerin özet istatistikleri için ortalama ($\bar{X}$)±standart sapma (SS) ve medyan (min-max) değerleri verilmiştir.

Normal dağılım göstermeyen bağımsız iki grup karşılaştırması “Mann-Whitney U Testi”, ikiden fazla grup karşılaştırması “Kruskal-Wallis H Testi” ile irdelenmiştir. Çoklu karşılaştırma test sonuçları harfli gösterim şeklinde ifade edilmiştir.

Ölçekler arasındaki ilişki “Spearman’s Sıra Farkları Korelasyon Katsayısı” ile irdelenmiştir. Korelasyon katsayısı yorumunda “<0,2 ise çok zayıf derecede korelasyon”, “0,2-0,4 arasında ise zayıf derecede korelasyon”, “0,4-0,6 arasında ise orta derecede korelasyon”, “0,6-0,8 arasında ise yüksek derecede korelasyon”, “0,8> ise çok yüksek derecede korelasyon” kriterleri kullanılmıştır (Choi, Peters ve Mueller, 2010).

Değişkenler arası etkinin test edilmesinde “Regresyon Analizi” yapılmıştır. Regresyon analizi, ilişkili iki değişkenin bir bağımlı değişken ve bir bağımsız değişkenin aralarındaki ilişkinin matematiksel denklik ile açıklanmasıdır (Büyüköztürk, 2018).

Ölçeklerin güvenilirlik analizleri “Cronbach’s Alpha Katsayısı” ile incelenmiştir. Hesaplamalarda anlamlılık düzeyi “ $\alpha<0,05$, $\alpha<0,01$, $\alpha<0,001$ ” olarak alınmış olup hipotezler çift yönlü kurulmuştur. Verilerin istatistiksel analizi “SPSS v26 (IBM Inc., Chicago, IL, USA)” paket programı ile değerlendirilmiştir.

2.6. Katılımcılar

Çalışmaya katılan üniversite öğrencilerinin demografik bulgularının özet istatistikleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Üniversite öğrencilerinin demografik bulgularının özet istatistikleri

Cinsiyet	n	%
Kadın	245	69,8
Erkek	106	30,2
Yaş		
18-20 yaş arası	54	15,4
20-22 yaş arası	119	33,9
22-24 yaş arası	92	26,2
24-26 yaş arası	58	16,5
26 yaş üzeri	28	8,0
Eğitim Durumu		
Lisans	279	79,5
Lisansüstü	72	20,5
Okunulan Şehir		
İstanbul	260	74,1
Diğer Şehirler	91	25,9
Sınıf		
Hazırlık	17	4,8
1. Sınıf	36	10,3
2. Sınıf	95	27,1
3. Sınıf	52	14,8
4. Sınıf	79	22,5
Yüksek Lisans	69	19,7
Doktora	3	0,8

Çalışmaya katılanların demografik bulgularının tanımlayıcı istatistikleri incelendiğinde, cinsiyetlerine göre %69,8'inin (245 kişi) kadın ve %30,2'sinin (106 kişi) erkek olduğu, yaşlarına göre %15,4'ünün (54 kişi) 18-20 yaş arası, %33,9'unun (119 kişi) 20-22 yaş arası, %26,2'sinin (92 kişi) 22-24 yaş arası, %16,5'inin (58 kişi) 24-26 yaş arası ve %8'inin (28 kişi) 26 yaş üzeri olduğu, eğitim durumlarına göre %79,5'inin (279 kişi) lisans ve %20,5'inin (72 kişi) lisansüstü eğitim düzeyine sahip olduğu, okudukları şehirlere göre %74,1'inin (260 kişi) İstanbul ve %25,9'unun (91 kişi) diğer şehirlerde okuduğu, sınıflarına göre %4,8'inin (17 kişi) hazırlık, %10,3'ünün (36 kişi) 1. sınıf, %27,1'inin (95 kişi) 2. sınıf, %14,8'inin (52 kişi) 3. sınıf, %22,5'inin (79 kişi) 4. sınıf, %19,7'sinin (69 kişi) yüksek lisans ve %0,8'inin (3 kişi) doktora sürecinde olduğu bulunmuştur (Tablo 1).

2.7. Veri Toplama Araçları

Kişilerin travma, saldırganlık, mental iyi oluş, bağlanma durumlarını ölçmek için için çeşitli ölçütler yaygın olarak uygulanmaktadır. Çalışmada alanda çalışanlar tarafından ölçme aracı olarak yaygın olarak tercih edilen ölçekler kullanılmıştır.

Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından geliştirilen sosyo demografik bilgi formu, "Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (CTQ)", "Erişkin Bağlanma Biçimi

Ölçeğinin (EBBÖ)", "Agresyon Ölçeği" ve "Warwick-Edinburgh Zihinsel İyi Olma Ölçeği" uygulanarak toplanmıştır.

2.7.1. Sosyo-Demografik Bilgi Formu

Çalışmacı tarafından gönüllülerden gerekli olan bilgiyi almak amacıyla bir form oluşturulmuştur. Bu formda gönüllü katılımcılara ad ve soyad, doğum tarihi, cinsiyet, üniversite adı, bölüm ve sınıf olmak üzere toplam 6 soru sorulmuştur. 6 soruya ortalama 2 dakika içinde yanıt verilebilmektedir.

2.7.2. Çocukluk Çağı Travma Ölçeği (CTQ-28)

"1994 yılında, ilk olarak Bernstein ve arkadaşları tarafından geliştirildi. Ölçekte ihmal ve çocukluk çağı istismar hikayesinin kantitatif biçimde değerlendirilmesi, çocukluk çağı ruhsal travmalarının tesirlerinin derecelendirilmesi, şiddetinin ölçülmesi, çalışmaların standartlaştırılması ve bunların mukayese edilmesi hedeflenmiştir (Sağlam ve Soylu, 2019)." "Ölçek 28 madde ve beşli likert tipi öz bildirim ölçeğidir. Alt boyutları; duygusal istismar, cinsel istismar, duygusal ihmal, fiziksel istismar, ve fiziksel ihmal olarak 5 alt ölçeği bulunan ölçek maddeleri 1-5 arasında (1. Hiçbir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi zaman 4. Sık olarak 5. Çok sık olacak şekilde) puanlanmaktadır (Sağlam ve Soylu, 2019)."

2012 yılında, Şar ve arkadaşları tarafından Türkçe güvenilirlik ve geçerlilik çalışması yapıldı. "Bu araştırmanın bulguları ile fiziksel ve cinsel istismar için 5 puanın geçilmesinin, (Yani sorulardan herhangi birine en alt seviyede de olsa evet cevabı verilmesinin olumlu bildirim olarak teşkil etmesi gerektiği) tavsiye edilmektedir. Duygusal ihmal için 12, fiziksel ihmal ve duygusal istismar için ise bu sınırın 7 puan, seviyesine çekilebileceği ortaya sürülmektedir. Toplam puan için bu sınırın 35 civarında olma ihtimali teklif edilmiştir (Şar ve İkikardeş,2012)."

"Türkçe'ye güvenilirlik, geçerlilik ve adaptasyon (Ölçeğin 28 soruluk formunun) çalışmasında toplam puan için 35 puanın üzeri, duygusal ihmal için 12, fiziksel ihmal ve duygusal istismar için 7 üzeri, fiziksel ve cinsel istismar için 5 puanın üzeri kesme noktası olarak tavsiye edilmiştir." "Ölçeğin iç tutarlılığını ifade eden Gutmann yarım test katsayısı 0,97, Cronbach alfa değeri 0,93 olarak verilmiştir (Ay ve Kılınçel,2020). " "Ölçeğin gerçek halinde ise yüksek iç tutarlılık, güvenilirlik puanları yüksektir. Cinsel İstismar, Duygusal İhmal, Duygusal İstismar, Fiziksel İstismar sıra ile .93-.95, .88-92, .84-.89 ve .81-.86 katsayıları bildirmiştir. 3 aylık bir

zaman zarfında, test-tekrar test katsayısı 0,80'e yaklaşık olarak oranlanmıştır (Şar ve İkikardeş,2012).”

“Beş faktörlü CTQ modelinde faktör analizi testleri, iyi bir geçerlilik gösteren yapısal değişmezlik göstermiştir (Şar ve İkikardeş,2012). CTQ’yu uygulayan bireyler yaklaşık olarak 5 dakikalık zamanda tüm maddelere yanıt verebilmektedir. CTQ puanlarının hesaplanmasında önce olumsuz olmayan ifadelerden (madde 2,5,7,13,19,26,28) elde edilen puanlar ters döndürülür (örneğin 1 puan 5 puana, 2 puan 4 puana dönüştürülür). Beş alt puanın toplamı CTQ toplam puanını verir ve alt puanlar 5 ile 25, toplam puan ise 25 ile 125 arasındadır. Olumlu ifade olmasına rağmen minimizasyonla ilgili (madde 10, 16, ve 22) maddelerin puanlarını tersine çevirmeye ihtiyaç yoktur. Sebebi ise bu üç madde total puanı etkilememekte ve sadece travmanın reddini ölçmektedir. Minimizasyon puanını hesaplamak için bu üç maddenin her birinden alınan sadece 5 puan (en yüksek) yanıtları kabul edilir ve bunların hepsi 1 puan olarak sayılır. Bunların toplanması ile 0 ile 3 puan arasında bir minimizasyon puanı elde edilir. Duygusal (emosyonel) istismar 3,8,14,18,25 numaralı maddelerle, fiziksel istismar 9,11,12,15,17 numaralı maddelerle, fiziksel ihmal 1,4,6,2,26 numaralı maddelerle, duygusal (emosyonel) ihmal 5,7,13,19,28 numaralı maddelerle, cinsel istismar 20,21,23,24,27 numaralı maddelerle yorumlanmaktadır (Şar ve İkikardeş,2012).”

2.7.3. Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği (EBBÖ)

1987 yılında erişkinlerin bağlanma stillerini ölçmek için tasarlanmış 18 maddelik bir ölçektir. İlk olarak geliştirilen Yetişkin Bağlanma Tarzı Ölçeği, bireyin çocukluk döneminde yakınlarıyla ilişki özelliklerini tanımlayan 3 cümleden oluşmaktadır.

“Ölçeğin Türkçe ölçeğin uyarılama, geçerlik ve güvenirlik çalışması Kesebir, Kökçü ve Dereboy (2012) tarafından yapılmıştır. Orijinal ölçekte tek cümle olarak belirtilen bazı sorular yeterince açık olmadığı için bölündü ve soru sayısı artırıldı. Ayrıca, madde başına 7'li Likert derecelendirme sistemi kaldırıldı ve her bir maddeye verilen yanıtlar doğru veya yanlış olarak sınıflandırıldı. Ölçeğin Türkçe versiyonunda her soru doğru-yanlış şeklinde cevaplanmaktadır (Kesebir ve ark., 2012).”

“Orijinal ölçekte, Collins ve Read (1990) yakınlık için 0.69, bağımlılık için 0.75 ve kaygı için 0.72 Cronbach alfa katsayısı bildirmiştir. 2 aylık bir süre boyunca test-

tekrar test korelasyonu yakınlık için 0.68, bağımlılık için 0.71 ve kaygı için 0.52'dir (Kesebir ve ark., 2012).’’

‘‘Ölçeğin Türkçe versiyonunda 3., 4., 7., 13., 14., ve 16. maddeler güvenli, 1., 2., 5., 6., 15., ve 17. maddeler kaçınan ve 8., 9., 10., 11., 12. ve 18. maddeler ise kaygılı/kararsız bağlanmaya işaret etmektedir. Güvenli, kaçınan ve kaygılı/ kararsız bağlanma için Cronbach alpha değerleri sırasıyla 0,72, 0,82 ve 0,85 olarak ifade edilmiştir’’. Bireyin bağlanma stili, aldıkları en yüksek puan hangisindense ona göre belirlenir (Kesebir vd., 2012). Yetişkin Bağlanma Tarzı Ölçeğini yapan kişiler tüm soruları yaklaşık 4 dakikada yanıtlayabilmektedir.

2.7.4. Agresyon Ölçeği (AÖ)

1957'de Buss ve Durkee tarafından inşa edilmiş ve "Buss Durkee Düşmanlık Envanteri" olarak isimlendirilmiştir. 1992 yılında Buss ve Perry güncellemiş ve ‘‘Saldırganlık Anketi’’ adı altında araştırmalarda kullanılmaya başlanmıştır (Vatansever ve ark., 2017).

‘‘Araştırmaya katılanların saldırganlık eğilimlerini belirlemek için Can (2002) tarafından geliştirilen Saldırganlık Ölçeği'nin Türkçe versiyonu kullanılmıştır. 2002 yılında Dr. Sibel CAN tarafından ‘‘Agression Questionnaire’’ olarak adlandırılan anketin Türk toplumuna uygulanması ve geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. 34 maddeden oluşan ölçeğin beş alt boyutu bulunmaktadır: fiziksel saldırganlık, düşmanlık, öfke, sözel saldırganlık, dolaylı saldırganlıktır. Ölçümlemede bu alt ölçeklerden alınan puanlar ve saldırganlık toplam puanı dikkate alınır. Ölçek beşli Likert tipi cevaplar içermektedir. Yanıtlar ‘‘5= karakterime tamamen uygun’’, ‘‘4=karakterime çok uygun’’, ‘‘3=karakterime biraz uygun’’, ‘‘2=karakterime çok az uygun’’, ‘‘karakterime hiç uygun değil’’ opsiyonları tarzındadır. Bu doğrultuda ölçekten alınan en yüksek puan 170, en düşük puan 34'tür (Vatansever vd., 2017).

‘‘Buss ve Perry (1992) tarafından yapılan test tekrar düzeyleri 0,72 ile 0,80 arasında değişmektedir. Ölçeği Türkçe'ye kazandıran Can (2002) tarafından yapılan iç tutarlılık çalışmasında ise alfa katsayısı toplam ölçüm için 0,91; alt boyutlar için fiziksel saldırganlıkta 0,83-0,85, sözel saldırganlıkta 0,36-0,59, öfkede 0,72-0,74, düşmanlıkta 0,74-0,75, dolaylı saldırganlıkta 0,36-0,53 olarak ölçülmüştür. Elde edilen güvenilirlik katsayılarının tümü için anlamlı olma değeri %5'in altındadır (P <0,05). Bu değerler, ölçeğin saldırganlık düzeyini önemli ölçüde yansıttığını ortaya

koyarken, bireyin ifadelerinin içten ve güvenilir olduğunu düşündürür. Ölçek genellikle her bir bileşene ayrı ayrı bakılarak değerlendirilir. Ölçeğin her bir alt bileşeninden alınan yüksek puan, unsurla ilgili saldırgan davranış sergilediğini gösterir (Vatansever ve ark., 2017). Saldırganlık ölçeğini alanlar tüm soruları yaklaşık 5 dakikada cevaplayabilmektedir.”

“Aggression Questionnaire” Türkçe versiyonunun, iç tutarlılık, test-tekrar test korelasyonları ve test-denklik ölçüsünde yüksek derecede güvenilirliğe sahip olduğu gösterilmiştir. Yapısal ve görünüm geçerliliğinin de olduğu SÖÖT (Sürekli Öfke/ Öfke Tarzı) Ölçümleri ile istatistiksel değerlendirmelerle kanıtlanmıştır (Can, 2002).

2.7.5. Warwick-Edinburgh Zihinsel İyi Olma Ölçeği (WEMİOÖ)

Tennant ve meslektaşları (2007) tarafından, Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği, sağlığın hedonik ve eudemonik boyutları içeren geniş bir tanımını sunmak için geliştirilmiştir ve zihinsel iyilik düzeylerine ilişkin bütüncül bir anlayışa dikkat çeker. İlk olarak 2007 yılında Tennant ve arkadaşları tarafından geliştirilmiştir (Keldal, 2015).

“5’li Likert (1: Hiç Katılmıyorum ve 5: Tamamen Katılıyorum) şeklinde sıralanmıştır. Birinci ve yedinci maddelerin olumlu olmadığı testten alınabilecek en düşük puan 7, en yüksek ise 35’tir” (Keldal, 2015).

Ölçeğin Türkçeye çevirisi Keldal (2015) tarafından yapılmıştır. “Ölçekten en az 14 en fazla 70 puan alınmaktadır. Ölçekteki tüm girişler olumludur. 348 kişiden elde edilen verilere göre hesaplanmış ölçeğin iç tutarlılık güvenilirliği ve ölçeğin Cronbach alfa değeri .89 bulunmuştur. Ölçeğin diğer formlarında Cronbach alfa güven katsayısı Norveç örneklem grubu için .84, İsveç örneklem grubu için .86 olarak hesaplanmıştır.” Katılımcı tüm soruları yaklaşık 1 dakika içinde yanıtlayabilir. WEMİOÖ hem psikolojik iyi oluşu hem de öznel iyi oluşu dahil ederek bireylerin olumlu ruh sağlığı ile ilgilenmektedir (Keldal, 2015).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

3.1. Çocukluk Çağı Travma Ölçeği'ne (CTQ-28) İlişkin Bulgular

3.1.1. Çocukluk Çağı Travma Ölçeği (CTQ-28) Güvenirlik Analizi

Cronbach (1951) tarafından geliştirilen alfa katsayısı yöntemi, “özellikle likert derecelendirilen ölçeklerin iç tutarlılığını tahmin etmekte sıklıkla kullanılan” bir tekniktir. Araştırmada kullanılan “Çocukluk Çağı Travma Ölçeği (CTQ-28)” 351 üniversite öğrencisine uygulanmış olup güvenirlik analizi sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. CTQ-28 için Cronbach’s Alpha değerleri

Alt Boyut	Cronbach’s Alpha Değeri
CTQ-28 Toplam	0,905

28 ifadenin yer aldığı “Çocukluk Çağı Travma Ölçeği’nin (CTQ-28)” güvenirlik analizi Şar vd. (2012) tarafından yapılmış olup “Cronbach’s Alpha” katsayısı 0,93 olarak bulunmuştur ve ölçeğin güvenilir olduğu belirtilmiştir. Bu çalışmada “CTQ-28 Toplam” puanı için ($\alpha = 0,905$) olarak bulunmuştur (Tablo 2). Sonuç olarak ölçeğin oldukça güvenilir olduğu bulunmuştur.

“Çocukluk Çağı Travma Ölçeği (CTQ-28)” puanlarının özet istatistikleri Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. CTQ-28 puanlarının özet istatistikleri

	Minimum	Maksimum	Ort.	Std. Sapma
Duygusal İstismar	5,00	25,00	8,92	4,16
Fiziksel İstismar	5,00	25,00	6,90	3,53
Fiziksel İhmal	5,00	25,00	7,89	3,77
Duygusal İhmal	5,00	25,00	11,68	5,23
Cinsel İstismar	5,00	25,00	7,51	4,20
CTQ-28 Toplam	25,00	103,00	42,90	17,11

“Çocukluk Çağı Travma Ölçeği (CTQ-28)” puanlarının özet istatistikleri incelendiğinde, “Duygusal İstismar” puanlarında en küçük 5,0 ile en yüksek 25,0 arası değer aldığı ve ortalamasının $8,92 \pm 4,16$, “Fiziksel İstismar” puanlarında 5,0-25,0 arası değer aldığı ve ortalamasının $6,90 \pm 3,53$, “Fiziksel İhmal” puanlarında 5,0-25,0 arası değer aldığı ve ortalamasının $7,89 \pm 3,77$, “Duygusal İhmal” puanlarında 5,0-25,0

arası değer aldığı ve ortalamasının $11,68 \pm 5,23$, “Cinsel İstismar” puanlarında 5,0-25,0 arası değer aldığı ve ortalamasının $7,51 \pm 4,20$ ve “CTQ-28 Toplam” puanlarında 25,0-103,0 arası değer aldığı ve ortalamasının $42,90 \pm 17,11$ olduğu bulunmuştur (Tablo 3).

3.1.2. Çocukluk Çağı Travma Ölçeği’nin (CTQ-28) Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılması

Çalışmaya katılan üniversite öğrencilerinin CTQ-28 puanlarının demografik değişkenlere göre karşılaştırılmaları Tablo 4 – Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 4. CTQ-28 puanlarının öğrencilerin cinsiyetlerine göre karşılaştırılması

Alt Faktör	Cinsiyet	$\bar{X} \pm SS$	Medyan (min-max)	U	p
Duygusal İstismar	Kadın	$8,49 \pm 3,89$	7 (5-23)	10311	0,002**
	Erkek	$9,92 \pm 4,58$	9 (5-25)		
Fiziksel İstismar	Kadın	$6,24 \pm 2,71$	5 (5-21)	9211,5	<0,001***
	Erkek	$8,42 \pm 4,60$	6 (5-25)		
Fiziksel İhmal	Kadın	$7,01 \pm 3,01$	6 (5-18)	7657	<0,001***
	Erkek	$9,92 \pm 4,50$	8 (5-20)		
Duygusal İhmal	Kadın	$10,87 \pm 4,94$	10 (5-25)	9154	<0,001***
	Erkek	$13,55 \pm 5,41$	13,5 (5-25)		
Cinsel İstismar	Kadın	$7,11 \pm 3,92$	5 (5-25)	10863,5	0,006**
	Erkek	$8,42 \pm 4,67$	5 (5-25)		
CTQ-28 Toplam	Kadın	$39,73 \pm 14,96$	35 (25-103)	8707,5	<0,001***
	Erkek	$50,23 \pm 19,44$	44,5 (25-101)		

U: Mann-Whitney U Testi

**p<0,01; ***p<0,001

CTQ-28 puanlarının öğrencilerin cinsiyetlerine göre karşılaştırıldığında ölçeğin “Duygusal İstismar” alt faktör puanında (U=10311; p<0,01), “Fiziksel İstismar” alt faktör puanında (U=9211,5; p<0,001), “Fiziksel İhmal” alt faktör puanında (U=7657; p<0,001), “Duygusal İhmal” alt faktör puanında (U=9154; p<0,001), “Cinsel İstismar” alt faktör puanında (U=10863,5; p<0,01) ve “CTQ-28 Toplam” puanında (U=8707,5; p<0,001) istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Sonuçlar incelendiğinde, “Duygusal İstismar” alt faktör puanında erkek öğrencilerin [9 (5-25)] puan ortancası, kadın öğrencilere [7 (5-23)] göre, “Fiziksel İstismar” alt faktör puanında erkek öğrencilerin [6 (5-25)] puan ortancası, kadın öğrencilere [5 (5-21)] göre, “Fiziksel İhmal” alt faktör puanında erkek öğrencilerin [8 (5-20)] puan ortancası, kadın öğrencilere [6 (5-18)] göre, “Duygusal İhmal” alt faktör puanında erkek öğrencilerin [13,5 (5-25)] puan ortancası, kadın öğrencilere [10 (5-25)] göre, “Cinsel

İstismar” alt faktör puanında erkek öğrencilerin [5,5 (5-25)] puan ortancası, kadın öğrencilere [5 (5-25)] göre ve “CTQ-28 Toplam” puanında erkek öğrencilerin [44,5 (25-103)] puan ortancası, kadın öğrencilere [35 (25-103)] göre istatistiksel olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Tablo 5. CTQ-28 puanlarının öğrencilerin yaşlarına göre karşılaştırılması

Alt Faktör	Cinsiyet	$\bar{X} \pm SS$	Medyan (min-max)	H	p
Duygusal İstismar	18-20 yaş arası	10,46±4,75	10 ^b (5-24)	22,190	<0,001***
	20-22 yaş arası	9,63±4,33	9 ^{ab} (5-25)		
	22-24 yaş arası	8,21±3,87	7 ^a (5-23)		
	24-26 yaş arası	7,62±3,37	6,5 ^a (5-19)		
	26 yaş üzeri	7,93±3,17	7 ^a (5-15)		
Fiziksel İstismar	18-20 yaş arası	8,57±4,45	7 ^b (5-24)	25,696	<0,001***
	20-22 yaş arası	7,39±3,96	5,5 ^{ab} (5-25)		
	22-24 yaş arası	6,43±3,10	5 ^a (5-22)		
	24-26 yaş arası	5,43±0,90	5 ^a (5-8)		
	26 yaş üzeri	6,18±2,71	5 ^a (5-15)		
Fiziksel İhmal	18-20 yaş arası	9,50±4,25	8 ^b (5-20)	27,250	<0,001***
	20-22 yaş arası	8,77±4,33	7 ^{ab} (5-20)		
	22-24 yaş arası	7,11±3,17	6 ^a (5-18)		
	24-26 yaş arası	6,31±1,97	5 ^a (5-16)		
	26 yaş üzeri	6,89±2,73	5 ^a (5-14)		
Duygusal İhmal	18-20 yaş arası	14±5,50	14,5 ^b (5-25)	25,622	<0,001***
	20-22 yaş arası	12,39±5,06	12 ^{ab} (5-25)		
	22-24 yaş arası	11,05±5,32	9 ^a (5-25)		
	24-26 yaş arası	9,72±4,58	9 ^a (5-25)		
	26 yaş üzeri	10,32±4,36	9 ^a (5-21)		
Cinsel İstismar	18-20 yaş arası	8,59±4,67	6 ^b (5-24)	29,740	<0,001***
	20-22 yaş arası	8,54±4,53	6 ^b (5-25)		
	22-24 yaş arası	6,79±4,24	5 ^a (5-25)		
	24-26 yaş arası	6,14±2,44	5 ^a (5-18)		
	26 yaş üzeri	6,21±2,83	5 ^a (5-15)		
CTQ-28 Toplam	18-20 yaş arası	51,13±19,04	48 ^b (25-98)	36,223	<0,001***
	20-22 yaş arası	46,71±17,62	41 ^{ab} (25-101)		
	22-24 yaş arası	39,60±16,94	33 ^a (25-103)		
	24-26 yaş arası	35,22±9,79	33,5 ^a (25-71)		
	26 yaş üzeri	37,54±12,76	34 ^a (25-71)		

H: Kruskal-Wallis H Testi

***p<0,001

Ortak harfe sahip olmayan medyanlar arasında fark anlamlıdır (p<0,05)

CTQ-28 puanlarının öğrencilerin yaşlarına göre karşılaştırılması incelendiğinde ölçeğin “Duygusal İstismar” alt faktör puanında (H=22,190; p<0,001), “Fiziksel İstismar” alt faktör puanında (H=25,696; p<0,001), “Fiziksel İhmal” alt faktör puanında (H=27,250; p<0,001), “Duygusal İhmal” alt faktör puanında (H=25,622; p<0,001), “Cinsel İstismar” alt faktör puanında (H=29,740; p<0,001) ve “CTQ-28 Toplam” puanında (H=36,223; p<0,001) istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Sonuçlar incelendiğinde, “Duygusal İstismar” alt faktör puanında 18-20 yaş arası öğrencilerin [10 (5-24)] puan ortancası, 22-24 yaş arası öğrencilere [7 (5-

23)], 26 yaş üzeri öğrencilere [7 (5-15)] ve 24-26 yaş arası öğrencilere [6,5 (5-19)] göre, “Fiziksel İstismar” alt faktör puanında 18-20 yaş arası öğrencilerin [7 (5-24)] puan ortancası, 22-24 yaş arası öğrencilere [5 (5-22)], 26 yaş üzeri öğrencilere [5 (5-15)] ve 24-26 yaş arası öğrencilere [5 (5-8)] göre, “Fiziksel İhmal” alt faktör puanında 18-20 yaş arası öğrencilerin [8 (5-20)] puan ortancası, 22-24 yaş arası öğrencilere [6 (5-18)], 26 yaş üzeri öğrencilere [5 (5-14)] ve 24-26 yaş arası öğrencilere [5 (5-16)] göre, “Duygusal İhmal” alt faktör puanında 18-20 yaş arası öğrencilerin [14,5 (5-25)] puan ortancası, 22-24 yaş arası öğrencilere [9 (5-25)], 26 yaş üzeri öğrencilere [9 (5-21)] ve 24-26 yaş arası öğrencilere [9 (5-25)] göre, “Cinsel İstismar” alt faktör puanında 18-20 yaş arası öğrencilerin [6 (5-24)] ve 20-22 yaş arası öğrencilerin [6 (5-25)] puan ortancası, 22-24 yaş arası öğrencilere [5 (5-25)], 26 yaş üzeri öğrencilere [5 (5-15)] ve 24-26 yaş arası öğrencilere [5 (5-18)] göre, “CTQ-28 Toplam” puanında 18-20 yaş arası öğrencilerin [48 (25-98)] puan ortancası, 22-24 yaş arası öğrencilere [34 (25-103)], 26 yaş üzeri öğrencilere [34 (25-71)] ve 24-26 yaş arası öğrencilere [33 (25-71)] göre istatistiksel olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Tablo 6. CTQ-28 puanlarının öğrencilerin eğitim durumlarına göre karşılaştırılması

Alt Faktör	Eğitim Durumu	$\bar{X} \pm SS$	Medyan (min-max)	U	p
Duygusal İstismar	Lisans	9,35±4,36	8 (5-25)	7138	<0,001***
	Lisansüstü	7,22±2,65	6 (5-19)		
Fiziksel İstismar	Lisans	7,24±3,79	5,5 (5-25)	7462	<0,001***
	Lisansüstü	5,57±1,74	5 (5-15)		
Fiziksel İhmal	Lisans	8,31±3,99	6 (5-20)	7041	<0,001***
	Lisansüstü	6,26±2,03	5 (5-14)		
Duygusal İhmal	Lisans	12,32±5,37	11 (5-25)	6665	<0,001***
	Lisansüstü	9,22±3,73	8,5 (5-18)		
Cinsel İstismar	Lisans	7,85±4,44	5,5 (5-25)	7819,5	0,001**
	Lisansüstü	6,18±2,74	5 (5-18)		
CTQ-28 Toplam	Lisans	45,08±17,87	38 (25-103)	6333	<0,001***
	Lisansüstü	34,46±10,04	31 (25-71)		

U: Mann-Whitney U Testi

**p<0,01; ***p<0,001

CTQ-28 puanlarının öğrencilerin eğitim durumlarına göre karşılaştırılması incelendiğinde ölçeğin “Duygusal İstismar” alt faktör puanında (U=7138; p<0,001), “Fiziksel İstismar” alt faktör puanında (U=7462; p<0,001), “Fiziksel İhmal” alt faktör puanında (U=7041; p<0,001), “Duygusal İhmal” alt faktör puanında (U=6665; p<0,001), “Cinsel İstismar” alt faktör puanında (U=7819,5; p<0,01) ve “CTQ-28 Toplam” puanında (U=6333; p<0,001) istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Sonuçlar incelendiğinde, “Duygusal İstismar” alt faktör puanında lisans öğrencilerin [8 (5-25)] puan ortancası, lisans öğrencilere [6 (5-19)] göre, “Fiziksel

İstismar” alt faktör puanında lisansüstü öğrencilerin [5,5 (5-25)] puan ortancası, lisans öğrencilere [5 (5-15)] göre, “Fiziksel İhmal” alt faktör puanında lisansüstü öğrencilerin [6 (5-20)] puan ortancası, lisans öğrencilere [5 (5-14)] göre, “Duygusal İhmal” alt faktör puanında lisansüstü öğrencilerin [11 (5-25)] puan ortancası, lisans öğrencilere [8,5 (5-18)] göre, “Cinsel İstismar” alt faktör puanında lisansüstü öğrencilerin [5,5 (5-25)] puan ortancası, lisans öğrencilere [5 (5-18)] göre ve “CTQ-28 Toplam” puanında lisans öğrencilerin [38 (25-103)] puan ortancası, lisansüstü öğrencilere [31 (25-71)] göre istatistiksel olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Tablo 7. CTQ-28 puanlarının öğrencilerin okudukları şehirlere göre karşılaştırılması

Alt Faktör	Okunulan Şehir	$\bar{X} \pm SS$	Medyan (min-max)	U	p
Duygusal İstismar	İstanbul	9,06±4,12	8 (5-25)	10454,5	0,095
	Diğer Şehirler	8,51±4,27	7 (5-24)		
Fiziksel İstismar	İstanbul	7,24±3,71	5,5 (5-25)	9297,5	<0,001***
	Diğer Şehirler	5,93±2,76	5 (5-24)		
Fiziksel İhmal	İstanbul	8,18±3,98	6 (5-20)	10625	0,134
	Diğer Şehirler	7,07±2,95	6 (5-20)		
Duygusal İhmal	İstanbul	11,93±5,28	11 (5-25)	10580,5	0,133
	Diğer Şehirler	10,98±5,03	10 (5-25)		
Cinsel İstismar	İstanbul	7,86±4,44	5,5 (5-25)	9880,5	0,008**
	Diğer Şehirler	6,49±3,22	5 (5-19)		
CTQ-28 Toplam	İstanbul	44,27±17,91	38 (25-103)	10297	0,066
	Diğer Şehirler	38,98±13,92	35 (25-98)		

U: Mann-Whitney U Testi

**p<0,01; ***p<0,001

CTQ-28 puanlarının öğrencilerin okudukları şehirlere göre karşılaştırılması incelendiğinde ölçeğin “Fiziksel İstismar” alt faktör puanında (U=9297,5; p<0,001) ve “Cinsel İstismar” alt faktör puanında (U=9880,5; p<0,01) istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Sonuçlar incelendiğinde, “Fiziksel İstismar” alt faktör puanında İstanbul’da eğitim gören öğrencilerin [5,5 (5-25)] puan ortancası, diğer şehirlerde eğitim gören öğrencilere [5 (5-24)] göre ve “Cinsel İstismar” alt faktör puanında İstanbul’da eğitim gören öğrencilerin [5,5 (5-25)] puan ortancası, diğer şehirlerde eğitim gören öğrencilere [5 (5-19)] göre istatistiksel olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur.

3.2. Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği'ne (EBBÖ) İlişkin Bulgular

3.2.1. Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği (EBBÖ) Güvenirlilik Analizi

Araştırmada kullanılan “Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği (EBBÖ)” 351 üniversite öğrencisine uygulanmış olup güvenilirlik analizi sonucu Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. EBBÖ için Cronbach’s Alpha değerleri

Alt Boyut	Cronbach’s Alpha Değeri
Güvenli Bağlanma	0,753
Kaçıngan Bağlanma	0,774
Kaygılı/Kararsız Bağlanma	0,769

18 ifadenin yer aldığı “Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği’nin (EBBÖ)” güvenilirlik analizi Kesebir vd. (2012) tarafından yapılmış “Cronbach’s Alpha” değerleri “Güvenli Bağlanma” puanı için ($\alpha = 0,72$), “Kaçıngan Bağlanma” puanı için ($\alpha = 0,82$) ve “Kaygılı/Kararsız Bağlanma” puanı için ($\alpha = 0,85$) olarak bulunmuş ve ölçeğin güvenilir olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmada “Güvenli Bağlanma” puanı için ($\alpha = 0,753$), “Kaçıngan Bağlanma” puanı için ($\alpha = 0,774$) ve “Kaygılı/Kararsız Bağlanma” puanı için ($\alpha = 0,769$) olarak bulunmuştur (Tablo 8). Sonuç olarak ölçeğin alt faktör puanlarının güvenilir olduğu bulunmuştur.

“Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği (EBBÖ)” puanlarının özet istatistikleri Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. EBBÖ puanlarının özet istatistikleri

	Minimum	Maksimum	Ort.	Std. Sapma
Güvenli Bağlanma	1,00	2,00	1,42	0,30
Kaçıngan Bağlanma	1,00	2,00	1,46	0,30
Kaygılı/Kararsız Bağlanma	1,00	2,00	1,53	0,33

“Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği (EBBÖ)” puanlarının özet istatistikleri incelendiğinde, “Güvenli Bağlanma” puanlarında en küçük 1,0 ile en yüksek 2,0 arası değer aldığı ve ortalamasının $1,42 \pm 0,30$, “Kaçıngan Bağlanma” puanlarında 1,0-2,0 arası değer aldığı ve ortalamasının $1,46 \pm 0,30$ ve “Kaygılı/Kararsız Bağlanma” puanlarında 1,0-2,0 arası değer aldığı ve ortalamasının $1,53 \pm 0,33$ olduğu bulunmuştur (Tablo 9).

3.2.2. Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği'nin (EBBÖ) Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılması

Çalışmaya katılan üniversite öğrencilerinin EBBÖ puanlarının demografik değişkenlere göre karşılaştırılması Tablo 10 – Tablo 13’de verilmiştir.

Tablo 10. EBBÖ puanlarının öğrencilerin cinsiyetlerine göre karşılaştırılması

Alt Faktör	Cinsiyet	$\bar{X} \pm SS$	Medyan (min-max)	U	p
Güvenli Bağlanma	Kadın	1,46±0,29	1,50 (1-2)	9165	<0,001***
	Erkek	1,31±0,29	1,17 (1-2)		
Kaçıngan Bağlanma	Kadın	1,47±0,29	1,50 (1-2)	11684,5	0,131
	Erkek	1,42±0,32	1,33 (1-2)		
Kaygılı/Kararsız Bağlanma	Kadın	1,57±0,31	1,67 (1-2)	9632,5	<0,001***
	Erkek	1,42±0,34	1,33 (1-2)		

U: Mann-Whitney U Testi

***p<0,001

EBBÖ puanlarının öğrencilerin cinsiyetlerine göre karşılaştırılması incelendiğinde ölçeğin “Güvenli Bağlanma” alt faktör puanında (U=9165; p<0,001) ve “Kaygılı/Kararsız Bağlanma” alt faktör puanında (U=9632,5; p<0,001) istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Sonuçlar incelendiğinde, “Güvenli Bağlanma” alt faktör puanında kadın öğrencilerin [1,5 (1-2)] puan ortancası, erkek öğrencilere [1,17 (1-2)] göre ve “Kaygılı/Kararsız Bağlanma” alt faktör puanında kadın öğrencilerin [1,67 (1-2)] puan ortancası, erkek öğrencilere [1,33 (1-2)] göre istatistiksel olarak yüksek olduğu bulunmuştur.

Tablo 11. EBBÖ puanlarının öğrencilerin yaşlarına göre karşılaştırılması

Alt Faktör	Cinsiyet	$\bar{X} \pm SS$	Medyan (min-max)	H	p
Güvenli Bağlanma	18-20 yaş arası	1,40±0,29	1,33 (1-2)	2,715	0,607
	20-22 yaş arası	1,41±0,30	1,50 (1-2)		
	22-24 yaş arası	1,46±0,29	1,50 (1-2)		
	24-26 yaş arası	1,39±0,28	1,33 (1-2)		
	26 yaş üzeri	1,41±0,31	1,33 (1-2)		
Kaçıngan Bağlanma	18-20 yaş arası	1,39±0,26	1,33 ^a (1-2)	18,019	0,001**
	20-22 yaş arası	1,39±0,28	1,33 ^a (1-2)		
	22-24 yaş arası	1,48±0,30	1,50 ^{ab} (1-2)		
	24-26 yaş arası	1,57±0,30	1,58 ^a (1-2)		
	26 yaş üzeri	1,54±0,36	1,58 ^a (1-2)		
Kaygılı/Kararsız Bağlanma	18-20 yaş arası	1,45±0,31	1,50 ^{ab} (1-2)	20,074	<0,001***
	20-22 yaş arası	1,44±0,35	1,33 ^a (1-2)		
	22-24 yaş arası	1,60±0,31	1,67 ^b (1-2)		
	24-26 yaş arası	1,62±0,27	1,67 ^b (1-2)		
	26 yaş üzeri	1,62±0,32	1,67 ^b (1-2)		

H: Kruskal-Wallis H Testi

**p<0,01; ***p<0,001

Ortak harfe sahip olmayan medyanlar arasında fark anlamlıdır ($p<0,05$)

EBBÖ puanlarının öğrencilerin yaşlarına göre karşılaştırılması incelendiğinde ölçeğin “Kaçınan Bağlanma” alt faktör puanında ($H=18,019$; $p<0,01$) ve “Kaygılı/Kararsız Bağlanma” alt faktör puanında ($H=20,074$; $p<0,001$) istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Sonuçlar incelendiğinde, “Kaçınan Bağlanma” alt faktör puanında 24-26 yaş arası öğrencilerin $[1,58 (1-2)]$ ve 26 yaş üzeri öğrencilerin $[1,58 (1-2)]$ puan ortancası, 18-20 yaş arası öğrencilere $[1,33 (1-2)]$ ve 20-22 yaş arası öğrencilere $[1,33 (1-2)]$ göre, “Kaygılı/Kararsız Bağlanma” alt faktör puanında 24-26 yaş arası öğrencilerin $[1,67 (1-2)]$, 26 yaş üzeri öğrencilerin $[1,67 (1-2)]$ ve 22-24 yaş arası öğrencilerin $[1,67 (1-2)]$ puan ortancası, 20-22 yaş arası öğrencilere $[1,33 (1-2)]$ göre istatistiksel olarak yüksek olduğu bulunmuştur.

Tablo 12. EBBÖ puanlarının öğrencilerin eğitim durumlarına göre karşılaştırılması

Alt Faktör	Eğitim Durumu	$\bar{X} \pm SS$	Medyan (min-max)	U	p
Güvenli Bağlanma	Lisans	$1,43 \pm 0,30$	1,50 (1-2)	9136	0,231
	Lisansüstü	$1,38 \pm 0,29$	1,33 (1-2)		
Kaçınan Bağlanma	Lisans	$1,42 \pm 0,29$	1,33 (1-2)	6768	<0,001***
	Lisansüstü	$1,59 \pm 0,30$	1,67 (1-2)		
Kaygılı/Kararsız Bağlanma	Lisans	$1,49 \pm 0,33$	1,50 (1-2)	7233	<0,001***
	Lisansüstü	$1,66 \pm 0,29$	1,67 (1-2)		

U: Mann-Whitney U Testi

*** $p<0,001$

EBBÖ puanlarının öğrencilerin eğitim durumlarına göre karşılaştırılması incelendiğinde ölçeğin “Kaçınan Bağlanma” alt faktör puanında ($U=6768$; $p<0,001$) ve “Kaygılı/Kararsız Bağlanma” alt faktör puanında ($U=7233$; $p<0,001$) istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Sonuçlar incelendiğinde, “Kaçınan Bağlanma” alt faktör puanında lisansüstü öğrencilerin $[1,67 (1-2)]$ puan ortancası, lisans öğrencilere $[1,33 (1-2)]$ göre ve “Kaygılı/Kararsız Bağlanma” alt faktör puanında lisansüstü öğrencilerin $[1,67 (1-2)]$ puan ortancası, lisans öğrencilere $[1,50 (1-2)]$ göre istatistiksel olarak yüksek olduğu bulunmuştur.

Tablo 13. EBBÖ puanlarının öğrencilerin okudukları şehirlere göre karşılaştırılması

Alt Faktör	Okunulan Şehir	$\bar{X} \pm SS$	Medyan (min-max)	U	p
Güvenli Bağlanma	İstanbul	1,41±0,30	1,33 (1-2)	11064	0,352
	Diğer Şehirler	1,44±0,28	1,50 (1-2)		
Kaçınan Bağlanma	İstanbul	1,45±0,31	1,33 (1-2)	11081	0,362
	Diğer Şehirler	1,48±0,27	1,50 (1-2)		
Kaygılı/Kararsız Bağlanma	İstanbul	1,51±0,33	1,50 (1-2)	10364	0,075
	Diğer Şehirler	1,58±0,33	1,67 (1-2)		

U: Mann-Whitney U Testi

**p<0,01; ***p<0,001

EBBÖ puanlarının öğrencilerin okudukları şehirlere göre karşılaştırılması incelendiğinde ölçeğin tüm alt faktör puanlarında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı ($p>0,05$) bulunmuştur.

3.3. Agresyon Ölçeği'ne (AÖ) İlişkin Bulgular

3.3.1. Agresyon Ölçeği (AÖ) Güvenirlilik Analizi

Araştırmada kullanılan “Agresyon Ölçeği (AÖ)” 351 üniversite öğrencisine uygulanmış olup güvenilirlik analizi sonucu Tablo 14’de verilmiştir.

Tablo 14. AÖ için Cronbach’s Alpha değerleri

Alt Boyut	Cronbach’s Alpha Değeri
AÖ Toplam	0,930

34 ifadenin yer aldığı “Agresyon Ölçeği’nin (AÖ)” güvenilirlik analizi Can (2002) tarafından yapılmış ve “Cronbach’s Alpha” değeri 0,91 olarak bulunmuş ve ölçeğin güvenilir olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmada “AÖ Toplam” puanı için ($\alpha = 0,930$) olarak bulunmuştur (Tablo 14). Sonuç olarak ölçeğin oldukça güvenilir olduğu bulunmuştur.

“Agresyon Ölçeği (AÖ)” puanlarının özet istatistikleri Tablo 15’de verilmiştir.

Tablo 15. AÖ puanlarının özet istatistikleri

	Minimum	Maksimum	Ort.	Std. Sapma
Fiziksel Saldırganlık	8,00	40,00	17,33	6,93
Sözel Saldırganlık	5,00	24,00	13,07	3,82
Öfke	8,00	40,00	20,83	5,98
Düşmanlık	7,00	35,00	17,53	5,75
Dolaylı Saldırganlık	6,00	30,00	13,43	4,60
AÖ Toplam	39,00	168,00	82,19	23,13

“Agresyon Ölçeği (AÖ)” puanlarının özet istatistikleri incelendiğinde, “Fiziksel Saldırganlık” puanlarında en küçük 8,0 ile en yüksek 40,0 arası değer aldığı ve ortalamasının $17,33 \pm 6,93$, “Sözel Saldırganlık” puanlarında 5,0-24,0 arası değer aldığı ve ortalamasının $13,07 \pm 3,82$, “Öfke” alt faktör puanlarında 8,0-40,0 arası değer aldığı ve ortalamasının $20,83 \pm 5,98$, “Düşmanlık” alt faktör puanlarında 7,0-35,0 arası değer aldığı ve ortalamasının $17,53 \pm 5,75$, “Dolaylı Saldırganlık” alt faktör puanlarında 6,0-30,0 arası değer aldığı ve ortalamasının $13,43 \pm 4,60$ ve “AÖ Toplam” puanlarında 39,0-168,0 arası değer aldığı ve ortalamasının $82,19 \pm 23,13$ olduğu bulunmuştur (Tablo 15).

3.3.2. Agresyon Ölçeği'nin (AÖ) Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılması

Çalışmaya katılan üniversite öğrencilerinin AÖ puanlarının demografik değişkenlere göre karşılaştırılmaları Tablo 16 – Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 16. AÖ puanlarının öğrencilerin cinsiyetlerine göre karşılaştırılması

Alt Faktör	Cinsiyet	$\bar{X} \pm SS$	Medyan (min-max)	U	p
Fiziksel Saldırganlık	Kadın	$16,53 \pm 6,86$	15 (8-40)	9548,5	<0,001***
	Erkek	$19,17 \pm 6,77$	17 (8-40)		
Sözel Saldırganlık	Kadın	$12,89 \pm 3,83$	12 (5-24)	11311	0,054
	Erkek	$13,49 \pm 3,78$	14 (5-22)		
Öfke	Kadın	$20,87 \pm 5,91$	20 (12-40)	12721,5	0,762
	Erkek	$20,75 \pm 6,18$	21 (8-40)		
Düşmanlık	Kadın	$17,78 \pm 5,76$	17 (7-35)	12032,5	0,274
	Erkek	$16,96 \pm 5,70$	17 (7-35)		
Dolaylı Saldırganlık	Kadın	$13,24 \pm 4,39$	12 (6-30)	12105,5	0,312
	Erkek	$13,88 \pm 5,04$	13 (6-30)		
AÖ Toplam	Kadın	$81,31 \pm 23,07$	76 (39-168)	11683	0,136
	Erkek	$84,25 \pm 23,25$	82 (39-164)		

U: Mann-Whitney U Testi

***p<0,001

AÖ puanlarının öğrencilerin cinsiyetlerine göre karşılaştırılması incelendiğinde ölçeğin “Fiziksel Saldırganlık” alt faktör puanında (U=9548,5; p<0,001) istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Sonuç incelendiğinde, “Fiziksel Saldırganlık” alt faktör puanında erkek öğrencilerin [17 (8-40)] puan ortancası, kadın öğrencilere [15 (8-40)] göre istatistiksel olarak yüksek olduğu bulunmuştur.

Tablo 17. AÖ puanlarının öğrencilerin yaşlarına göre karşılaştırılması

Alt Faktör	Cinsiyet	$\bar{X} \pm SS$	Medyan (min-max)	H	p
Fiziksel Saldırganlık	18-20 yaş arası	19,63±8,19	17 (8-40)	8,404	0,078
	20-22 yaş arası	17,50±6,45	16 (8-36)		
	22-24 yaş arası	17,07±7,42	15 (8-40)		
	24-26 yaş arası	15,79±5,70	15,5 (8-36)		
	26 yaş üzeri	16,21±6,11	15 (8-29)		
Sözel Saldırganlık	18-20 yaş arası	13,50±4,20	14 (6-24)	3,383	0,496
	20-22 yaş arası	13,11±3,73	13 (5-24)		
	22-24 yaş arası	13,32±3,97	13 (5-23)		
	24-26 yaş arası	12,59±3,30	12 (7-23)		
	26 yaş üzeri	12,23±3,95	12 (6-22)		
Öfke	18-20 yaş arası	21,15±6,36	21 (10-37)	2,814	0,589
	20-22 yaş arası	20,86±5,68	21 (9-34)		
	22-24 yaş arası	21,41±6,28	20 (12-40)		
	24-26 yaş arası	19,97±5,77	19 (8-37)		
	26 yaş üzeri	20,00±6,08	18 (12-37)		
Düşmanlık	18-20 yaş arası	18,00±5,88	17 (8-30)	6,159	0,188
	20-22 yaş arası	17,84±5,59	18 (7-35)		
	22-24 yaş arası	18,16±6,12	17 (7-35)		
	24-26 yaş arası	16,28±5,51	15 (7-31)		
	26 yaş üzeri	15,86±4,98	15,5 (7-25)		
Dolaylı Saldırganlık	18-20 yaş arası	14,80±4,51	14 ^b (6-26)	12,010	0,017*
	20-22 yaş arası	13,54±4,29	13 ^{ab} (6-26)		
	22-24 yaş arası	13,50±5,08	12 ^{ab} (6-30)		
	24-26 yaş arası	12,17±4,20	11 ^a (6-28)		
	26 yaş üzeri	12,71±4,72	11,5 ^a (7-24)		
AÖ Toplam	18-20 yaş arası	87,07±25,31	83 (47-148)	7,341	0,119
	20-22 yaş arası	82,84±20,63	80 (42-136)		
	22-24 yaş arası	83,46±25,76	78 (39-168)		
	24-26 yaş arası	76,79±20,79	75 (39-146)		
	26 yaş üzeri	77,07±22,88	71 (48-126)		

H: Kruskal-Wallis H Testi

*p<0,05

Ortak harfe sahip olmayan medyanlar arasında fark anlamlıdır (p<0,05)

AÖ puanlarının öğrencilerin yaşlarına göre karşılaştırılması incelendiğidne ölçeğin “Dolaylı Saldırganlık” alt faktör puanında (H=12,010; p<0,05) istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Sonuç incelendiğinde, “Dolaylı Saldırganlık” alt faktör puanında 18-20 yaş arası öğrencilerin [14 (6-26)] puan ortancası, 26 yaş üzeri öğrencilere [11,5 (7-24)] ve 24-26 yaş arası öğrencilere [11 (6-28)] göre istatistiksel olarak yüksek olduğu bulunmuştur.

Tablo 18. AÖ puanlarının öğrencilerin eğitim durumlarına göre karşılaştırılması

Alt Faktör	Eğitim Durumu	$\bar{X} \pm SS$	Medyan (min-max)	U	p
Fiziksel Saldırganlık	Lisans	17,82±7,04	16 (8-40)	7786,5	0,003**
	Lisansüstü	15,43±6,15	13 (8-36)		
Sözel Saldırganlık	Lisans	13,27±3,85	13 (5-24)	8273,5	0,021*
	Lisansüstü	12,32±3,63	12 (6-23)		
Öfke	Lisans	21,04±6,04	21 (8-40)	8911,5	0,140
	Lisansüstü	20,04±5,74	19 (11-37)		
Düşmanlık	Lisans	17,86±5,80	18 (7-35)	8466	0,040*
	Lisansüstü	16,25±5,40	15,5 (7-31)		
Dolaylı Saldırganlık	Lisans	13,66±4,62	13 (6-30)	8591,5	0,058
	Lisansüstü	12,56±4,44	11,5 (6-28)		
AÖ Toplam	Lisans	83,64±23,20	80 (39-168)	7996,5	0,008**
	Lisansüstü	76,60±22,15	71 (48-146)		

U: Mann-Whitney U Testi

*p<0,05; **p<0,01

AÖ puanlarının öğrencilerin eğitim durumlarına göre karşılaştırılması incelendiğinde ölçeğin “Fiziksel Saldırganlık” alt faktör puanında (U=7786,5; p<0,01), “Sözel Saldırganlık” alt faktör puanında (U=8273,5; p<0,05), “Düşmanlık” alt faktör puanında (U=8466; p<0,05) ve “AÖ Toplam” puanında (U=7996,5; p<0,01) istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Sonuçlar incelendiğinde, “Fiziksel Saldırganlık” alt faktör puanında lisans öğrencilerin [16 (8-40)] puan ortancası, lisansüstü öğrencilere [13 (8-36)] göre, “Sözel Saldırganlık” alt faktör puanında lisans öğrencilerin [13 (5-24)] puan ortancası, lisansüstü öğrencilere [12 (6-23)] göre, “Düşmanlık” alt faktör puanında lisans öğrencilerin [18 (7-35)] puan ortancası, lisansüstü öğrencilere [15,5 (7-31)] göre ve “AÖ Toplam” puanında lisans öğrencilerin [80 (39-168)] puan ortancası, lisansüstü öğrencilere [71 (48-146)] göre istatistiksel olarak yüksek olduğu bulunmuştur.

Tablo 19. AÖ puanlarının öğrencilerin okudukları şehirlere göre karşılaştırılması

Alt Faktör	Okunulan Şehir	$\bar{X} \pm SS$	Medyan (min-max)	U	p
Fiziksel Saldırganlık	İstanbul	17,02±6,79	16 (8-40)	10604,5	0,141
	Diğer Şehirler	18,22±7,28	17 (8-40)		
Sözel Saldırganlık	İstanbul	12,85±3,86	12 (5-24)	10198,5	0,049*
	Diğer Şehirler	13,71±3,64	13 (5-24)		
Öfke	İstanbul	20,48±5,80	20 (8-40)	10525,5	0,117
	Diğer Şehirler	21,85±6,40	21 (10-37)		
Düşmanlık	İstanbul	17,33±5,63	17 (7-35)	10937,5	0,283
	Diğer Şehirler	18,11±6,06	18 (7-33)		
Dolaylı Saldırganlık	İstanbul	13,37±4,70	13 (6-30)	11341,5	0,557
	Diğer Şehirler	13,62±4,33	12 (6-25)		
AÖ Toplam	İstanbul	81,03±22,92	76 (39-168)	10499,5	0,110
	Diğer Şehirler	85,51±23,53	81 (42-148)		

U: Mann-Whitney U Testi

*p<0,05

AÖ puanlarının öğrencilerin okudukları şehirlere göre karşılaştırılması incelendiğinde ölçeğin “Sözel Saldırganlık” alt faktör puanında (U=10198,5; p<0,05) istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Sonuç incelendiğinde, “Sözel Saldırganlık” alt faktör puanında diğer şehirlerde eğitim gören öğrencilerin [13 (5-24)] puan ortancası, İstanbul’da eğitim gören öğrencilere [12 (5-24)] göre istatistiksel olarak yüksek olduğu bulunmuştur.

3.4. Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği’ne (WEMİÖÖ) İlişkin Bulgular

3.4.1. Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği (WEMİÖÖ) Güvenirlik Analizi

Araştırmada kullanılan “Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği (WEMİÖÖ)” 351 üniversite öğrencisine uygulanmış olup güvenilirlik analizi Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 20. WEMİÖÖ için Cronbach’s Alpha değerleri

Alt Boyut	Cronbach’s Alpha Değeri
WEMİÖÖ Toplam	0,964

14 ifadenin yer aldığı “Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği’nin (WEMİÖÖ)” güvenilirlik analizi Keldal (2015) tarafından yapılmış “Cronbach’s Alpha değeri 0,89 olarak bulunmuş ve ölçeğin güvenilir olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmada

“WEMİÖÖ Toplam” puanı için ($\alpha = 0,964$) olarak bulunmuştur (Tablo 20). Sonuç olarak ölçeğin oldukça güvenilir olduğu bulunmuştur.

“Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği (WEMİÖÖ)” puanlarının özet istatistikleri Tablo 21’de verilmiştir.

Tablo 21. WEMİÖÖ puanlarının özet istatistikleri

	Minimum	Maksimum	Ort.	Std. Sapma
WEMİÖÖ Toplam	14,00	70,00	45,79	14,84

“Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği (WEMİÖÖ)” puanlarının özet istatistikleri incelendiğinde, “WEMİÖÖ Toplam” puanlarında en küçük 14,0 ile en yüksek 70,0 arası değer aldığı ve ortalamasının $45,79 \pm 14,84$ olduğu bulunmuştur (Tablo 21).

3.4.2. Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği’nin (WEMİÖÖ) Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılması

Çalışmaya katılan üniversite öğrencilerinin WEMİÖÖ puanlarının demografik değişkenlere göre karşılaştırılmaları Tablo 22 – Tablo 25’de verilmiştir.

Tablo 22. WEMİÖÖ puanlarının öğrencilerin cinsiyetlerine göre karşılaştırılması

Alt Faktör	Cinsiyet	$\bar{X} \pm SS$	Medyan (min-max)	U	p
WEMİÖÖ Toplam	Kadın	47,56 $\pm$ 13,33	50 (14-70)	10584	0,006**
	Erkek	41,72 $\pm$ 17,25	44 (14-70)		

U: Mann-Whitney U Testi

**p<0,01

WEMİÖÖ puanlarının öğrencilerin cinsiyetlerine göre karşılaştırılması yapılmış ölçeğin “WEMİÖÖ Toplam” puanında (U=10584; p<0,01) istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Sonuç incelendiğinde, “WEMİÖÖ Toplam” puanında kadın öğrencilerin [50 (14-70)] puan ortancası, erkek öğrencilere [44 (14-70)] göre istatistiksel olarak yüksek bulunmuştur.

Tablo 23. WEMİÖÖ puanlarının öğrencilerin yaşlarına göre karşılaştırılması

Alt Faktör	Cinsiyet	$\bar{X} \pm SS$	Medyan (min-max)	H	p
WEMİÖÖ Toplam	18-20 yaş arası	38,83 $\pm$ 17,36	42,5 ^a (14-69)	34,132	<0,001***
	20-22 yaş arası	42,37 $\pm$ 14,98	44 ^{ab} (14-70)		
	22-24 yaş arası	48,35 $\pm$ 13,89	49,5 ^{ab} (14-70)		
	24-26 yaş arası	50,93 $\pm$ 10,41	53 ^{ab} (23-70)		
	26 yaş üzeri	54,71 $\pm$ 9,74	55 ^b (28-69)		

H: Kruskal-Wallis H Testi

***p<0,001

Ortak harfe sahip olmayan medyanlar arasında fark anlamlıdır (p<0,05)

WEMİÖÖ puanlarının öğrencilerin yaşlarına göre karşılaştırılması incelendiğinde ölçeğin “WEMİÖÖ Toplam” puanında ($H=34,132$; $p<0,001$) istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Sonuç incelendiğinde, “WEMİÖÖ Toplam” puanında 26 yaş üzeri öğrencilerin [55 (28-69)] puan ortancası, 18-20 yaş arası öğrencilere [42,5 (14-69)] göre istatistiksel olarak yüksek bulunmuştur.

Tablo 24. WEMİÖÖ puanlarının öğrencilerin eğitim durumlarına göre karşılaştırılması

Alt Faktör	Eğitim Durumu	$\bar{X} \pm SS$	Medyan (min-max)	U	p
WEMİÖÖ Toplam	Lisans	43,73±15,34	46 (14-70)	6084	<0,001***
	Lisansüstü	53,76±9,16	55 (28-70)		

U: Mann-Whitney U Testi

*** $p<0,001$

WEMİÖÖ puanlarının öğrencilerin eğitim durumlarına göre karşılaştırılması incelenmiş ölçeğin “WEMİÖÖ Toplam” puanında ($U=6084$; $p<0,001$) istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Sonuç incelendiğinde, “WEMİÖÖ Toplam” puanında lisansüstü öğrencilerin [55 (28-70)] puan ortancası, lisans öğrencilere [46 (14-70)] göre istatistiksel olarak yüksek bulunmuştur.

Tablo 25. WEMİÖÖ puanlarının öğrencilerin okudukları şehirlere göre karşılaştırılması

Alt Faktör	Okunulan Şehir	$\bar{X} \pm SS$	Medyan (min-max)	U	p
WEMİÖÖ Toplam	İstanbul	44,51±15,47	47 (14-70)	9851,5	0,018*
	Diğer Şehirler	49,46±12,24	51 (14-70)		

U: Mann-Whitney U Testi

* $p<0,05$

WEMİÖÖ puanlarının öğrencilerin okudukları şehirlere göre karşılaştırılması incelenmiş ölçeğin “WEMİÖÖ Toplam” puanında ($U=9851,5$; $p<0,05$) istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Sonuç incelendiğinde, “WEMİÖÖ Toplam” puanında diğer şehirlerde eğitim gören öğrencilerin [51 (14-70)] puan ortancası, İstanbul’da eğitim gören öğrencilere [47 (14-70)] göre istatistiksel olarak yüksek bulunmuştur.

3.5. Ölçekler Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi

Ölçekler ve alt faktörleri arasındaki korelasyon katsayıları Tablo 26’da verilmiştir.

Tablo 26. Ölçekler ve alt boyutlar arasındaki korelasyon katsayıları

		C-1	C-2	C-3	C-4	C-5	C-T	E-1	E-2	E-3	A-1	A-2	A-3	A-4	A-5	A-T
C-2	s	,636	1,000													
	p	,000***	.													
C-3	s	,535	,648	1,000												
	p	,000***	,000***	.												
C-4	s	,657	,573	,699	1,000											
	p	,000***	,000***	,000***	.											
C-5	s	,569	,600	,550	,527	1,000										
	p	,000***	,000***	,000***	,000***	.										
C-T	s	,850	,737	,787	,882	,734	1,000									
	p	,000***	,000***	,000***	,000***	,000***	.									
E-1	s	,055	-,120	-,061	,017	-,095	-,003	1,000								
	p	,302	,024*	,251	,757	,076	,961	.								
E-2	s	-,409	-,369	-,424	-,487	-,341	-,489	-,231	1,000							
	p	,000***	,000***	,000***	,000***	,000***	,000***	,000***	.							
E-3	s	-,467	-,436	-,425	-,462	-,458	-,530	,108	,515	1,000						
	p	,000***	,000***	,000***	,000***	,000***	,000***	,044*	,000***	.						
A-1	s	,336	,348	,227	,167	,206	,280	-,032	-,230	-,305	1,000					
	p	,000***	,000***	,000***	,002**	,000***	,000***	,546	,000***	,000***	.					
A-2	s	,213	,080	-,042	-,045	,012	,052	,118	-,121	-,104	,559	1,000				
	p	,000***	,135	,432	,400	,817	,331	,027*	,023*	,051	,000***	.				
A-3	s	,266	,079	,011	,032	,117	,143	,206	-,221	-,265	,624	,616	1,000			
	p	,000***	,140	,836	,553	,029*	,007**	,000***	,000***	,000***	,000***	,000***	.			
A-4	s	,311	,098	,028	,112	,107	,197	,327	-,306	-,345	,576	,498	,782	1,000		
	p	,000***	,066	,596	,036*	,045*	,000***	,000***	,000***	,000***	,000***	,000***	,000***	.		
A-5	s	,364	,307	,170	,162	,250	,293	,124	-,265	-,308	,673	,529	,691	,631	1,000	
	p	,000***	,000***	,001**	,002**	,000***	,000***	,020*	,000***	,000***	,000***	,000***	,000***	,000***	.	
A-T	s	,351	,207	,091	,096	,152	,227	,195	-,278	-,317	,819	,733	,902	,852	,827	1,000
	p	,000***	,000***	,089	,071	,004**	,000***	,000***	,000***	,000***	,000***	,000***	,000***	,000***	,000***	.
W-T	s	-,506	-,513	-,503	-,578	-,499	-,617	-,094	,471	,506	-,180	,032	-,164	-,270	-,229	-,195
	p	,000***	,000***	,000***	,000***	,000***	,000***	,078	,000***	,000***	,001**	,544	,002**	,000***	,000***	,000***

C-1: Duygusal İstismar; C-2: Fiziksel İstismar; C-3: Fiziksel İhmal; C-4: Duygusal İhmal; C-5: Cinsel İstismar; C-T: CTQ-28 Toplam

E-1: Güvenli Bağlanma; E-2: Kaçınan Bağlanma; E-3: Kaygılı/Kararsız Bağlanma

A-1: Fiziksel Saldırganlık; A-2: Sözel Saldırganlık; A-3: Öfke; A-4: Düşmanlık; A-5: Dolaylı Saldırganlık; A-T: AÖ Toplam

W-T: WEMİÖÖ Toplam

s: Spearman's Sıra Farkları Korelasyon Katsayısı

*p<0,05, **p<0,01, ***p<0,001

CTQ-28'in "Duygusal İstismar" alt faktör puanı ile CTQ-28'in "Fiziksel İstismar" alt faktör puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yüksek ($s=0,636$; $p<0,001$), "Fiziksel İhmal" alt faktör puanı arasında pozitif orta ($s=0,535$; $p<0,001$), "Duygusal İhmal" alt faktör puanı arasında pozitif yüksek ($s=0,657$; $p<0,001$), "Cinsel İstismar" alt faktör puanı arasında pozitif orta ($s=0,569$; $p<0,001$), "CTQ-28 Toplam" puanı arasında pozitif çok yüksek ($s=0,850$; $p<0,001$), EBBÖ'nün "Kaçınan Bağlanma" alt faktör puanı arasında negatif orta ($s=-0,409$; $p<0,001$), "Kaygılı/Kararsız Bağlanma" alt faktör puanı arasında negatif orta ($s=-0,467$; $p<0,001$), AÖ'nün "Fiziksel Saldırganlık" alt faktör puanı arasında pozitif zayıf ($s=0,336$; $p<0,001$), "Sözel Saldırganlık" alt faktör puanı arasında pozitif zayıf ($s=0,213$; $p<0,001$), "Öfke" alt faktör puanı arasında pozitif zayıf ($s=0,266$; $p<0,001$), "Düşmanlık" alt faktör puanı arasında pozitif zayıf ($s=0,311$; $p<0,001$), "Dolaylı Saldırganlık" alt faktör puanı arasında pozitif zayıf ($s=0,364$; $p<0,001$), "AÖ Toplam" puanı arasında pozitif zayıf ($s=0,351$; $p<0,001$), WEMİÖÖ'nün "WEMİÖÖ Toplam" puanı arasında negatif orta ($s=-0,506$; $p<0,001$) korelasyon olduğu bulunmuştur. Sonuçlar incelendiğinde, CTQ-28'in "Duygusal İstismar" alt faktör puanları arttıkça CTQ-28'in "Fiziksel İstismar" puanlarında %63,6'lık artma, "Fiziksel İhmal" puanlarında %53,5'lik artma, "Duygusal İhmal" puanlarında %65,7'lik artma, "Cinsel İstismar" puanlarında %56,9'luk artma, "CTQ-28 Toplam" puanlarında %85'lik artma, EBBÖ'nün "Kaçınan Bağlanma" puanlarında %40,9'luk azalma, "Kaygılı/Kararsız Bağlanma" puanlarında %46,7'lik azalma, AÖ'nün "Fiziksel Saldırganlık" puanlarında %33,6'lık artma, "Sözel Saldırganlık" puanlarında %21,3'lük artma, "Öfke" puanlarında %26,6'lık artma, "Düşmanlık" puanlarında %31,1'lik artma, "Dolaylı Saldırganlık" puanlarında %36,4'lük artma, "AÖ Toplam" puanlarında %35,1'lik artma, WEMİÖÖ'nün "WEMİÖÖ Toplam" puanlarında %50,6'lık azalma olduğu bulunmuştur.

CTQ-28'in "Fiziksel İstismar" alt faktör puanı ile CTQ-28'in "Fiziksel İhmal" alt faktör puanı arasında pozitif yüksek ($s=0,648$; $p<0,001$), "Duygusal İhmal" alt faktör puanı arasında pozitif orta ($s=0,573$; $p<0,001$), "Cinsel İstismar" alt faktör puanı arasında pozitif yüksek ($s=0,600$; $p<0,001$), "CTQ-28 Toplam" puanı arasında pozitif yüksek ($s=0,737$; $p<0,001$), EBBÖ'nün "Güvenli Bağlanma" alt faktör puanı arasında negatif çok zayıf ($s=-0,120$; $p<0,05$), "Kaçınan Bağlanma" alt faktör puanı arasında negatif zayıf ($s=-0,369$; $p<0,001$), "Kaygılı/Kararsız Bağlanma" alt faktör puanı

arasında negatif orta ($s=-0,436$; $p<0,001$), AÖ'nün "Fiziksel Saldırganlık" alt faktör puanı arasında pozitif zayıf ($s=0,348$; $p<0,001$), "Dolaylı Saldırganlık" alt faktör puanı arasında pozitif zayıf ($s=0,307$; $p<0,001$), "AÖ Toplam" puanı arasında pozitif zayıf ($s=0,207$; $p<0,001$), WEMİÖÖ'nün "WEMİÖÖ Toplam" puanı arasında negatif orta ($s=-0,513$; $p<0,001$) korelasyon olduğu bulunmuştur. Sonuçlar incelendiğinde, CTQ-28'in "Fiziksel İstismar" alt faktör puanları arttıkça CTQ-28'in "Fiziksel İhmal" puanlarında %64,8'lik artma, "Duygusal İhmal" puanlarında %57,3'lük artma, "Cinsel İstismar" puanlarında %60'lık artma, "CTQ-28 Toplam" puanlarında %73,7'lik artma, EBBÖ'nün "Güvenli Bağlanma" puanlarında %12'lik azalma, "Kaçınan Bağlanma" puanlarında %36,9'luk azalma, "Kaygılı/Kararsız Bağlanma" puanlarında %43,6'lık azalma, AÖ'nün "Fiziksel Saldırganlık" puanlarında %34,8'lik artma, "Dolaylı Saldırganlık" puanlarında %30,7'lik artma, "AÖ Toplam" puanlarında %20,7'lik artma, WEMİÖÖ'nün "WEMİÖÖ Toplam" puanlarında %51,3'lük azalma olduğu bulunmuştur.

CTQ-28'in "Fiziksel İhmal" alt faktör puanı ile CTQ-28'in "Duygusal İhmal" alt faktör puanı arasında pozitif yüksek ($s=0,699$; $p<0,001$), "Cinsel İstismar" alt faktör puanı arasında pozitif orta ($s=0,550$; $p<0,001$), "CTQ-28 Toplam" puanı arasında pozitif yüksek ($s=0,787$; $p<0,001$), EBBÖ'nün "Kaçınan Bağlanma" alt faktör puanı arasında negatif orta ($s=-0,424$; $p<0,001$), "Kaygılı/Kararsız Bağlanma" alt faktör puanı arasında negatif orta ($s=-0,425$; $p<0,001$), AÖ'nün "Fiziksel Saldırganlık" alt faktör puanı arasında pozitif zayıf ($s=0,227$; $p<0,001$), "Dolaylı Saldırganlık" alt faktör puanı arasında pozitif çok zayıf ($s=0,170$; $p<0,01$), WEMİÖÖ'nün "WEMİÖÖ Toplam" puanı arasında negatif orta ($s=-0,503$; $p<0,001$) korelasyon olduğu bulunmuştur. Sonuçlar incelendiğinde, CTQ-28'in "Fiziksel İhmal" alt faktör puanları arttıkça CTQ-28'in "Duygusal İhmal" puanlarında %69,9'luk artma, "Cinsel İstismar" puanlarında %55'lik artma, "CTQ-28 Toplam" puanlarında %78,7'lik artma, EBBÖ'nün "Kaçınan Bağlanma" puanlarında %42,4'lük azalma, "Kaygılı/Kararsız Bağlanma" puanlarında %42,5'lik azalma, AÖ'nün "Fiziksel Saldırganlık" puanlarında %22,7'lik artma, "Dolaylı Saldırganlık" puanlarında %17'lik artma, WEMİÖÖ'nün "WEMİÖÖ Toplam" puanlarında %50,3'lük azalma olduğu bulunmuştur.

CTQ-28'in "Duygusal İhmal" alt faktör puanı ile CTQ-28'in "Cinsel İstismar" alt faktör puanı arasında pozitif orta ($s=0,527$; $p<0,001$), "CTQ-28 Toplam" puanı

arasında pozitif çok yüksek ($s=0,882$; $p<0,001$), EBBÖ'nün "Kaçınan Bağlanma" alt faktör puanı arasında negatif orta ($s=-0,487$; $p<0,001$), "Kaygılı/Kararsız Bağlanma" alt faktör puanı arasında negatif orta ($s=-0,462$; $p<0,001$), AÖ'nün "Fiziksel Saldırganlık" alt faktör puanı arasında pozitif çok zayıf ($s=0,167$; $p<0,001$), "Düşmanlık" alt faktör puanı arasında pozitif çok zayıf ($s=0,112$; $p<0,05$), "Dolaylı Saldırganlık" alt faktör puanı arasında pozitif zayıf ($s=0,162$; $p<0,01$), WEMİÖÖ'nün "WEMİÖÖ Toplam" puanı arasında negatif orta ($s=-0,578$; $p<0,001$) korelasyon olduğu bulunmuştur. Sonuçlar incelendiğinde, CTQ-28'in "Duygusal İhmal" alt faktör puanları arttıkça CTQ-28'in "Cinsel İstismar" puanlarında %52,7'lik artma, "CTQ-28 Toplam" puanlarında %88,2'lik artma, EBBÖ'nün "Kaçınan Bağlanma" puanlarında %48,7'lik azalma, "Kaygılı/Kararsız Bağlanma" puanlarında %46,2'lik azalma, AÖ'nün "Fiziksel Saldırganlık" puanlarında %16,7'lik artma, "Düşmanlık" puanlarında %11,2'lik artma, "Dolaylı Saldırganlık" puanlarında %16,2'lik artma, WEMİÖÖ'nün "WEMİÖÖ Toplam" puanlarında %57,8'lik azalma olduğu bulunmuştur.

CTQ-28'in "Cinsel İstismar" alt faktör puanı ile CTQ-28'in "CTQ-28 Toplam" puanı arasında pozitif yüksek ($s=0,734$; $p<0,001$), EBBÖ'nün "Kaçınan Bağlanma" alt faktör puanı arasında negatif zayıf ($s=-0,341$; $p<0,001$), "Kaygılı/Kararsız Bağlanma" alt faktör puanı arasında negatif orta ($s=-0,458$; $p<0,001$), AÖ'nün "Fiziksel Saldırganlık" alt faktör puanı arasında pozitif zayıf ($s=0,206$; $p<0,001$), "Öfke" alt faktör puanı arasında pozitif çok zayıf ($s=0,117$; $p<0,05$), "Düşmanlık" alt faktör puanı arasında pozitif çok zayıf ($s=0,107$; $p<0,05$), "Dolaylı Saldırganlık" alt faktör puanı arasında pozitif zayıf ($s=0,250$; $p<0,001$), "AÖ Toplam" puanı arasında pozitif çok zayıf ($s=0,152$; $p<0,01$), WEMİÖÖ'nün "WEMİÖÖ Toplam" puanı arasında negatif orta ($s=-0,499$; $p<0,001$) korelasyon olduğu bulunmuştur. Sonuçlar incelendiğinde, CTQ-28'in "Cinsel İstismar" alt faktör puanları arttıkça CTQ-28'in "CTQ-28 Toplam" puanlarında %71,4'lük artma, EBBÖ'nün "Kaçınan Bağlanma" puanlarında %34,1'lik azalma, "Kaygılı/Kararsız Bağlanma" puanlarında %45,8'lik azalma, AÖ'nün "Fiziksel Saldırganlık" puanlarında %20,6'lık artma, "Öfke" puanlarında %11,7'lik artma, "Düşmanlık" puanlarında %10,7'lik artma, "Dolaylı Saldırganlık" puanlarında %25'lik artma, "AÖ Toplam" puanlarında %15,2'lik artma, WEMİÖÖ'nün "WEMİÖÖ Toplam" puanlarında %49,9'lük azalma olduğu bulunmuştur.

CTQ-28'in "CTQ-28 Toplam" puanı ile EBBÖ'nün "Kaçınan Bağlanma" alt faktör puanı arasında negatif orta ($s=-0,489$; $p<0,001$), "Kaygılı/Kararsız Bağlanma" alt faktör puanı arasında negatif orta ($s=-0,530$; $p<0,001$), AÖ'nün "Fiziksel Saldırganlık" alt faktör puanı arasında pozitif zayıf ($s=0,280$; $p<0,001$), "Öfke" alt faktör puanı arasında pozitif çok zayıf ($s=0,143$; $p<0,01$), "Düşmanlık" alt faktör puanı arasında pozitif çok zayıf ($s=0,197$; $p<0,001$), "Dolaylı Saldırganlık" alt faktör puanı arasında pozitif zayıf ($s=0,293$; $p<0,001$), "AÖ Toplam" puanı arasında pozitif zayıf ($s=0,227$; $p<0,001$), WEMİÖÖ'nün "WEMİÖÖ Toplam" puanı arasında negatif yüksek ($s=-0,617$; $p<0,001$) korelasyon olduğu bulunmuştur. Sonuçlar incelendiğinde, CTQ-28'in "CTQ-28 Toplam" puanları arttıkça EBBÖ'nün "Kaçınan Bağlanma" puanlarında %48,9'lük azalma, "Kaygılı/Kararsız Bağlanma" puanlarında %53'lük azalma, AÖ'nün "Fiziksel Saldırganlık" puanlarında %28'lik artma, "Öfke" puanlarında %14,3'lük artma, "Düşmanlık" puanlarında %19,7'lik artma, "Dolaylı Saldırganlık" puanlarında %29,3'lük artma, "AÖ Toplam" puanlarında %22,7'lik artma, WEMİÖÖ'nün "WEMİÖÖ Toplam" puanlarında %61,7'lik azalma olduğu bulunmuştur.

EBBÖ'nün "Güvenli Bağlanma" alt faktör puanı ile EBBÖ'nün "Kaçınan Bağlanma" alt faktör puanı arasında negatif zayıf ($s=-0,231$; $p<0,001$), "Kaygılı/Kararsız Bağlanma" alt faktör puanı arasında pozitif çok zayıf ($s=0,108$; $p<0,05$), AÖ'nün "Sözel Saldırganlık" alt faktör puanı arasında pozitif çok zayıf ($s=0,118$; $p<0,05$), "Öfke" alt faktör puanı arasında pozitif zayıf ($s=0,206$; $p<0,001$), "Düşmanlık" alt faktör puanı arasında pozitif zayıf ($s=0,327$; $p<0,001$), "Dolaylı Saldırganlık" alt faktör puanı arasında pozitif çok zayıf ($s=0,124$; $p<0,05$), "AÖ Toplam" puanı arasında pozitif çok zayıf ($s=0,195$; $p<0,001$) korelasyon olduğu bulunmuştur. Sonuçlar incelendiğinde, EBBÖ'nün "Güvenli Bağlanma" alt faktör puanları arttıkça EBBÖ'nün "Kaçınan Bağlanma" puanlarında %23,1'lik azalma, "Kaygılı/Kararsız Bağlanma" puanlarında %10,8'lik artma, AÖ'nün "Sözel Saldırganlık" puanlarında %11,8'lik artma, "Öfke" puanlarında %20,6'lık artma, "Düşmanlık" puanlarında %32,7'lik artma, "Dolaylı Saldırganlık" puanlarında %12,4'lük artma, "AÖ Toplam" puanlarında %19,5'lik artma olduğu bulunmuştur.

EBBÖ'nün "Kaçınan Bağlanma" alt faktör puanı ile EBBÖ'nün "Kaygılı/Kararsız Bağlanma" alt faktör puanı arasında pozitif orta ($s=-0,515$; $p<0,001$), AÖ'nün "Fiziksel Saldırganlık" alt faktör puanı arasında negatif zayıf ($s=-$

0,230; $p < 0,001$), “Sözel Saldırganlık” alt faktör puanı arasında negatif çok zayıf ($s = -0,121$; $p < 0,001$), “Öfke” alt faktör puanı arasında negatif zayıf ($s = -0,221$; $p < 0,001$), “Düşmanlık” alt faktör puanı arasında negatif zayıf ($s = -0,306$; $p < 0,001$), “Dolaylı Saldırganlık” alt faktör puanı arasında negatif zayıf ($s = -0,265$; $p < 0,001$), “AÖ Toplam” puanı arasında negatif zayıf ($s = -0,278$; $p < 0,001$), WEMİÖÖ’nün “WEMİÖÖ Toplam” puanı arasında pozitif orta ($s = 0,471$; $p < 0,001$) korelasyon olduğu bulunmuştur. Sonuçlar incelendiğinde, EBBÖ’nün “Kaçınan Bağlanma” alt faktör puanları arttıkça EBBÖ’nün “Kaygılı/Kararsız Bağlanma” puanlarında %51,5’lik artma, AÖ’nün “Fiziksel Saldırganlık” puanlarında %23’lük azalma, “Sözel Saldırganlık” puanlarında %12,1’lik azalma, “Öfke” puanlarında %22,1’lik azalma, “Düşmanlık” puanlarında %30,6’lik azalma, “Dolaylı Saldırganlık” puanlarında %26,5’lik azalma, “AÖ Toplam” puanlarında %27,8’lik azalma, WEMİÖÖ’nün “WEMİÖÖ Toplam” puanlarında %47,1’lik artma olduğu bulunmuştur.

EBBÖ’nün “Kaygılı/Kararsız Bağlanma” alt faktör puanı ile AÖ’nün “Fiziksel Saldırganlık” alt faktör puanı arasında negatif zayıf ($s = -0,305$; $p < 0,001$), “Öfke” alt faktör puanı arasında negatif zayıf ($s = -0,265$; $p < 0,001$), “Düşmanlık” alt faktör puanı arasında negatif zayıf ($s = -0,345$; $p < 0,001$), “Dolaylı Saldırganlık” alt faktör puanı arasında negatif zayıf ($s = -0,308$; $p < 0,001$), “AÖ Toplam” puanı arasında negatif zayıf ($s = -0,317$; $p < 0,001$), WEMİÖÖ’nün “WEMİÖÖ Toplam” puanı arasında pozitif orta ($s = 0,506$; $p < 0,001$) korelasyon olduğu bulunmuştur. Sonuçlar incelendiğinde, EBBÖ’nün “Kaygılı/Kararsız Bağlanma” alt faktör puanları arttıkça AÖ’nün “Fiziksel Saldırganlık” puanlarında %30,5’lik azalma, “Öfke” puanlarında %26,5’lik azalma, “Düşmanlık” puanlarında %34,5’lik azalma, “Dolaylı Saldırganlık” puanlarında %30,8’lik azalma, “AÖ Toplam” puanlarında %31,7’lik azalma, WEMİÖÖ’nün “WEMİÖÖ Toplam” puanlarında %50,6’lik artma olduğu bulunmuştur.

AÖ’nün “Fiziksel Saldırganlık” alt faktör puanı ile AÖ’nün “Sözel Saldırganlık” alt faktör puanı arasında pozitif orta ($s = 0,559$; $p < 0,001$), “Öfke” alt faktör puanı arasında pozitif yüksek ($s = 0,624$; $p < 0,001$), “Düşmanlık” alt faktör puanı arasında pozitif orta ($s = 0,576$; $p < 0,001$), “Dolaylı Saldırganlık” alt faktör puanı arasında pozitif yüksek ($s = 0,673$; $p < 0,001$), “AÖ Toplam” puanı arasında pozitif çok yüksek ($s = 0,819$; $p < 0,001$), WEMİÖÖ’nün “WEMİÖÖ Toplam” puanı arasında negatif çok zayıf ($s = -0,180$; $p < 0,01$) korelasyon olduğu bulunmuştur. Sonuçlar incelendiğinde, AÖ’nün “Fiziksel Saldırganlık” alt faktör puanları arttıkça AÖ’nün “Sözel Saldırganlık”

puanlarında %55,9'lük artma, "Öfke" puanlarında %62,4'lük artma, "Düşmanlık" puanlarında %57,6'lük artma, "Dolaylı Saldırganlık" puanlarında %67,3'lük artma, "AÖ Toplam" puanlarında %81,9'lük artma, WEMİÖÖ'nün "WEMİÖÖ Toplam" puanlarında %18'lik azalma olduğu bulunmuştur.

AÖ'nün "Sözel Saldırganlık" alt faktör puanı ile AÖ'nün "Öfke" alt faktör puanı arasında pozitif yüksek ($s=0,616$; $p<0,001$), "Düşmanlık" alt faktör puanı arasında pozitif orta ($s=0,498$; $p<0,001$), "Dolaylı Saldırganlık" alt faktör puanı arasında pozitif yüksek ($s=0,529$; $p<0,001$), "AÖ Toplam" puanı arasında pozitif yüksek ($s=0,733$; $p<0,001$) korelasyon olduğu bulunmuştur. Sonuçlar incelendiğinde, AÖ'nün "Sözel Saldırganlık" alt faktör puanları arttıkça AÖ'nün "Öfke" puanlarında %61,6'lük artma, "Düşmanlık" puanlarında %49,8'lik artma, "Dolaylı Saldırganlık" puanlarında %52,9'lük artma, "AÖ Toplam" puanlarında %73,3'lük artma olduğu bulunmuştur.

AÖ'nün "Öfke" alt faktör puanı ile AÖ'nün "Düşmanlık" alt faktör puanı arasında pozitif yüksek ($s=0,782$; $p<0,001$), "Dolaylı Saldırganlık" alt faktör puanı arasında pozitif yüksek ($s=0,691$; $p<0,001$), "AÖ Toplam" puanı arasında pozitif çok yüksek ($s=0,902$; $p<0,001$), WEMİÖÖ'nün "WEMİÖÖ Toplam" puanı arasında negatif çok zayıf ($s=-0,164$; $p<0,01$) korelasyon olduğu bulunmuştur. Sonuçlar incelendiğinde, AÖ'nün "Öfke" alt faktör puanları arttıkça AÖ'nün "Düşmanlık" puanlarında %78,2'lik artma, "Dolaylı Saldırganlık" puanlarında %69,1'lik artma, "AÖ Toplam" puanlarında %90,2'lik artma, WEMİÖÖ'nün "WEMİÖÖ Toplam" puanlarında %16,4'lük azalma olduğu bulunmuştur.

AÖ'nün "Düşmanlık" alt faktör puanı ile AÖ'nün "Dolaylı Saldırganlık" alt faktör puanı arasında pozitif yüksek ($s=0,631$; $p<0,001$), "AÖ Toplam" puanı arasında pozitif çok yüksek ($s=0,852$; $p<0,001$), WEMİÖÖ'nün "WEMİÖÖ Toplam" puanı arasında negatif zayıf ($s=-0,270$; $p<0,001$) korelasyon olduğu bulunmuştur. Sonuçlar incelendiğinde, AÖ'nün "Düşmanlık" alt faktör puanları arttıkça AÖ'nün "Dolaylı Saldırganlık" puanlarında %63,1'lik artma, "AÖ Toplam" puanlarında %85,2'lik artma, WEMİÖÖ'nün "WEMİÖÖ Toplam" puanlarında %27'lik azalma olduğu bulunmuştur.

AÖ'nün "Dolaylı Saldırganlık" alt faktör puanı ile AÖ'nün "AÖ Toplam" puanı arasında pozitif çok yüksek ($s=0,827$; $p<0,001$), WEMİÖÖ'nün "WEMİÖÖ Toplam" puanı arasında negatif zayıf ($s=-0,229$; $p<0,001$) korelasyon olduğu bulunmuştur.

Sonuçlar incelendiğinde, AÖ'nün "Dolaylı Saldırganlık" alt faktör puanları arttıkça AÖ'nün "AÖ Toplam" puanlarında %82,7'lik artma, WEMİÖÖ'nün "WEMİÖÖ Toplam" puanlarında %22,9'luk azalma olduğu bulunmuştur.

AÖ'nün "AÖ Toplam" puanı ile WEMİÖÖ'nün "WEMİÖÖ Toplam" puanı arasında negatif çok zayıf ($s=-0,195$; $p<0,001$) korelasyon olduğu bulunmuştur. Sonuçlar incelendiğinde, AÖ'nün "AÖ Toplam" puanları arttıkça WEMİÖÖ'nün "WEMİÖÖ Toplam" puanlarında %19,5'lik azalma olduğu bulunmuştur.

3.6. Çocukluk Çağı Travma Ölçeği'nin (CTQ-28) Erişkin Bağlanma Ölçeği (EBBÖ), Agresyon Ölçeği (AÖ) ve Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği'ni (WEMİÖÖ) Yordama Gücünün İncelenmesi

CTQ-28'in EBBÖ, AÖ ve WEMİÖÖ'yü yordayıcılığı "Regresyon Analizi" ile incelenmiş ve sonuçlar Tablo 27 – Tablo 31'de verilmiştir.

Tablo 27. CTQ-28'in EBBÖ'nün "Güvenli Bağlanma" alt faktörü üzerindeki etkisi

	Model	β	Std. Hata	t	p	F	p
EBBÖ-1	(Sabit)	1,452	0,043	34,043	<0,001***	0,786	0,376
	CTQ-28	-0,001	0,001	-0,887	0,376		
R=0,047; R ² =%0,2; Düzeltilmiş R ² =%0,2							

EBBÖ-1: Güvenli Bağlanma; CTQ-28: Çocukluk Çağı Travma Ölçeği
***p<0,001

CTQ-28'in EBBÖ'nün "Güvenli Bağlanma" alt faktörü üzerindeki etkisi incelendiğinde, öğrencilerin CTQ-28 puanlarının EBBÖ'nün "Güvenli Bağlanma" alt faktör puanını etkilemediği bulunmuştur.

Tablo 28. CTQ-28'in EBBÖ'nün "Kaçınan Bağlanma" alt faktörü üzerindeki etkisi

	Model	β	Std. Hata	t	p	F	p
EBBÖ-2	(Sabit)	1,790	0,039	46,459	<0,001***	87,486	<0,001***
	CTQ-28	-0,008	0,001	-9,353	<0,001***		
R=0,448; R ² =%20; Düzeltilmiş R ² =%19,8							

EBBÖ-2: Kaçınan Bağlanma; CTQ-28: Çocukluk Çağı Travma Ölçeği
***p<0,001

CTQ-28'in EBBÖ'nün "Kaçınan Bağlanma" alt faktörü üzerindeki etkisi incelendiğinde, öğrencilerin CTQ-28 puanlarının EBBÖ'nün "Kaçınan Bağlanma" alt faktör puanını etkilediği bulunmuştur. CTQ-28 puanları ($\beta=-0,008$; $t=-9,353$; $p<0,001$); EBBÖ'nün "Kaçınan Bağlanma" alt faktör puanlarının varyansının %20'sini açıklamaktadır ($R^2=0,200$; $F=87,486$; $p<0,001$).

Tablo 29. CTQ-28'in EBBÖ'nün "Güvenli Bağlanma" alt faktörü üzerindeki etkisi

	Model	β	Std. Hata	t	p	F	p
EBBÖ-3	(Sabit)	1,958	0,041	47,917	<0,001***	128,431	<0,001***
	CTQ-28	-0,010	0,001	-11,333	<0,001***		
R=0,519; R ² =%26,9; Düzeltilmiş R ² =%26,7							

EBBÖ-3: Kaygılı/Kararsız Bağlanma; CTQ-28: Çocukluk Çağı Travma Ölçeği
***p<0,001

CTQ-28'in EBBÖ'nün "Kaygılı/Kararsız Bağlanma" alt faktörü üzerindeki etkisi incelendiğinde, öğrencilerin CTQ-28 puanlarının EBBÖ'nün "Kaygılı/Kararsız Bağlanma" alt faktör puanını etkilediği bulunmuştur. CTQ-28 puanları (β =-0,010; t=-11,333; p<0,001); EBBÖ'nün "Kaygılı/Kararsız Bağlanma" alt faktör puanlarının varyansının %26,9'unu açıklamaktadır (R²=0,269; F=128,431; p<0,001).

Tablo 30. CTQ-28'in AÖ üzerindeki etkisi

	Model	β	Std. Hata	t	p	F	p
AÖ	(Sabit)	67,965	3,240	20,978	<0,001***	22,345	<0,001***
	CTQ-28	0,332	0,070	4,727	<0,001***		
R=0,245; R ² =%6; Düzeltilmiş R ² =%5,7							

AÖ: Agresyon Ölçeği; CTQ-28: Çocukluk Çağı Travma Ölçeği
***p<0,001

CTQ-28'in AÖ'nün üzerindeki etkisi incelendiğinde, öğrencilerin CTQ-28 puanlarının AÖ puanını etkilediği bulunmuştur. CTQ-28 puanları (β =0,332; t=4,727; p<0,001); AÖ puanlarının varyansının %6'sını açıklamaktadır (R²=0,060; F=22,345; p<0,001).

Tablo 31. CTQ-28'in WEMİÖÖ üzerindeki etkisi

	Model	β	Std. Hata	t	p	F	p
WEMİÖÖ	(Sabit)	70,601	1,599	44,161	<0,001***	278,992	<0,001***
	CTQ-28	-0,578	0,035	-16,703	<0,001***		
R=0,667; R ² =%44,4; Düzeltilmiş R ² =%44,3							

WEMİÖÖ: Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği; CTQ-28: Çocukluk Çağı Travma Ölçeği
***p<0,001

CTQ-28'in WEMİÖÖ'nün üzerindeki etkisi incelendiğinde, öğrencilerin CTQ-28 puanlarının WEMİÖÖ puanını etkilediği bulunmuştur. CTQ-28 puanları (β =-0,578; t=-16,703; p<0,001); AÖ puanlarının varyansının %44,4'ünü açıklamaktadır (R²=0,444; F=278,992; p<0,001).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TARTIŞMA VE SONUÇ

4.1. Tartışma

Yapılan araştırmada üniversitelerde eğitim görmekte olan 351 öğrenci üzerinde çalışılmıştır. Yapılan bu çalışmada birincil amaç üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travması ile bağlanma, saldırganlık ve mental iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi ve literatürde bu alanla ilgili eksikliğin giderilmesidir. Literatür incelendiğinde, üniversite öğrencileri üzerinde çocukluk çağı travması, bağlanma, agresyon ve mental iyi oluşun etkileşimli durumlarının uygulanmadığı görülmüş ve çalışmanın yapılması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Bu nedenle üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bu çalışma literatür açısından yenilik arz etmektedir. Çocukluk çağı travması, erişkin bağlanma, agresyon ve warwick-edinburgh mental iyi olma puanlarının karşılaştırılması incelenmiş, öğrencilerin cinsiyet, yaş ve eğitim durumlarına göre çocukluk çağı travması puanları, erişkin bağlanma puanları, agresyon puanları ve warwick-edinburgh mental iyi oluş puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Üniversite öğrencilerinin ölçeklere verdikleri yanıtlar doğrultusunda oluşturulan ölçek toplam puanlarının arasında ilişki olup olmadığı incelenmiş ve sonucunda çocukluk çağı travması puanları ile erişkin bağlanma, agresyon ve warwick-edinburgh mental iyi oluş puanları arasında, erişkin bağlanma ile agresyon ve warwick-edinburgh mental iyi oluş puanları arasında, agresyon ile warwick-edinburgh mental iyi oluş puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Araştırmada üniversite öğrencilerinin “Çocukluk Çağı Travma Ölçeği (CTQ-28)” puanları incelendiğinde, öğrencilerin cinsiyet ve yaşları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu gözlemlenirken, okunulan şehir durumları arasında anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur. Literatürde bu alanda yapılan çalışmalar incelendiğinde, Yurtsever (2020) “sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin çocukluk çağı travmaları ile empati düzeyleri, şiddet eğilimleri, kişilerarası ilişki tarzları ve baş etme becerileri arasındaki ilişki”yi incelediği çalışmasında, öğrencilerin cinsiyetlerine göre çocukluk çağı travmaları arasında farklılık olduğunu belirtmiştir. Aytaç Alp (2019) “Karabük üniversitesi öğrencilerinde çocukluk çağı travmalarının suçluluk-

utanç duyguları ve benlik saygısı ile ilişkisi”ni incelediği çalışmasında, öğrencilerin cinsiyetlerine ve yaş gruplarına göre çocukluk çağı travmaları arasında farklılık olduğunu belirtmiştir. Kıray (2018) “çocukluk çağı travmaları, algılanan sosyal destek ve algılanan anne baba tutumunun psikolojik sağlık ile arasındaki ilişki”yi incelediği çalışmasında, bireylerin cinsiyetlerine göre çocukluk çağı travmaları arasında farklılık olduğunu belirtmiştir. Literatürde araştırma sonuçlarına benzer yönde bulgular elde edilmiştir (Mansuroğlu, 2019; Alsancak, 2016; Yiğit, 2013; Şar vd., 2012; Zeren vd., 2012; Özen vd., 2004; Aslan ve Alparslan, 1999). Kazazoğlu (2019) “üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmaları ile psikolojik dayanıklılıkları arasındaki ilişkiye aleksitimik özelliklerinin etkisi”ni incelediği çalışmasında, öğrencilerin cinsiyetlerine göre çocukluk çağı travmaları arasında anlamlı farklılık olmadığını belirtmiştir. Bir başka çalışmada Farajı (2016) “üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travması, yakın ilişkilerdeki psikolojik eğilimler ve romantik ilişkilerdeki istismar davranışını” incelediği çalışmasında, öğrencilerin cinsiyetlerine göre çocukluk çağı travmaları arasında anlamlı farklılığın olmadığını belirtmiştir. Literatürde yapılan araştırmaların bulgularına göre çalışma bulgularının aksi yönünde bulgularda elde edilmiştir (Tektaş, 2021; Yar, 2020; Aydın, 2018).

Araştırmada üniversite öğrencilerinin “Çocukluk Çağı Travma Ölçeği (CTQ-28)” puanları incelendiğinde, öğrencilerin eğitim durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu bulunmuştur. Literatürde bu alanda yapılan çalışmalar incelendiğinde, Sarıçamlık (2020) “Çocukluk çağı travması ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide bilişsel duygu düzenleme stratejilerinin aracı rolü” adlı çalışmasında bireylerin eğitim durumlarına göre çocukluk çağı travmaları arasında anlamlı fark olduğunu belirtmiştir. Ünal (2020) “erişkinlerde çocukluk çağı travmasının alkol ve madde bağımlılığı riski üzerine etkisi”ni incelediği çalışmasında, erişkinlerin eğitim durumlarına göre çocukluk çağı travmaları arasında fark olduğunu belirtmiştir. Literatürde araştırma sonuçlarına benzer yönde bulgular elde edilmiştir (Şahan, 2017; Altuntaş, 2013; Chasan, 2010). Kaya (2020) “çocukluk çağı travmalarının akılcı olmayan inançlar ve psikopatolojik belirtiler ile ilişkisi”ni incelediği çalışmasında, bireylerin eğitim durumları ile çocukluk çağı travmaları arasında anlamlı fark olmadığını belirtmiştir. İşcan (2020) “Çocukluk döneminde maruz kalınan şiddetin kişilik özellikleriyle ilişkisi”ni incelediği çalışmasında, bireylerin eğitim durumlarına göre çocukluk çağı travmaları arasında anlamlı fark

olmadığını belirtmiştir. Yapılan başka bir çalışmada Çınar (2010) çocukluk çağı travma puanları yüksek olan bireylerin eğitim düzeylerinin düşük olduğunu ancak aradaki farkın anlamlı olmadığını belirtmiştir. Literatürde yapılan araştırmaların bulgularına göre çalışma bulgularının aksi yönünde bulgularda elde edilmiştir (Yıldırım ve Kızmaz, 2019; Çacı, 2018).

Kazazoğlu çalışmasında, öğrencilerin cinsiyetlerine göre çocukluk çağı travmaları arasında anlamlı farklılık olmadığını belirtmiştir. Önceki çalışmalarda benzer grupla çalışıldığından, saldırganlık ilişkisinde demografik değişkenlerden çok kişisel farklılıkların daha etkili olduğunu akla getirmektedir ve kişisel farklılıkların yanı sıra yaşanan bölge, kültür, eğitim durumu ve hayata bakış açısı da bu noktada saldırganlığın cinsiyet üzerinde etkisinin olmayabileceğini göstermektedir. Faraji çalışmasında, öğrencilerin cinsiyetlerine göre çocukluk çağı travmaları arasında anlamlı farklılığın olmadığını belirtmiştir. Yapılan araştırmada yaş grupları arasında orantılı bir dağılım bulunmamaktadır. Bunun sonucunda da travmanın cinsiyet üzerinde nasıl bir farklılaşma olduğu söylenebilir. Çınar çalışmasında çocukluk çağı travma puanları yüksek olan bireylerin eğitim düzeylerinin düşük olduğunu ancak aradaki farkın anlamlı olmadığını belirtmiştir. Diğer çalışmalarda pozitif bir etki görülmekteyken bu çalışmada özellikle ilkökul çağındaki çocuklarla ve seçilmiş bir grupla çalışılmıştır, daha önceki çalışmalarda farklı yaş grubundan çocuklarla çalışıldığından farklı ilişki çıkması olasıdır.

Araştırmada üniversite öğrencilerinin “Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği (EBBÖ)” puanları incelendiğinde, öğrencilerin cinsiyetlerine göre güvenli bağlanma, yaş ve eğitim durumlarına göre kaçınan bağlanma, cinsiyet, yaş ve eğitim durumlarına göre kaygılı/kararsız bağlanma arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu gözlemlenirken, okunulan şehir durumları arasında anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur. Literatürde bu alanda yapılan çalışmalar incelendiğinde, Ermiş (2019) “lise öğrencilerinin bağlanma stilleri, aile yaşam doyumları ve duygusal özerklik düzeyleri arasındaki ilişki”yi incelediği çalışmasında, güvenli ve kaygılı bağlanmada cinsiyete göre anlamlı farklılık olduğunu belirtmiştir. Uyar (2019) “beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin psikolojik iyi oluş düzeylerini yordamada bağlanma tarzları ile bilişsel duygu düzenlemenin rolü”nü incelediği çalışmasında, yetişkinlerin cinsiyetlerine göre güvenli bağlanma puanlarında anlamlı farklılık olduğunu belirtmiştir. Karaşar (2014) “öğretmen adaylarının bağlanma stilleri ve sosyal kaygı

düzeyleri arasındaki ilişki”yi incelediği çalışmada, öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre güvenli bağlanma puanlarında anlamlı farklılık olduğunu belirtmiştir. Literatürde araştırma sonuçlarına benzer yönde bulgular elde edilmiştir (Karasu, 2013; Erözkan, 2011; Saymaz, 2003). Şipit (2019) “yetişkin bireylerde bağlanma stillerinin duyguları ifade etme şekilleri ve empatik eğilim yeteneklerine etkileri”ni incelediği çalışmasında, yetişkin bireylerin cinsiyetlerine göre bağlanma biçimleri arasında anlamlı farklılık olmadığını belirtmiştir. Y.Yücel (2014) “çocukluk çağı istismar yaşantılarının genç yetişkinlik dönemindeki bağlanma süreçleri, psikopatolojik semptomlar, ilişki yeterlilikleri ve aşk tutumları ile ilişkileri”ni incelediği çalışmasında, genç yetişkinlerin cinsiyetlerine göre bağlanma biçimleri arasında anlamlı farklılık olmadığını belirtmiştir. Literatürde yapılan araştırmaların bulgularına göre çalışma bulgularının aksi yönünde bulgularda elde edilmiştir (Sümer, 2006; Tutarel-Kışlak ve Çavuşoğlu, 2006; Tanış, 2014; Donat, 2018).

Araştırmada üniversite öğrencilerinin “Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği (EBBÖ)” puanları incelendiğinde, öğrencilerin yaşlarına göre kaçınan ve kaygılı/kararsız bağlanma puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu gözlemlenirken, güvenli bağlanma puanları anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur. Literatürde bu alanda yapılan çalışmalar incelendiğinde, Nurkan (2020) “yetişkinlerin spiritüel iyi oluş düzeyleri ile bağlanma stilleri ve olumlu sosyal davranış düzeyleri arasındaki ilişki”yi incelediği çalışmasında, yetişkinlerin yaşlarına göre kaygılı/kararsız bağlanma puanları arasında anlamlı farklılık olduğunu, güvenli ve kaçınan bağlanma puanları arasında anlamlı farklılık olmadığını belirtmiştir. Mülhim vd. (2017) “dart sporcularının erişkin bağlanma biçimleri ile atılganlık düzeyleri arasındaki ilişki”yi inceledikleri çalışmada, bireylerin yaşlarına göre kaygılı/kararsız bağlanma puanları arasında anlamlı farklılık olduğunu, güvenli bağlanma ve kaçınan bağlanma puanları arasında anlamlı farklılık olmadığını belirtmişlerdir. Saymaz (2003) “üniversite öğrencilerinin kişilerarası ilişkileri ve bağlanma stilleri arasındaki ilişki”yi incelediği çalışmasında öğrencilerin yaşlarına göre güvenli bağlanma puanları arasında anlamlı farklılık olduğunu, kaçınan bağlanma ve kaygılı/kararsız bağlanma puanları arasında fark olmadığını belirtmiştir.

Karasu ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada, örneklem grubunda aile içerisinde iletişim kurdukları kişileri baz alarak duyguları ifade etmenin fazla ve grup dağılımlarının homojen olduğu görülmektedir. Ayrıca kişilik yapıları da önem arz

etmektedir, katılımcılar genellikle olumlu duygulara sahip olan, olumsuz duygular ile de baş edebilen kişilerden oluşmuştur ve anlamlı farklılık olmaması olasıdır. Yücell'in çalışmasındaki farklılığın nedeni, çalışmasındaki katılımcı sayısının orantısal olması olabilir. Evlilerin psikolojik dayanıklılıklarının üniversite öğrencilerine göre daha yüksek olduğu söylenebilir ki bu durum bireysel kaynaklara göre psikiyatrik belirtilerin ayrımcılığının olmamasını, ilişkide doyum düzeyi ve romantik tutumu destekler niteliktedir. Nurkan'ın "yetişkinlerin spiritüel iyi oluş düzeyleri ile bağlanma stilleri ve olumlu sosyal davranış düzeyleri arasındaki ilişki"yi incelediği çalışmasında, yetişkinlerin yaşlarına göre kaygılı/kararsız bağlanma puanları arasında anlamlı farklılık olduğunu, güvenli ve kaçınan bağlanma puanları arasında anlamlı farklılık olmadığını belirtmiştir. Nurkan'ın çalışmasında farklılığın sebebi olabilecek olan ilişkisel, bireysel ailesel kaynaklara dayalı bağlanma arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu analiz edilmiştir. Mühlhim ve arkadaşlarının "dart sporcularının erişkin bağlanma biçimleri ile atılganlık düzeyleri arasındaki ilişki"yi inceledikleri çalışmada, bireylerin yaşlarına göre kaygılı/kararsız bağlanma puanları arasında anlamlı farklılık olduğunu, güvenli bağlanma ve kaçınan bağlanma puanları arasında anlamlı farklılık olmadığını belirtmişlerdir. Bu çalışmada "yaş" değişkeni ile diğer değişkenlerin kaygılı/kararsız bağlanma alt boyutu puan ortalamaları arasında pozitif yönde anlamlı ilişkinin olduğu görülmektedir ve farklılık olmamasının olası nedeni olabilir. Bu durum sporcuların yaşları arttıkça; atılganlık düzeyleri de artmasından kaynaklanabilir.

Araştırmada üniversite öğrencilerinin "Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği (EBBÖ)" puanları incelendiğinde, öğrencilerin eğitim durumlarına göre kaçınan bağlanma ve kaygılı/kararsız bağlanma puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu gözlemlenirken, güvenli bağlanma puanları anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur. Literatürde bu alanda yapılan çalışmalar incelendiğinde, Ateş (2019) "eğitim düzeylerine göre 20-35 yaş arasındaki evli ve bekarların bağlanma stili puanlarının karşılaştırılması"nı incelediği çalışmasında, bireylerin eğitim durumlarına göre kaçınan ve kaygılı/kararsız bağlanma puanları arasında anlamlı fark olduğu ancak güvenli bağlanma arasında anlamlı bir fark olmadığını bildirmişlerdir. Literatürde katılımcıların eğitim durumuna göre bağlanma biçimlerinin incelendiği başka araştırmalara rastlanmasa da anne ve babaların eğitim düzeylerine göre

bağlanma biçimlerini inceleyen araştırmalarda anlamlı farklılaşma olmadığı görülmüştür (Karaşar, 2014; Tanış, 2014).

Araştırmada üniversite öğrencilerinin “Agresyon Ölçeği (AÖ)” puanları incelendiğinde, öğrencilerin cinsiyetlerine göre fiziksel saldırganlık puanları arasında, yaşlarına göre dolaylı saldırganlık puanları arasında ve eğitim durumlarına göre fiziksel, sözel saldırganlık, düşmanlık ve toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu gözlemlenirken, okunulan şehir durumları arasında anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur. Literatürde bu alanda yapılan çalışmalar incelendiğinde, Şentürk (2020) “agresyonun depresif belirtiler ve dürtüsellikle ilişkisi”ni incelediği çalışmasında, bireylerin cinsiyetlerine ve yaşlarına göre agresyon puanları arasında anlamlı fark olduğunu, eğitim durumlarına göre anlamlı fark olmadığını belirtmiştir. Cohen ve Yavuz (2018) “fiziksel-sözel şiddet davranışı ve dürtüsellik arasında öfkenin aracılık etkisi”ni inceledikleri çalışmada, bireylerin cinsiyetlerine göre fiziksel ve sözel saldırganlık puanları arasında anlamlı fark olduğunu belirtmişlerdir. Eroğlu (2009) “saldırganlık davranışının boyutları ve ilişkileri olduğu faktörler: lise ve üniversite öğrencileri üzerine karşılaştırma” yaptığı çalışmasında, öğrencilerin cinsiyetlerine göre agresyon puanları arasında anlamlı fark olduğunu belirtmiştir. Karataş (2018) “lise öğrencilerinde öfke ve saldırganlığı” incelediği çalışmasında, öğrencilerin cinsiyetlerine göre agresyon puanları arasında anlamlı fark olduğunu belirtmiştir. Kılınç vd. (2012) lise öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmasında erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre agresyon puanlarının yüksek olduğunu ve istatistiksel olarak anlamlı olduğunu belirtmişlerdir. Efiltili (2006) “ortaöğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin saldırganlık denetim odağı ve kişilik özelliklerinin karşılaştırılması”ni incelediği çalışmasında, erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre agresyon puanlarının yüksek olduğu ve istatistiki olarak anlamlı olduğunu belirtmiştir. Scharf (2000) “ergen saldırganlığında cinsiyet farklılıkları”ni incelediği çalışmasında bireylerin cinsiyetlerine göre agresyon puanları arasında anlamlı fark olduğunu belirtmiştir. Literatürde araştırma sonuçlarına benzer yönde bulgular elde edilmiştir (Filiz, 2009; Card vd., 2008; Amedahe vd., 2007; Archer vd., 1997; Rys vd., 1997; Bjorkqvist vd., 1992; Duncan, 1992). Ağlamaz (2006) “lise öğrencilerinin saldırganlık puanlarının kendini açma davranışı, okul türü, cinsiyet, sınıf düzeyi, anne-baba öğrenim düzeyi ve ailenin aylık gelir düzeyi açısından incelenmesi”ni yaptığı çalışmasında, öğrencilerin cinsiyetlerine göre agresyon puanları arasında anlamlı fark

olmadığını belirtmiştir. Karataş (2002) “anne baba saldırganlığı ile lise öğrencilerinin saldırganlığı arasındaki ilişki”yi incelemesinde, öğrencilerin cinsiyetlerine göre agresyon puanları arasında anlamlı fark olmadığını belirtmiştir. Literatürde yapılan araştırmaların bulgularına göre çalışma bulgularının aksi yönünde bulgularda elde edilmiştir (Topuz, 2008; Eroğlu, 2009; Özdemir, 2014).

Ağlamaz’ın “lise öğrencilerinin saldırganlık puanlarının kendini açma davranışı, okul türü, cinsiyet, sınıf düzeyi, anne-baba öğrenim düzeyi ve ailenin aylık gelir düzeyi açısından incelenmesi”ni yaptığı çalışmada kişilerin yaşadıkları kaybetme durumunun getirdiği olumsuz psikolojik yaşantılar ile birlikte saldırganlık ve cinsiyet arasında fark olmaması anlaşılır niteliktedir ve araştırmaya katılan katılımcıların bireysel farklılıklarından kaynaklanıyor olabilir. Karataş’ın “anne baba saldırganlığı ile lise öğrencilerinin saldırganlığı arasındaki ilişki”yi incelediği çalışmada, öğrencilerin cinsiyetlerine göre agresyon puanları arasında anlamlı fark olmadığını belirtmiştir. Karataş’ın çalışmada öğrencilerin cinsiyetlerine göre agresyon puanları arasında anlamlı fark olmasının sebebi öğrencilerin fiziksel saldırganlık göstermeseler bile öfkelerini içlerinde ya da sözel olarak yansıtarak yaşayabilecekleri anlamına gelebilir ve araştırmanın bulgularına göre, bu yaş grubunun kavgacı olma eğiliminde kardeş sayısı ve tek çocuk olmanın dezavantajlarının bir fark yaratmadığı düşünülebilir.

Araştırmada üniversite öğrencilerinin “Walwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği (WEMİÖÖ)” puanları incelendiğinde, öğrencilerin cinsiyetlerine, yaşlarına, eğitim durumlarına ve okudukları şehirlere göre mental iyi oluş puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu bulunmuştur. Literatürde bu alanda yapılan çalışmalar incelendiğinde, Şahin (2018) “üniversite öğrencilerinde bilinçli farkındalık ile yaşam doyumu ve iyi oluş arasındaki ilişki”yi incelediği çalışmada bireylerin yaşlarına göre mental iyi oluşları arasında anlamlı fark olduğunu belirtmiştir. Özden (2014) “üniversite öğrencilerinde psikolojik iyi oluşun psikososyal yordayıcılarının sosyal bilişsel kariyer kuramı açısından incelediği” çalışmada, öğrencilerin cinsiyetlerine, yaş gruplarına ve eğitim durumlarına göre mental iyi oluş puanları arasında anlamlı fark olduğunu belirtmiştir. Demirci (2013) “öğretmen adaylarının öz bilgi ve psikolojik iyi olma düzeyleri arasındaki ilişki”yi incelediği çalışmada, öğretmenlerin cinsiyetlerine göre mental iyi oluş puanları arasında anlamlı fark olduğunu belirtmiştir. Cenkseven ve Akbaş (2007) “üniversite öğrencilerinde öznel ve

psikolojik iyi olmanın yordayıcılarının incelenmesi”ni yaptıkları çalışmada, öğrencilerin cinsiyetlerine ve yaşlarına göre mental iyi oluş puanları arasında anlamlı fark olduğunu belirtmişlerdir. Cenkseven (2004) “üniversite öğrencilerinde öznel ve psikolojik iyi olmasının yordayıcılarını inceledi”ği çalışmasında, öğrencilerin cinsiyetlerine göre anlamlı fark olduğunu belirtmiştir. Literatürde araştırma sonuçlarına benzer yönde bulgular elde edilmiştir (Haring vd., 1984; Kelley ve Stack, 2000; Cırhinlioğlu, 2006; Kanoktan, 2008; Ryff ve Singer, 2008; Saföz-Güven, 2008; Sarıcaoğlu, 2011; Demirci, 2012; Kuyumcu, 2012; Gediksiz, 2013). Avşaroğlu (2017) “bir dönem boyunca verilen pozitif psikoloji dersinin öğrencilerin mental iyi oluş ve kişisel iyi oluşlarına olan etkisi”ni incelediği çalışmasında, bireylerin cinsiyetlerine göre mental iyi oluş puanları arasında anlamlı fark olmadığını belirtmiştir. Oymak (2017) “psikolojik iyi oluş ile iş doyumu arasındaki ilişki”yi incelediği çalışmasında, bireylerin cinsiyetlerine göre mental iyi oluş puanları arasında anlamlı fark olmadığını belirtmiştir. Halisdemir (2013) “üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi oluşları, kendini affetme düzeyleri ve geçmişe yönelik anne kabul red algıları arasındaki ilişki”yi incelediği çalışmasında öğrencilerin cinsiyetlerine, yaşlarına ve eğitim durumlarına göre mental iyi oluş puanları arasında anlamlı fark olmadığını belirtmiştir. Literatürde yapılan araştırmaların bulgularına göre çalışma bulgularının aksi yönünde bulgularda elde edilmiştir (Cooper vd., 1995; Ryff vd., 1999; Benjet ve Hernandez, 2001; Timur, 2008; Diener ve Katherine, 2009; Hori, 2010; Kirkcaldy vd., 2010; Balcı, 2011; Tütüncü, 2012; Demirtaş, 2016).

Oymak’ın “psikolojik iyi oluş ile iş doyumu arasındaki ilişki”yi incelediği çalışmasında öğrencilerin cinsiyetlerine, yaşlarına ve eğitim durumlarına göre mental iyi oluş arasında anlamlı fark olmamasının sebebi; psikolojik iyi oluş düzeyi düşük olan bir çalışanın stres, tükenmişlik gibi durumları yaşaması daha muhtemeldir, çalışılan ortamdaki memnun olmama ve bunu ölçmek için kullanılan ölçeklerin cinsiyet üzerinden değil de var olan durumu ortaya koymasını amaçladığından psikolojik iyi oluş ile cinsiyet arasında pozitif yönlü bir ilişkiden söz edilememesi olasıdır ve çalışanların psikolojik iyi oluş düzeylerinin cinsiyet fark etmeksizin onların performans düzeylerine pozitif katkı yapacağı çıkarımı yapılabilir. Halisdemir’in yaptığı araştırmada ise, öğrencilerin mental iyi oluşlarının ve mental iyi oluşun alt boyutları eğitim gördükleri fakülteye göre farklılık göstermesinden, öğrencilerin kendini affetme düzeylerinde çevresel değişkenliğin olmasından dolayı cinsiyetlerine,

yaşlarına ve eğitim durumlarına göre mental iyi oluş puanları arasında anlamlı fark olmadığı olasıdır.

4.2. Sonuç

Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travması ile bağlanma, saldırganlık ve mental iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi amacı ile yapılan çalışmanın sonuçları incelendiğinde, “Çocukluk Çağı Travma Ölçeği (CTQ-28)” puanlarının üniversite öğrencilerinin cinsiyetlerine, eğitim durumlarına ve yaşlarına göre fiziksel, duygusal istismar, fiziksel ve duygusal ihmal, cinsel istismar ve toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu, okudukları şehir durumlarına göre cinsel istismar ve fiziksel istismar puanları arasında anlamlı fark olduğu bulundu. “Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği (EBBÖ)” puanlarının üniversite öğrencilerinin cinsiyetlerine göre güvenli ve kaygılı/kararsız bağlanma puanları arasında anlamlı fark çıktığı, kaçınan bağlanma arasında anlamlı fark olmadığı, yaşlarına ve eğitim durumlarına göre kaçınan bağlanma ve kaygılı/kararsız bağlanma puanları arasında anlamlı fark olduğu, güvenli bağlanma puanları arasında anlamlı fark olmadığı, okudukları şehirlere göre bağlanma biçim puanları arasında anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. “Agresyon Ölçeği (AÖ)” puanlarının üniversite öğrencilerinde cinsiyetlere göre fiziksel saldırganlık puanları arasında anlamlı fark olduğu, yaşlarına göre dolaylı saldırganlık puanlarında anlamlı fark olduğu, eğitim durumlarına göre, düşmanlık, sözel, dolaylı ve fiziksel saldırganlık toplam puanlarıyla anlamlı fark olması, okunulan şehre göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. “Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği (WEMİOÖ)” puanlarının üniversite öğrencilerinin cinsiyetlerine, yaşlarına, eğitim durumlarına ve okudukları şehir durumlarına göre istatistiksel bazda anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Ölçekler arasındaki ilişki durumunun değerlendirilmesi sonucunda çocukluk çağı travma puanları ile kaçınan bağlanma, kaygılı/kararsız bağlanma, mental iyi oluş puanları arasında negatif ve agresyon puanları arasında pozitif yönlü korelasyon olduğu, agresyon puanları ile güvenli bağlanma puanları arasında pozitif, kaçınan bağlanma ve kaygılı/kararsız bağlanma puanları arasında negatif korelasyon olduğu, mental iyi oluş puanları ile kaçınan bağlanma ve kaygılı/kararsız bağlanma puanları arasında pozitif korelasyon olduğu bulunmuştur.

4.3. Öneriler

Bu çalışmadan elde edilen sonuçlarla, gelecekte yapılacak araştırmaların yönünü belirlemeye yönelik bazı öneriler aşağıda verilmiştir.

- Ülke yönetimi çalışma bulgularıyla birlikte, travma yaşamış öğrencilerin iyi olma düzeylerini artırmak için düzenlenecek olan müdahale programları ya da eğitim programları oluşturulup, politikacılar aracılığıyla televizyon ve sosyal medyada tanıtımı yapılıp kişiler teşvik edilebilir. Müdahale hizmetleri kapsamında, travma odaklı eğitim programları kullanılarak iyileşme sürecine katkı sağlanabilir.
- Milli eğitim bakanlığı çocukluk çağı travmasının, çocuğun psikolojik gelişimini göz önünde bulundurarak, ailelere yönelik eğitim programları açabilir ve aile desteğinin artması sağlanabilir.
- Alanında çalışan psikoloji uzmanları danışanları ile yaptıkları çalışmalarda kişinin kendini bağlanma, saldırganlık, mental iyi oluş durumunu göz önünde bulundurarak kişinin çocukluk çağı travması deneyimine ilişkin bir çıkarım yapabilir.
- Çalışmaya 18-30 yaş arası bireyler dahil edilmiştir. Araştırmaya daha büyük yaş grubunun daha fazla katılımı, travmaları etkileyen rolün açıklanmasında daha faydalı olacaktır.
- Yapılacak olan gelecek çalışmalar daha farklı ve daha kapsamlı örneklerle desteklenebilir. Sonuçların daha genellenebilir olması için yeni örneklem grupları da çalışılmalıdır.
- Araştırma hazırlanırken klinik ortamda çalışmalar yapılmamıştır, bu nedenle sonuçlarda farklılıklar olabilir. Klinik ortam çalışmaları daha faydalı olabilir.
- Sosyo demografik değişkenler arasındaki dağılımın eşit olmamasından dolayı sonuçları etkilemiş olabilir. Araştırmacılar eşit dağılım sağlayabilirler.

- 18- 30 yaş arası bireylerden seçilmiş bir grupta çalışılmıştır. Bu noktada lisans, yüksek lisans öğrencileri de araştırmaya dahildir. Eğitim durumu sınırlaması daha sağlıklı sonuçlar verebilir.
- Araştırmada Travma Sonrası Stres Bozukluğu Ölçeği yer almamıştır. Bu alanda araştırma yapmak isteyenler bu ölçeği ekleyebilirler.
- Ülkemizde mental iyi oluşla ilgili sınırlı sayıda araştırma yapıldığından dolayı üniversitelerde travma ve mental iyi oluş çalışmalarını yapılabilir ve yüksek lisans doktora derecesinde eğitim verilebilir.

KAYNAKLAR

- Ağlamaz, T. (2006). *Lise Öğrencilerinin Saldırganlık Puanlarının Kendini Açma Davranışı, Okul Türü, Cinsiyet, Sınıf Düzeyi, Anne-Baba Öğrenim Düzeyi ve Ailenin Aylık Gelir Düzeyi Açısından İncelenmesi*, (Yüksek lisans tezi) Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Amedahe, F. K. ve Owusu-Banahene, N. O. (2007). Sex differences in the forms of aggression among adolescent students in Ghana. *Research in Education*, 78(1), 54-64.
- Archer, J. ve Haigh, A. (1997). Beliefs about aggression among male and female prisoners. *Aggressive Behavior: Official Journal of the International Society for Research on Aggression*, 23(6), 405-415.
- Arseneault, L., Cannon, M., Fisher, H. L., Polanczyk, G., Moffitt, T. E. ve Caspi, A. (2011). Childhood trauma and children's emerging psychotic symptoms: a genetically sensitive longitudinal cohort study. *American journal of Psychiatry*, 168(1), 65-72.
- Arslan, G. ve Balkıs, M. (2016). Ergenlerde duygusal istismar, problem davranışlar, özyeterlik ve psikolojik sağlamlık arasındaki ilişki. *Sakarya University Journal of Education*, 6(1), 8-22.
- Ateş, N. (2019). Eğitim Düzeylerine Göre 20-35 Yaş Arasındaki Evli ve Bekârların Bağlanma Stili Puanlarının Karşılaştırılması. *Eğitim ve Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 2(1): 1-11.
- Avşaroğlu, Z. (2017). *Bir Dönem Boyunca Verilen Pozitif Psikoloji Dersinin Öğrencilerin Mental İyi Oluş ve Kişisel İyi Oluşlarına Olan Etkisinin İncelenmesi*. (Yüksek lisans tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Balcı, F. (2011). *Psikolojik ve Öznel İyi Olma Hali ile Dini inançlar Arasındaki İlişki Üzerine Bir İnceleme*. (Yüksek lisans tezi).
- Benjet, C. ve Hernandez-Guzman, L. (2001). Gender differences in psychological well-being of Mexican early adolescents. *Adolescence*, 36(141), 47-65.

- Björkqvist, K., Lagerspetz, K. M. ve Kaukiainen, A. (1992). Do girls manipulate and boys fight? Developmental trends in regard to direct and indirect aggression. *Aggressive behavior*, 18(2), 117-127.
- Boxer, P. ve Tisak, M. S. (2005). Children's beliefs about the continuity of aggression. *Aggressive Behavior: Official Journal of the International Society for Research on Aggression*, 31(2), 172-188.
- Briere, J. ve Scott, C. (2006). *Principles of trauma therapy: A guide to symptoms, evaluations, and treatment*. Thousand Oaks, CA: Sage
- Burri, A. ve Maercker, A. (2014). Differences in prevalence rates of PTSD in various European countries explained by war exposure, other trauma and cultural value orientation. *BMC Research Notes*, 7(1), 1-11.
- Büyüköztürk, Ş. (2018). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı. *Pegem Atf İndeksi*, 001-214.
- Card, N. A., Stucky, B. D., Sawalani, G. M. ve Little, T. D. (2008). Direct and indirect aggression during childhood and adolescence: A meta-analytic review of gender differences, intercorrelations, and relations to maladjustment. *Child development*, 79(5), 1185-1229.
- Cannon, S. R. (1984). Lecture notes on trauma. John Templeton and RI Wilson, 215×135 mm. Pp. 150+ ix. Not illustrated. 1983. Oxford: Blackwell Scientific, £ 6.00.
- Cenkseven F. (2004). *Üniversite Öğrencilerinde Öznel ve Psikolojik İyi Olmanın Yordayıcılarının İncelenmesi*. (Doktora tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Cenkseven, F. ve Akbaş, T. (2007). Üniversite Öğrencilerinde Öznel ve Psikolojik İyi Olmanın Yordayıcılarının İncelenmesi. *D ve Rehberlik Dergisi*, 3(27), 43-65.
- Chasan N. (2010). *Alkol bağımlılığı ile çocukluk çağı travmaları ilişkisi*. (Yüksek lisans tezi).
- Choi, J., Peters, M., ve Mueller, R. O. (2010). Correlational analysis of ordinal data: from Pearson's r to Bayesian polychoric correlation. *Asia Pacific education review*, 11(4), Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *psychometrika*, 16(3), 297-334.459-466.

- Cirhinlioğlu, F. G. (2006). *Üniversite öğrencilerinde utanç eğilimi, dini yönelimler, benlik kurguları ve psikolojik iyilik hali arasındaki ilişkiler*. (Doktora tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Cohen, Z. P. ve Yavuz, M. F. (2018). Fiziksel-Sözel Şiddet Davranışı ve Dürtüsellik Arasında Öfkenin Aracılık Etkisinin İncelenmesi. *Aydın İnsan ve Toplum Dergisi*, 4(2), 99-125.
- Cooper, H., Okamura, L. ve McNeil, P. (1995). Situation and Personality Correlates of Psychological Well-Being: Social Activity and Personal Control. *Journal of Research in Personality*, 29(4), 295-417.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *psychometrika*, 16(3), 297-334.
- Çacı, M. (2018). *Lise öğrencilerinde çocukluk çağı travmalarının akademik yaşantı ve empati becerileri üzerine*. (Yüksek lisans tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çınar, Ö. G. (2010). *Erkek alkol/madde bağımlılarında çocukluk çağı travmasının öfke, agresyon ve dürtüsellikle ilişkisi*. (Tıpta uzmanlık tezi),. Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi.
- Daalman, K., Diederer, K. M. J., Derks, E. M., van Lutterveld, R., Kahn, R. S., ve Sommer, I. E. (2012). Childhood trauma and auditory verbal hallucinations. *Psychological medicine*, 42(12), 2475-2484.
- Demirci, İ. (2013). *Öğretmen Adaylarının Öz Bilgi ve Psikolojik İyi Olma Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi*. (Yüksek lisans tezi), Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Demirtaş, S. (2016). *Okul Yöneticilerinin Psikolojik İyi Olma ve Örgütsel Vatandaşlık Davranışları Arasındaki İlişki*. (Yüksek lisans tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Diener, E. ve Katherine, R. (2009). Subjective Well-Being: A General Overview. *South African Journal of Psychology*, 39(4), 391-406.
- Donat, R. (2018). *Erişkin bağlanma biçimi ve çocukluk çağı travması ile psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Duncan, R. D. (1999). Peer and sibling aggression: An investigation of intra-and extra-familial bullying. *Journal of interpersonal violence*, 14(8), 871-886.
- Efiliti, E. (2006), *Ortaöğretim Kurumlarında Okuyan Öğrencilerin Saldırganlık Denetim Odağı ve Kişilik Özelliklerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi*, (Doktora tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ermış, B. S. (2019). *Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri, aile yaşam doyumları ve duygusal özerklik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Eroğlu, S. E. (2009). Saldırganlık Davranışının Boyutları ve İlişkileri Olduğu Faktörler: Lise ve Üniversite Öğrencileri Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, 205-221.
- Erözkan, A. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri ve Karar Stratejileri. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(3): 60-74.
- Filiz, A. (2009). *Farklı lise türlerindeki öğrencilerin empatik eğilimleri ve saldırganlık düzeylerinin incelenmesi (Kartal ilçesi örneği)* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Gediksiz, E. (tarih yok). Alçakgönüllülük ile Psikolojik İyi Olma Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Halisdemir, D. (2013). *Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik İyi Oluşları, Kendini Affetme Düzeyleri ve Geçmişe Yönelik Anne Kabul Red Algıları Arasındaki İlişkiler*. (Yüksek lisans tezi), Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Haring, M. J., Stock, W. A. ve Okun, M. A. (1984). A Research Synthesis of Gender and Social Class as Correlates of Subjective Well-Being. *Human Relation* , 37 (8), 645-657.
- Heim, C., Newport, D. J., Mletzko, T., Miller, A. H., ve Nemeroff, C. B. (2008). The link between childhood trauma and depression: insights from HPA axis studies in humans. *Psychoneuroendocrinology*, 33(6), 693-710.

- Hori, M. (2010). *Gender Differences and Cultural Contexts: Psychological Well-Being in Crossnational Perspective*. (Unpublished doctoral thesis). Louisiana State University, Louisiana, USA.
- Irmak, T. Y. (2011). Fiziksel istismara uğrayan ergenlerde dayanıklılığın incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 12(2), 1-21.
- İşcan, İ. (2020). *Çocukluk döneminde maruz kalınan şiddetin kişilik özellikleriyle ilişkisinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü,.
- Johnson, S. M. (2019). Attachment Theory. *Encyclopedia of Couple and Family Therapy*, 169-177.
- Kankotan, Z. Z. (2008). The Role of Attachment Dimensions, Relation Status, and Gender in The Components of Subjectşve Well-Being. (Yüksek lisans tezi). Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kara, B., Biçer, Ü., ve Gökalp, A. S. (2004). Çocuk istismarı. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 47(2), 140-51.
- Karasu, H. (2013). *Ergenlerde özerkliğin yordayıcısı olarak bağlanma stilleri ve proaktif kişilik yapılarının incelenmesi*, (Yüksek lisans tezi), Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Karaşar, B. (2014). Öğretmen Adaylarının Bağlanma Stilleri ve Sosyal Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 27-49.
- Karataş Z. B. (2002), *Anne Baba Saldırganlığı ile Lise Öğrencilerinin Saldırganlığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, (Yüksek lisans tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karataş Z. (2008). Lise Öğrencilerinde Öfke ve Saldırganlık, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 17, Sayı 3, 2008, s.277-294
- Kaya, Ö. (2020). *Çocukluk çağı travmalarının akılcı olmayan inançlar ve psikopatolojik belirtiler ile ilişkisinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Keldal, G. (2015). Warwick-Edinburgh mental iyi oluş ölçeği'nin Türkçe formu: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *The Journal of Happiness ve Well-Being*, 3(1), 103-115.

- Kelley, T. M. ve Stack, S. A. (2000). Thought Recognition, Locus of Control, and Adolescent Well-being. *Adolescence*, 35 (139), 531.
- Kesebir, S., Kökçü, F., ve Dereboy, F. (2012, May). Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği: Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması. In *Yeni Symposium* (Vol. 50, No. 2).
- Kılınç E. ve Murat, M. (2012). Genel Lise 9. Sınıf Öğrencilerinin Bazı Değişkenlere ve Sürekli Kaygı Düzeylerine Göre Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi, *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(3), 835-853
- Kılınçoğlu, B. (2020). *Üniversite öğrencilerinde bilinçli farkındalık ile mental iyi oluşun incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi), Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Kirkcaldy, B. D., Furnham, A. F. ve Siefen, R. G. (2010). The Effects of Gender on Physical and Psychological Well-Being and Life Satisfaction Among An Adult Population. *International Journal of Child Health and Human Development Journals*, 3 (3), 307-320.
- Kurt, M. (2019). Bipolar affektif bozukluk hastalarında çocukluk çağı travması, disosiyasyon, bağlanma ve aleksitimi ilişkisi.
- Kuyumcu, B. ve Güven, M. (2012). Türk ve İngiliz Üniversite Öğrencilerinin Duyularını Fark Etmeleri ve İfade Etmeleri ile Psikolojik İyi Oluşları Arasındaki İlişki. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32 (3), 589-607.
- Levy, K. N., Ellison, W. D., Scott, L. N., ve Bernecker, S. L. (2011). Attachment style. *Journal of clinical psychology*, 67(2), 193-203.
- Lucas, R. E., Diener, E., ve Suh, E. (1996). Discriminant validity of well-being measures. *Journal of personality and social psychology*, 71(3), 616.
- Mock, S. E., ve Arai, S. M. (2011). Childhood trauma and chronic illness in adulthood: mental health and socioeconomic status as explanatory factors and buffers. *Frontiers in psychology*, 1, 246.
- Nurkan, A. (2020). *Yetişkinlerin spiritüel iyi oluş düzeyleri ile bağlanma stilleri ve olumlu sosyal davranış düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Oymak, Y. C. (2017). *Psikolojik İyi Oluş ile İş Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yüksek lisans tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Özden, K. (2014). *Üniversite Öğrencilerinde Psikolojik İyi Oluşun Psikososyal Yordayıcılarının Sosyal Bilişsel Kariyer Kuramı Açısından İncelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öztop, D. B., ve Özcan, Ö. Ö. (2010). Cinsel İstismar Vak'alarının Sosyodemografik ve Klinik Özelliklerinin Değerlendirilmesi. In *Yeni Symposium* 48(4).
- Park, S., Hong, J. P., Bae, J. N., Cho, S. J., Lee, D. W., Lee, J. Y. ve Cho, M. J. (2014). Impact of childhood exposure to psychological trauma on the risk of psychiatric disorders and somatic discomfort: Single vs. multiple types of psychological trauma. *Psychiatry Research*, 219 (3), 443–449.
- Purcell, M. (2003). Citizenship and the right to the global city: reimagining the capitalist world order. *International journal of urban and regional research*, 27(3), 564-590.
- Ryff, C. D., Magee, W. J., Kling, K. C. ve Wing, E. H. (1999). *Forging MacroMicro Linkages in the Study of Psychological Well-Being*. C. D. Ryff, V. W. Marshall, & (Eds.), *The Self and Society in Aging Processes* (s. 247-278). New York: Springer Publishing Company.
- Ryff, C. D. ve Singer, H. B. (2008). Know thyself and become what you are: a eudaimonic approach to psychological well-being. *Journal of Happiness Studies*, 9, 13-39.
- Rys, G. S. ve Bear, G. G. (1997). Relational aggression and peer relations. *Merrill Palmer Quarterly*, 43(1), 87–106
- Saföz-Güven, İG. (2008). *Fen ve genel lise öğrencilerinin cinsiyet ve sosyometrik statülerine göre öznel iyi oluş düzeyleri, genel sağlık örüntüleri ve psikolojik belirti türleri*. (Yüksek lisans tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sarıcaoğlu, H. (2011). *Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik İyi Olma Düzeylerinin Kişilik Özellikleri ve Öz-Anlayış Açısından İncelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sarıçamlık, E. (2020). *Çocukluk çağı travması ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide bilişsel duygu düzenleme stratejilerinin aracı rolü*. (Yüksek lisans tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Saymaz, İ. (2003). *Üniversite öğrencilerinin kişilerarası ilişkileri ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*, (Yüksek lisans tezi). Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Scharf, S. C. (2000). *Gender differences in adolescent aggression: an analysis of instrumentality vs. expressiveness*. Central Michigan University.
- Sümer, M. (2006). *Yetişkinlerin bağlanma stillerinin duygusal zeka, ilişkiye bağlılık, ilişkide algılanan tatmin ve bazı değişkenlere göre incelenmesi*, (Yüksek lisans tezi). Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şar, V., Öztürk, E. ve İkikardeş, E. (2012). Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeğinin Türkçe Uyarlamasının Geçerlilik ve Güvenirliliği. *Orjinal Araştırma*, 32(4), 1054-1063.
- Şentürk, B. (2020). *Agresyonun depresif belirtiler ve dürtüsellikle ilişkisi*. (Yüksek lisans tezi), Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Şipit, G. (2019). *Yetişkin bireylerde bağlanma stillerinin duyguları ifade etme şekilleri ve empatik eğilim yeteneklerine etkileri* (Yüksek lisans tezi). Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tanış, Z. İ. (2014). *Yetişkinlerde bağlanma stilleri ve öfke tarzları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tıraşçı, Y. ve Gören, S. (2007). Çocuk istismarı ve ihmali. *Dicle Tıp Dergisi*, 34(1), 70-74.
- Timur, M. S. (2008). *Boşanma Sürecinde Olan ve Olmayan Evli Bireylerin Psikolojik İyi Oluş Düzeylerini Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tutarel-Kışlak, Ş. ve Çavuşoğlu, Ş. (2006). Evlilik Uyumu, Bağlanma Stilleri Yüklemeler ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkiler. *Aile ve Toplum Dergisi*, 8(3): 61-68
- Tütüncü, M. (2011). *Yönetici ve Çalışanların Psikolojik İyi Olma ve Stres Düzeyleri Açısından Karşılaştırılması*. (Yüksek lisans tezi). Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Uyar, M. (2019). *Beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin psikolojik iyi oluş düzeylerini yordamada bağlanma tarzları ve bilişsel duygu düzenlemenin rolünün incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Ünal, M. (2020). *Erişkinlerde çocukluk çağı travmasının alkol ve madde bağımlılığı riski üzerine etkisi*. (Tıpta uzmanlık tezi), Ankara Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi.
- Vatansever, Ü., Duran, R., Yolsal, E., Aladağ, N., Öner, N., Biner, B., ve Karasalihoğlu, S. Pediatrik acilde çocuk istismarı ve ihmali olasılığını akılda tutalım Orijinal Araştırma. *Türk Pediatri Arşivi*, 39(3).
- Yalçın, İ. (2015). İyi Oluş ve Sosyal Destek Arasındaki İlişkiler: Türkiye'de Yapılmış Çalışmaların Meta Analizi. *Türk Psikiyatri Dergisi*.
- Yıldırım, İ. ve Kızmaz, Z. (2019). Aile İçi Şiddet ile Öğrencilerin Akademik Başarı Durumları Arasındaki İlişki: Ortaöğretim Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Mukaddime*, 10(2), 662- 687.
- Yücel, D. (2014). *Çocukluk çağı istismar yaşantılarının genç yetişkinlik dönemindeki bağlanma süreçleri, psikopatolojik semptomlar, ilişki yeterlilikleri ve aşk tutumları ile ilişkilerinin incelenmesi* (Doktora tezi). Adli Tıp Enstitüsü.

EKLER

EK-A: Etik Kurul Onay Formu

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
Etik Kurul Başkanlığı

ETİK KURUL KARAR ÖRNEĞİ

TOPLANTI TARİHİ: 05.05.2021
TOPLANTI SAYISI: 2021-16

KARAR NO: 2021-16-18: Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı 190624414 numaralı Arda TUTKUN, "Üniversite Öğrencilerde Çocukluk Çağı Travması İle Bağlanma, Saldırganlık ve Mental İyi Oluş Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu çalışması hakkında yapacağı anket sorularının, etik kurallara uygun olup olmadığını tespit etmek üzere, Etik Kurulumuzun 07.04.2021 tarih ve 2021-12 sayılı toplantısında, İGÜ Etik Kurul Yönergesinin 12(1) maddesine göre değerlendirme yapmak üzere görevlendirilen öğretim elemanlarının raporları incelenmiş olup, ilgili çalışmada yer alan bilimsel araştırmanın etik kurallara uygun olduğuna oy çokluğu ile karar verildi.

EK-B: Bilgilendirici Onam Formu

BİLGİLENDİRİCİ ONAM FORMU

Değerli Katılımcı;

Bu araştırma İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Yüksek Lisans öğrencisi Arda TUTKUN tarafından Dr. Öğr. Üyesi Esra SAVAŞ danışmanlığında yapılmaktadır. Araştırmanın amacı; "Üniversite Öğrencilerinde Çocukluk Çağı Travması ile Bağlanma, Saldırganlık ve Mental İyi Oluş Arasındaki İlişki"nin incelenmesidir. Bu çalışma çocukluk çağı travması geçirmiş genç yetişkinlerin mevcut durumunu anlamayı amaçlamaktadır.

Araştırmaya katılımınız tamamen gönüllülük esasına dayanmakta olup, istediğiniz zaman araştırmaya katılımınıza son verme hakkına sahipsiniz. Araştırmaya katılımınız yaklaşık 15 dakika sürecektir.

Toplanan veriler tez çalışmasına katkı sağlaması açısından önemlidir. Araştırmanın seyri, güvenliği ve geçerliliği açısından size en uygun seçeneği işaretlemeniz ve hiçbir soruyu atlamamanız önem taşımaktadır. Vereceğiniz tüm cevaplar araştırma için kullanılacak ve kişisel bilgileriniz gizli tutulacaktır.

Araştırmaya katılım gösterdiğiniz için teşekkür ederim.

Eğer araştırma ile ilgili verilen bilgiler dışında bir bilgiye ihtiyaç duyarsanız [Redacted] mail adresinden ulaşabilirsiniz.

Psikolog Arda TUTKUN

Bu formu okudum ve gönüllü katılımcı olarak hak ve sorumluluklarım konusunda bilgilendim. Bu araştırmaya katılmayı ve bu formun içerdiği koşulları;

Kabul Ediyorum.

EK-C: Sosyo-Demografik Bilgi Formu

SOSYO DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Katılımcının adı ve soyadı. Ad ve soyad bilgilerinizi paylaşmak istemiyorsanız bu araştırma için kullanacağınız bir takma ad belirleyiniz.

Doğum tarihinizi gün/ay/yıl olarak belirtir misiniz?

Cinsiyetiniz

Kadın ( )

Erkek ( )

Sınıfınız nedir?

Hazırlık ( )

1.Sınıf ( )

2.Sınıf ( )

3. Sınıf ( )

4. Sınıf ( )

Yüksek Lisans ( )

Doktora ( )

Bölümünüz nedir?

EK-D: Çocukluk Çağı Travma Ölçeği (CTQ-28)

ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMA ÖLÇEĞİ

(Her satırda sadece bir seçeneği işaretleyiniz.)

Çocukluğumda ya da ilk gençliğimde...

	1. Hiç Bir Zaman	2. Nadiren	3. Kimi zaman	4. Sık olarak	5. Çok sık
1. Evde yeterli yemek olmadığından aç kalırdım.	☐	☐	☐	☐	☐
2. Benim bakımımı ve güvenliğimi üstlenen birinin olduğunu biliyordum.	☐	☐	☐	☐	☐
3. Ailemdelikiler bana salak? beceriksiz? ya da? tipsiz? gibi sıfatlarla seslenirlerdi.	☐	☐	☐	☐	☐
4. Anne ve babam ailelerine bakamayacak kadar sıklıkla sarhoş olur ya da uyuşturucu alırlardı.	☐	☐	☐	☐	☐
5. Ailemde önemli ve özel biri olduğum duygusunu hissetmeme yardımcı olan biri vardı.	☐	☐	☐	☐	☐
6. Yırtık, sökükle ya da kirli giysiler içerisinde dolaşmak zorunda kalırdım.	☐	☐	☐	☐	☐
7. Sevildiğimi hissediyordum.	☐	☐	☐	☐	☐
8. Anne ve babamın benim doğmuş olmamı istemediklerini düşünüyordum.	☐	☐	☐	☐	☐
9. Ailemden birisi bana öyle kötü vurmıştı ki doktora ya da hastaneye gitmem gerekmişti.	☐	☐	☐	☐	☐

10. Ailemde başka türlü olmasını istediğim bir şey yoktu.	☐	☐	☐	☐	☐
11. Ailedekiler bana o kadar şiddetle vuruyorlardı ki vücudumda morartı ya da sıyrıklar oluyordu.	☐	☐	☐	☐	☐
12. Kayış, sopa, kordon ya da başka sert bir cisimle vurularak cezalandırılıyordum.	☐	☐	☐	☐	☐
13. Ailedekiler birbirlerine ilgi gösterirlerdi.	☐	☐	☐	☐	☐
14. Ailedekiler bana kırıcı ya da saldırganca sözler söylerlerdi.	☐	☐	☐	☐	☐
15. Vücutça kötüye kullanılmış olduğuma (dövülme, itilip kakılma vb.) inanıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
16. Çocukluğum mükemmeldi.	☐	☐	☐	☐	☐
17. Bana o kadar kötü vuruluyor ya da dövülüyordum ki öğretmen, komşu ya da bir doktorun bunu fark ettiği oluyordu.	☐	☐	☐	☐	☐
18. Ailemde birisi benden nefret ederdi.	☐	☐	☐	☐	☐
19. Ailedekiler kendilerini birbirlerine yakın hissederlerdi.	☐	☐	☐	☐	☐
20. Birisi bana cinsel amaçla dokundu ya da kendisine dokunmamı istedi.	☐	☐	☐	☐	☐
21. Kendisi ile cinsel temas kurmadığım takdirde beni yaralamakla ya da benim hakkımda yalanlar	☐	☐	☐	☐	☐

söylemekle tehdit eden birisi vardı.					
22. Benim ailem dünyanın en iyisiydi.	☐	☐	☐	☐	☐
23. Birisi beni cinsel şeyler yapmaya ya da cinsel şeylere bakmaya zorladı.	☐	☐	☐	☐	☐
24. Birisi bana cinsel tacizde bulundu.	☐	☐	☐	☐	☐
25. Duygusal bakımdan kötüye kullanılmış olduğuma (hakaret, aşağılama vb.) inanıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
26. İhtiyacım olduğunda beni doktora götürecek birisi vardı.	☐	☐	☐	☐	☐
27. Cinsel bakımdan kötüye kullanılmış olduğuma inanıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
28. Ailem benim için bir güç ve destek kaynağı idi.	☐	☐	☐	☐	☐

EK-E: Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği

ERİŞKİN BAĞLANMA BİÇİMİ ÖLÇEĞİ

Aşağıda 18 tane cümle bulunmaktadır. Lütfen bu cümlelerin sizin kişisel görüş ve davranışlarınızı ne kadar yansıttığını değerlendirin ve yanıtlarınızı tüm yaşamınızı göz önünde bulundurarak verin. Her sorunun yanında "doğru" ve "yanlış" seçenekleri bulunmaktadır. Sizin durumunuza en uygun olan seçeneği işaretleyiniz.

1. Kendimi rahat bırakıp başka insanlara bağlanmak zor gelir. Doğru / Yanlış
2. İhtiyacın olduğunda başkaları asla orada olmaz. Doğru / Yanlış
3. Başka birine rahatça bağlanırım. Doğru / Yanlış
4. İhtiyacım olduğunda başkalarının yanımda olacağını bilirim. Doğru / Yanlış
5. İhtiyacım olduğunda başkalarının yanımda olacağına her zaman güvenebileceğimden emin değilim. Doğru / Yanlış
6. Başka bir insana tümüyle güvenmek zor gelir. Doğru / Yanlış
7. Sıklıkla terk edilme kaygıları yaşamam. Doğru / Yanlış
8. Sıklıkla birlikte olduğum kişinin beni gerçekten sevmediği endişesine kapılırım. Doğru / Yanlış
9. Başkalarının benimle benim istediğim kadar yakınlık kurmadıklarını düşünürüm. Doğru / Yanlış
10. Sıklıkla birlikte olduğum kişinin benimle kalmak istemeyeceği endişesi yaşarım. Doğru / Yanlış
11. Başka bir insanla tümüyle bütünleşmek isterim. Doğru / Yanlış
12. Başka bir insanla tümüyle bir olma arzum insanları benden uzaklaştırır. Doğru / Yanlış
13. Başkalarıyla yakın ilişkiler kurmayı kolay bulurum. Doğru / Yanlış
14. Başka birinin benimle çok yakın olma isteğinden rahatsız olmam. Doğru / Yanlış
15. Başka birinin benimle çok yakınlaşması beni endişelendirir. Doğru / Yanlış
16. Başka birini kendime yakınlaştırmak konusunda rahatımdır. Doğru / Yanlış
17. Sıklıkla birlikte olduğum kişi, benimle benim kendimi rahat hissedebileceğimden daha çok yakınlaşmak ister. Doğru / Yanlış
18. Sıklıkla birlikte olduğum kişi ile, onun kendini rahat hissettiğinden daha yakın olmak isterim. Doğru / Ya

EK-F: Agresyon Ölçeği

AGRESYON ÖLÇEĞİ						
KARAKTERİNİZE EN UYGUN OLAN SEÇENEĞİ (x) ŞEKLİNDE İŞARETLEYİNİZ		Hiç Uygun Değil	Çok Az Uygun	Biraz Uygun	Çok Uygun	Tamamen Uygun
1.	Arkadaşlarım çok münakaşacı olduğumu söylerler					
2.	Şans hep başkalarına gülüyor, onlardan yana oluyor					
3.	Birden sinirlenirim, ama çabuk sakinleşirim					
4.	Kendimi sık sık diğer insanlarla tartışırken bulurum					
5.	Bazen hayatın bana adaletli davranmadığını düşünürüm					
6.	İnsanlarla aynı fikirde olmazsam onlarla tartışmaktan kendimi alıkoyamam					
7.	Bazen ortada hiçbir neden yokken parlarım					
8.	Kız ya da erkek birisi beni kızdırırsa ona vurabilirim					
9.	Bazen niye bu kadar sert olduğumu merak ediyorum					
10.	Tanıdığım insanları tehdit ettiğim olmuştur					
11.	Biri çok üzerime geldiğinde, beni sıkıştırdığında ona vurabilirim					
12.	Öfkemi kontrol etmekte zorluk çekerim					
13.	Eğer çok kızarsam o kişinin yaptığı işleri berbat edebilirim					
14.	Kapıyı arkadan gelenin yüzüne çarpacak kadar çıldırabilirim					
15.	İnsanlar bana patronluk tasladıklarında onların inadına işi ağırdan alabilirim					
16.	İnsanlar bana nazik davrandığında, sonradan ne isteyeceklerini merak ederim					
17.	Her şeyi dağıtacak kadar çılgınlaşabilirim					
18.	Bazen sevmediklerim hakkında dedikodu yapar, suçu onlara atarım					
19.	Ben sakin biriyim					
20.	İnsanlar beni kızdırlarsa, onlar hakkındaki gerçek düşüncelerimi söylerim					
21.	Bazen insanların arkamdan güldüklerini hissedirim					
22.	İstediğim bir şeyi elde edemediğim zaman kızgınlığımı gösteririm					
23.	Bazen birine vurma isteğimi kontrol edemem					
24.	Pek çok insandan daha çok kavga ederim					
25.	Eğer biri bana vurursa bende ona vururum					
26.	Arkadaşlarım ile aynı fikirde olmadımda açıkça söylerim					
27.	Haklarımı korumak için kavga etmem gerekirse hiç çekinmem					
28.	Fazla dostça davranan yabancılara güvenmem					
29.	Bazen kendimi patlamaya hazır bir bomba gibi hissedirim					
30.	Beni gerçekten rahatsız edenlere susarak, ilgilenmeyerek tepki veririm					
31.	Arkadaşlarımın arkamdan, benim hakkımda konuştuklarını bilirim					
32.	Bazı arkadaşlarım, benim düşünmeden hareket ettiğimi söylerler					
33.	Bazen hiçbir şey düşünemeyecek kadar kışkırtıcı olurum					
34.	El şakası yapmaktan hoşlanırım					

EK-G: Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği

WARWICK-EDINBURGH MENTAL İYİ OLUŞ ÖLÇEĞİ

(Her satırda sadece bir seçeneği işaretleyiniz.)

	1.Hiç katılmıyorum	2.Katılmıyorum.	3.Biraz katılıyorum	4.Katılıyorum	5.Tamamen katılıyorum
1. Gelecekle ilgili iyimserim.	☐	☐	☐	☐	☐
2. Kendimi işe yarar (faydalı) hissediyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
3. Kendimi rahatlamış hissediyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
4. Diğer insanlara karşı ilgiliyim.	☐	☐	☐	☐	☐
5. Farklı işlere zaman ayırabilecek enerjim var.	☐	☐	☐	☐	☐
6. Sorunlarla iyi bir şekilde başa çıkabilirim.	☐	☐	☐	☐	☐
7. Açık ve net bir biçimde düşünebiliyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
8. Kendimden memnunum.	☐	☐	☐	☐	☐
9. Kendimi diğer insanlara yakın hissediyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
10. Kendime güveniyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
11. Kendi kararlarımı kendim verebiliyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
12. Sevdiğimi hissediyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
13. Yeni şeylere karşı ilgiliyim.	☐	☐	☐	☐	☐
14. Neşeli hissediyorum.	☐	☐	☐	☐	☐

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : TUTKUN, Arda

Uyruğu : T.C.

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Lisans	FMV Işık Üniversitesi – Psikoloji (İng.)	2019